ADALET
DERGİSİ

Adalet Bakanlığınca Çıkarılır

: 37 Haziran: 1946 Sayı: 6

İÇİNDEKİLER

ELEMELER: Sahife

ULLAH KUNTER— Ceza hukukunda zamanaşımının kesilmesi 547

RET ARIK — İçtihatlar Araşında 569

T DR. FARUK EREM — Sarhoşlukta ceza sorumluluğu 580

VZUAT ARASINDA : 590

LİYOĞRAFYA : 595

ÇRE FEDERAL MAHKEME KARARLARI: 616

Fİ CETVELİ: 635

GITAY KARARLARI (CEZA BÖLÜMÜ) ..... 81—96

GITAY KARARLARI (HUKUK BÖLÜMÜ) ..... 89 — 104

723

724

Ceza Hukukunda
Zamanaşımının kesilmesi

Dr. Nurullah KUNTER
Ankara Yargıcı

1— Tarif, 2— Zamaşımının kesilmesini haklı gösteren sebepler 3,—Kanunumuza göre zamanaşımını kesen sebepler, 4—I) Süresi bir sene ve daha fazla olan suçların zamanaşımında kesici sebepler, 5—A) Mahkûmiyet hükmü, 6—B) Mahkûmiyet hükmünden başka kesici sebepler, 7—II) Süresi bir seneden aşağı olan suçların zamanaşımında kesici sebepler, 8— A) Zamanaşımı süresi tam bir sene olan suçların 105. maddeye girmemesi, 9— B) Her türlü usuli muamelenin süresi bir seneden aşağı olan cürümlerde de zamanaşımını kesip kesmiyeceği meselesi, 10—a) Her türlü usuli muamelenin yalnız süresi bir seneden aşağı olan cürümlerde zamanaşımını keseceğini kabul eden görüş, 11—b) Her türlü usuli muamelenin yalnız süresi bir seneden aşağı olan kabahatlerde zamanaşımını keseceğini kabul eden görüş, 12—c) Her türlü usuli muamelenin süresi bir seneden aşağı olan kabahatlerde ve cürümlerde zamanaşımını keseceğini kabul eden görüş, 13—ç) 3531 sayılı kanunla kabul edilen sistem, 14—C) Bir seneden aşağı süreli suçlarda zamanaşımını kesen usuli muameleler, 15— Kanunumuza göre zamanaşımının kesilmesinin hükümleri, 16—I) Yeni sürenin başlangıcı, 17—II) Yeni sürenin sonu, 18—III) Süresi bir seneden aşağı olan kabahat suçlarında kesilmesinin hükümleri, 19—IV) Kesilmenin suçortaklarına tesiri, 20— V) Suçların içtimaında kesilmenin tesiri.

1— *Tarif.*

Hukukî bir fiilin, zamanaşımı süresinin yeniden ve tam olarak işlemeye başlaması ve önce geçmiş olan zamanın sayılmaması sonucunu doğurmasına zamanaşımının kesilmesi denir.

2 – *Zamanaşımının kesilmesini haklı gösteren sebebler.*

A. Zamanaşımının kesilmesini haklı gösteren sepeler, durmada olduğu gibi, yine zamanaşımını haklı göstermek için ileri sürülen sebeplerdir. Suçun doğurduğu içtimai sarsıntı devam ettiği müddetçe suçlunun cezalandırılmasında kamu faydası olduğu esasından, dâva canlı ve harekette iken zamanaşımı olmayacağı ve dâvanın canlı ve hareketli olduğunu gösteren hâdise-

725

lerin zamanaşımını keseceği sonucu çıkarılmıştır. Dâva devam ederken zamanaşımı işleyemez. Aksini kabul etmek, adalet cihazının elinden silâhını almak olur. Böyle düşünenler her türlü usuli muamelenin zamanaşımını kesebileceğini kabul ederler [1].

B. Zamanaşımının kesilmesini kabul etmeyenler de vardır. Bunların delilleri şöylece hulâsa edilebilir :

1) Kanun bir taraftan her suç için bir süre koyuyor. Fakat usuli muamelelerle kesme kabul edilerek bu süreler uzatılıp gidiyor ve kanunun süre koymakla sağlamak istediği maksada aykırı hareket ediliyor. Ayni suçu işleyen suçlulara müsavi muamele edilmiyor. Eğer kesmeden maksat zamanaşımı süresini uzatmaksa kısa görülen süreleri kanun koyucu uzatsın.

2) Zamanaşımının kesilmesini haklı gösterecek sebep yoktur. Zamanın tesiri kendiliğinden görülür. İnsanların keyif ve heveslerine tâbi fiiler bu tesiri geciktiremezler.

C. Orta bir yol takib eden ve zamanaşımının ancak belli muamelelerle kesilebileceğini kabul edenler de vardır [2]. Bunlara göre kesilme kabul edilmelidir. Çünkü elde, cezalandırmakta içtimai fayda devam ettiğini gösteren deliller varken dâvayı zamanaşımına uğratmak zamanaşımının esasına aykırı olur. Öyle muameleler vardır ki mahiyeti bakımından zamanaşımının esası olan şartların tahakkukuna mâni olur. Fakat meselâ suçtan zarar görenin veya suçlunun yaptığı muamlelerin zamanaşımını keseceği kabul edilemez. Aksi takdirde süre tarafların keyiflerine göre o kadar uzarki zamanaşımı bir türlü tahakkuk edemez. Ceza vermede içtimai fayda kalmadığı halde dâva sürer gider.

Belli muamelelerin zamanaşımını kesmesini kabul edenler aralarında tali gruplara ayrılırlar:

a) Bir kısmı yalnız kazaî muamelelerin zamanaşımını kesebileceğini kabul eder [3]. Bunlara göre zamanaşımı devletin dâva açmak veya açılmış dâvayı sonuçlandırmak hakkını düşürmektedir. Şu halde ancak bu hak kendilerine verilmiş olan devlet uzuvlarının yaptıkları muameleler zamanaşımı-

[1] FLORIAN: Parte generale del diritto penale, 3. bası (bu basıya ilerde „eski„ diyeceğiz) C. II, n. 663. İtalyada 1876 Mancini tasarısı, Fransız ve sardunya kanunları bu sistemi kabul etmiştir.

[2] MASUCCI: *Gli effetti guuridici del reato* (Enciclopedia del diritto penale italiano, C. III S.333)

[3] MANZINI: *Trattato di diritto penale italiano*, 2. bası (Bu basıya ilerde „eski„ diyeceğiz),C.III, S. 270

72

nı kesebilir. Bunlardan başka devlet uzuvlarının, suçtan zarar görenin, suçlunun yaptıkları muameleler zamanaşımını kesemez. Mehaz İtalyan kanunu bazı kazai muamelerin zamanaşımını kesmasini kabul ettiği halde suçları zamanaşımına uğramaz hale getirebileceklari korkusu ile savcıların muamelelerine kaide olarak kesici mahiyet tanımamıştır. Fakat bu hüküm şiddetli tenkitlere uğramıştır [1]. Alman ceza kanunu da yalnız yargıcın muamelelerinin zamanaşımını kesebileceğini kabul etmiştir (§ 68).

b) Kısa sürelerde kesici mahiyeti yalnız kazai muamelelere tanımanın mahzurlu olabileceği de göz önünde tutulmuş, kısa sürelerde zamanaşımının her türlü usuli muamele ile kesilebileceği de kabul edilmiştir [2].

c) Kazaî muamelelere kesici mahiyet tanıyanlar arasında da her kazaî muamelenin zamanaşımını kesebilip kesmiyeceği hakkında fikir ayrılıkları vardır. Bazıları her kazaî muamelenin zamanaşımını kesmesini lüzumundan fazla ileri gitmekle tavsif ederler ve mutlak surette ölçüsüz sürelere yol açtığını iddia ederler. Mahkemenin sırf zamanaşımını kesmek için yapacağı tamamen şekli muamelenin zamanaşımını kesmesinin kanunun ruhuna aykırı olduğu söylenilmiştir [3]. Alman kanununda her türlü muamele denildiği için Alman Reich Mahkemesi bu muamelelerin de zamanaşımını kesceğini kabul etmektedir.

ç) Bazıları da kazaî muamelelerden yalnız mahkûmiyet hükmünü alırlar ve zamanaşımını ancak bu hükmün kesebileceğini kabul ederler. Bunlara göre hakikati en iyi bir şekilde meydana çıkaran bu hükümdür. Carmignano, Carrara, Giuliano gibi cezacılar bu sistemi kabul etmişlerdir. Eski Toskano kanunu da böyle bir hüküm koymuştu [4].

Ç. Mehaz italyan kanunu bir tefrik yapmıştır. Süresi bir seneden yukarı olan cürüm ve kabahatlerde kesici bir tesiri tanınması muhakkak lâzım olan mühim kazaî muamelelerin, süresi bir seneden aşağı olan cürüm ve kabahatlerde ise her türlü usuli muamelenin zamanaşımını kesmesini kabul etmiştir [5].

3- *Kanunumuza göre zamanaşımını kesen sebepler.*

Kanunumuz da İtalya'da olduğu gibi, suçları iki gruba ayırmış ve her gruptaki suçlar için birbirinden farklı kesici sebebler kabul etmiştir. Bizim 104. maddemiz ana kaideyi koymakta 105. madde ise istisnayı yani ikinci

[1] MANZINI "eski": C. II, S. 271
[2] MASUCCİ: S. 337
[3] HİPPEL: *Diritto penale* § 56 VII 3
[4] LONGO: *Commento al codice Penale italiano* S. 356
[5] MANZINI "eski" C. III, S. 276, 283; LONGO: S, 350

777

grupu göstermektedir. İkinci grupa dahil olanları kanunlar gösterildiği için birinci grupu teşkil eden yani ana kaidenin tatbik edildiği suçları tâyin etmek mümkün olmaktaır.

105. Maddedeki suçların hangileri olduğu meselesi ihtilâflıdır. İlerde tafsilâtiyle arzedeceğimiz gibi biz, kanunun bu günkü şeklinden İtalyada olduğu gibi bir seneden aşağı cürüm ve kabahatler için hususî kesme sebebi kabul edildiği kanaatindayiz. Bu itibarla ana kaidenin bunlar haricinde kalanlar yani süresi bir sene ve daha fazla olan cürüm ve kabahatler için uygulanacağını kabul ediyoruz.

Kanunumuz ana kaide olarak ilk önce hüküm ve tutma müzekkeresi ve "maznuna kanun dairesinde tebliğ edile her türlü tahkikat muamesi" formülünü kullanmıştı. 1936 danberi «hukuku âmme dâvasının müruzamanını kesen muamelelerin nelerden ibaret olduğu vazıh bir şekilde anlaşılamadığından bu yüzden tatbikatta muhtelif içtihatlara yol açılmış bulunduğundan» [1] bu muameleleri birer birer saymak sistemi kabul edilmiştir. Süresi kısa olan ikinci gruptaki suçlar için ise her türlü usuli muamele kesici sebeb olarak kabul edilmiştir.

4— *I) Süresi bir sene ve daha fazla olan suçların zamanaşımında kesici sebepler.*

Ceza kanununun 3038 sayılı kanunla değişen 104. maddesi zamanaşımını kesen sebepleri birer birer tahdidî olarak saymıştır. Kanun 105. maddesinde bir seneden aşağı zamanaşımlarında kesici sebepler hakkında hususî hüküm koyduğu için bu maddeyi süresi bir sene ve daha fazla suçlar için kabul etmekteyiz.

104. Madddde sayılan bu kesici sebepler şunlardır:

5 — *A) Mahkûmiyet Hükmü.*

Burada kasdolunn henüz kesinleşmiyen hükümlerdir. Çünkü hüküm kesinleştikten sonra dâva zamanaşımı değil ceza zamanaşımı bahis mevzuu olur. Hüküm kısmen kesinleşmişse ne olacaktır? Meselâ bir kaç suçlu hakkında ayni hükümle karar verilmiştir. Bunlardan bir kısmı Yargıtaya baş vurmuşlardır. Diğerleri kakkında hüküm kesinleşmiş olduguna göre artık onlar için ceza zamanaşımı bahis mevzuu olur. İtalyan yargıtayı bir suçlu hakkında verilen hüküm yalnız ceza mıktarı bakımından bozulur ve hükmün diğer kısmları kesinleşirse artık ortada dâva kalmamıştır diye karar vermiştir[2]. Bizim usul hükümlerimize göre bir kişi hakkındaki hükmün ceza kısmının kısmen kesinleşebilmesi mümkün görememekteyiz

[1] Adalet Komisyonu gerekçesi: 3038 sayılı kanun, m. 104.

728

Mahkûmiyet hükmü türk mahkemelerinden verilmiş olmalıdır. Yabanbı mahkemelerin kararları Türkiye de ancak ceza kanunun 7 ve 8. maddelerin yazılı bakımlardanda tanınmıştır. [1]

Kanun yalnız mahkûmiyet hükmünden bahsetmişsede özü ve şekli itibariyle ona benzeyen ceza kararnamesinin de zamanaşımını kesebileceğini kabul etmelidir [2]. Yeni italyan kanunu bunu açıkca göstermiştir(m. 161).

Mahkumiyet hükmünün sonradan her hangi bir sebeble bozulması kaldırılması onun önce zamanaşını kesmiş olmasına tesir etmez.

Sanık hazır olmadan verileu hükümler de zamanaşını keser. Usul kanunnmuz kaide olarak gıyabi hükmü tanımamıştır. yalnız bazı hallerde sanık hazr olmadan da hüküm verilebileceğini kabul etmiştir:

a) Gerek yalnz gerek birlikte olark para cezasını, hafif hapsi veya müsadereyi gerektiren suçlarda gelmese bile gıyabında duruşma yapılacağı ihtar edilerek sanık gelmese dahi karar verilebilir (CMUK 225). bu takdirde verilen hükme karşı eski hale getirme isteğinde bulunabilir) (CMK 228/1)

b) Agır cezalı olmayan suçlarda sanığın duruşmada buluumamasına da iziu verilebilir(CMUK 226). Bu halde de sanık veya müdafii hazır olmadan karar verilebilir. Fakat bu karara karşı eski hale getirme isteği ileri sürülemez (CMUK 228/2).

Mahkûmiyet hükmü zamanaşımını hangi tarihte kesecektir? kanun bu hususu tasrih etmemiştir. 104. maddenin ilk şeklinde hükmün tefhimi denilmiştir. Son metinde tefhim kelimesi bulunmakla beraber yine bu tarihde zamanaşımının kesildiğini kabul etmektyiz. Eger sanık veya müdafii hazır değilse o zaman hükmün tebliğ tarihini kesme tarihi olarak kabul edeceğiz. Hatta eski hale gatirme isteğinin kabul edilebilecği hallerde de sonradan yeniden duruşma yapılsa ve hüküm verilse bile ilk önce verilen hükmün kesme bakımından muteber olduğunu kabul etmek lâzmdır. Çünkü tebliğ tarihinde kanuna göre verilmiş muteber bir hüküm mevct bulunmakta idi. Ayni sebeplerle ceza kararnamesinin de tebliğ tarihinde zamanışımını kestiğini kabul etmekteyiz.

Kanun, yeni italyan kanununda olduğu gibi yalnız mahkûmiyet hükümlerinden bahsetmiştir. Meselâ beraat hükmü zamanaşımını kesmiyecekmidir? Mehaz İtalyan kanununda mahkûmiyet hükmünün kesmesi ile diğer kesme sebeplerinin kesmesi arasında bir fark gözetilmişti. Mahkûmiyet

[1] Aynı fikirde : FLORİAN :c. II, n, 664: MANZINI" eski": c. III. s. 272

İtalyan yargıtayı yabancı mahkemenin verdiği hükmüm zamanaşini kesecegini bazı karalarında kabul etmiş. bazılarında etmemiştir. Balk. MANZINI" eski" s. 275 not. 3.

[2] İtalyan Yt: 12/6/1896 (MANZINI) eski " S. 273 not. 8)

719

hükmünden sonra mutlak surette tam bir zamanaşımı işlediği halde diğerlerinde asıl zamanaşımının başlangıçtan itibaren birbuçuk mislini geçmemek tahdidi vardı. Halbuki bizim kanun koyucu bu tefrikı kabul etmemiş ve bütün kesme sebeplerine ayni hükmü tanımıştır. Diğer taraftan beraat hükmü maddenin eski şeklindeki« maznuna usulü dairesinde tebliğ olunan her türlü tahkikat muamelsi» formülüne sokulabilirdi. Netekim aksini iddia eden müelliflere [1] rağmen, İtalya yargıtayının bu yolda kararları vardır [2]. Fakat 104. maddemizin 3038 sayılı kanunla değiştirilmesi sırasında tahdidi bir sistemle kesici bütün sebepler birer birer gösterildiğine göre kanunun açık ifadesine karşı beraat hükümlerini kesıci sebeb olarak kabule imkân görülememektedir.

Nihaî olmayan kararlar, vazifesizlik gibi beraat gerektirmeyen bir karar dahi olsa zamanaşımını k smez [3].

6 — *B) Mahkumiyetten başka kesici sebebler.*

104. madde mahkûmiyetten başka yakalama, tevkif, celp veya ihzar müzekkereleri adli makamlar kuzurunda sanığın sorguya çekilmesi, sanık hakkında son soruşturma açılmasına dair karar ve C. Savcısının mahkemeye yazdığı iddianamenin zamanaşımını keseceği gösteilrmiştir.

Maddenin yeni meteni eskisinden farklı olarak yakalama, tevkif, celp ve ihzar müzekkerelerinin sanığa tebliğini şart koşmamıştır[4]. Yargıtay da tebliğsiz geri gelen celpnamenin zamanaşımını keseceğini kabul etmiştir[5]. Zamanaşımı bu müzekkerelerin tanzim edildiği tarihte kesilir. Bu müzekkerelerin sonradan geri alınması bunların önce zamanaşımını kesmiş olmalarına tesir etmez. Kanuna aykırı ve binaenaleyh bâtıl olan müzekkerelerin kesme tesiri bakımından değeri ne olacaktı? Bu hususta fikirler çeşitlidir [6]. Bâtıl muamelelerin zamanaşımını keseceğini kabul eden İtalyan mahkeme kararları vardır. Doktirinde hâkim olan fikir bâtıl muamelenin zama-

[1] MAJNO: s.529, n. 547 [c. 1]

[2] FLORİAN: s. 404, n 694 [c. II]

[3] YEKEBAŞ [vehbi]: *Hukuku cezada müruru zaman. İstanbul, 1930*, s,29

[4] Yeni İtalyan kanunun da böyledir. Bu değişiklik sanığın iradesinin zamanaşımı üzerinde tesiri olmaması ile izah edilmektedir. Tebliğ usuli muamelelerin disiplini bakımından lâzımdır. Halbuki zamanaşımında ceza vermek hakkı bahis mevzuu olmaktadır.

[5] YtCGK: 15/5/1944, 2 /98—93 (Neşredilmemiştir.)

[6] Bak. MASUCCİ: § 92

naşımını kesmiyeceğidir. Longo [1]. Masucci [2], Majno [3] gibi bazı cezacılar esasında bâtıl olan usuli muamelenin muamele sayılmadığı için zamanaşımını kesmesi de bahis mevzuu olameyacağını ileri sürerler. Florian eski kanun zamanında sonradan iptaline karar verilen muamelelerin hüküm ifade etmediğini, 1930 kanunu ile bu tahdidin peh haklı olarak kaldırıldığını söylemektedir [4]. Biz de usul kanunlarına aykırı olarak meselâ yetkisiz merciden verilen müzekkerelerin zamanaşımı bakımından da hüküm ifade edememesi lâzım geleceğini düşünüyoruz.

Bu müzekkerenin sanığa isnat edilen fiile taallûk etmesi lâzımdır. Zira zamanaşımının kesilmesi „in rem" dir. Yani muayyen ve müşahhas fiile makrundur. Meselâ sanık hakkında başka bir fiilden dolayı tevkif müzekkeresi kesilmesi asıl fiil hakkındaki zamanaşımını kesemez [5].

Yakalama müzekkeresi tutulacak şahsın kaçak veya saklanmış olmas halinde tutma müzekkeresine dayanarak savcının ve zaruret halinde yargıcın vereceği bir müzekkeredir. Suçlunun cezaevinden yahut yakalanmış iken muhafızların elinden kaçması halinde önce verilmiş bir tutma müzekkeresi olmadan da yakalama müzekkeresi savcı ve hatta zabıta tarafından verilebilir (CMUK 131).

Zamanaşımını kesen,sanığın tutulması değil tutma müzekkeresidir. Kanuna uygun da olsa müzekkeresiz tutma yani muvakkat yakalama zamanaşımını kesmiyecektir [6]. Keza polisin nezaret altına alması da zamanaşımını kesmiyecektir.

Diğer taraftan yalınz tutma müzekkeresi kâfidir. Sanığın tutulması lâzım değildir. Kanunun bu güukü metninde bu hususta bir sarahat yoksada 3038 sayılı kanundan evvelki metinde«maznunun firarı sebebiyle neticesiz kalan tevkif müzekkereleri" denilmekte idi. Maddenin tâdil gerekçesinden

[1] LONGO: s.362

[2] MASUCCİ: 692

[3] MAJNO: c.I,n.429

[4] FOLRİAN: (dördüncü bası), c. II, s. 1150

[5] Fransız yargıtayı anonim şirket idarecilerinin idare« gestion" işlerini bir kül kabul etmekte ve buna ait suçlar arasında bir birlik görmektedır. Buna istinad eden Seine mahkemesi de başka bir fiilden dolayı kesicü sebep olduğu takdirde yine ayni "gestion "işine ait diger bir suçun zamanaşımını kesileceğine de 2/Haziran/1939 tarihiinde karar vermiştir. Bu karar nazariyatta tenkit edilmiştir. (Donnedieu de Vabres: *Du Point de depart des cas d' interruption de la prescription en matière d' escroquerie.* Revue de science cerimineile et de droit penal comparé 1939 IV 682).

[6] İtalyan Yt: 23/8/1912 (MANZINI"eski" .III, s.277: not 3) YEKEBAŞ: s. 30

721

bu hususta bir değişiklik yapılması istenmediği,yalnız her türlü tahkikat muamelesi tabirinin müphemiyeti gözönünde tutularak bunların birer birer gösterilmesinin lüzumlu görüldüğü anlaşılmaktadır.

Ceza kanununun 104. maddesinde celp müzekkeresinden bahsolunmuştur. Halbuki mevzuatımızda celb müzekkeresi diye bir şey yoktur. Usul kanunu celpnameden bahseder. Sanık sorgu için celpname ile çağrılır (CMUK 132).

Yargıtay, ceza usulünün 207. maddesi gereğince ara kararı ile sanık namına çıkarılan davetiyeleri de ceza kanununue104. maddesinin mânasında bir celpname olduğunu kabul etmiştir [1]. Celbin sanığa tebliğ edilmemesi üzerine sonraki celselerde müstakil celp çıkarılmeyıp ancak ikamet ve adres tahkıki maksadiyle bir talimat yazılmiş ve bunlara eski celpler iliştirrlmişse bu takdirde yeni bir celpname bahis mevzuu değildir[2].

Adli polis adli mahiyette vazife görmesine rağmen adli makamlardan değildir. Bu itibarla hazırlık soruşturmasında polisin sorguya çekmesi zamanaşımını kesmez. Diger taraftan sanık olarak sorguya çekiliamelidir. Sonradan sanık olsa bile ilk önce başkası hakkındaki bir dâvada tanık olarak dinlenmek de zamanaşımını kesmez[3].

Zamanaşımını kesen bu muameleler kaide olarak sivil veya askerî adli merciler tarafından yapılır. Fakat memurin muhakemat kanununa göre ilk soruşturma yapan idari mercilerin yukarıda sayılı muameleleri de zamanaşımını keser[4].

7 — II) Süresi bir seneden aşağı olan suçların zamanaşımında kesici sebepler.

Zamanaşımına uğraması için kısa bir süre kabul edilmiş olan suçlarda 104: maddenin birinci fıkrasındaki ana kaide tatbik edilirse, daha hazırlık soruşturması, ilk veya son soruşturma bitmeden önce dâvaların pek çoğu zamanaşımı ile düşecek ve ceza verilemiyecektir. Bunu önleyebilmek üzere kanun koyucu zamanaşımlarını kesen muamelelerin sayısı mahdutolması kaidesini kâfi görmemiş ve bazı suçlarda her türlü usuli muamelenin zamanaşımını keseceğini kabul etmiştir.

---

[1] YtCGk: 12/3/1945 (Hukuk Dergisi, Eylül 1945,s. 26)
[2] YtCGk: 12/3/1945 (Hukuk Dergisi, Eylül 1945, s. 26)
[3] İtalyan Yt: 23/11/1905 (MANZINI"yeni"c.III,s.461 not. 9)
[4] Bak, T.B.M.Meclisinin Ceza Kanununun 107. maddesiuin tefsirine mahal olmadığına dair 24/5/1928 tarih ve 437 sayılı kararı, (Ceridei Adliye 1928 sayı 73 s.13)

732

105. maddenin birinci fıkrasında aynen şöyle denilmektedir: «Kanunun bir seneden aşağı müruruzaman tâyin ettiği hallerde her türlü usuli muamele müruruzamanı keser».

Burada şu meseleler karşımıza çıkar: A) Tam bir senelik zamanaşımı süreleri bu hükme dahilmidir? B)Bu hüküm yalnız kabahatlere mi şamildir yoksa cürümler hakkında da uygulanacakmıdır? C) Usuli muamelelerden ne anlamak lâzımdır?

8 —A) *Zamanaşımı Süresi tam bir sene olan suçların 105. madde ye girmemesi.*

Kanunda açıkça bir seneden aşağı süreler denildiğine göre süresi tam bir yıl olan suçların bu hususi hükümlere tâbi olmaması gerekmektedir.[1] Mahkemelerimizin içtihatlarıda bu yoldadır[2].

9 – *B)Her türlü usulî muamelenin süresi bir seneden aşağı olan cürümlerde de zamanaşımını kesip kesmeyeceği meselesi.*

105. maddenin birinci fıkrasında (haller) tabiri kullanılmıştır. Bu (haller) kelimesine verilebilecek üç mâna vardır. Bu kelime ile ya yalnız cürümler, ya yalnız kabahatler yahut her ikisi birden kasdedilmiştir.

10—a)*Her türlü usuli muamelenin yalnız süresi bir seneden aşağı olan cürümlerde zamanaşımını keseceğini kabul eden görüş.*

105. maddenin birinci fıkrasını yalnız cürümelere hasreden bu görüşe göre [3] 105. madde yalnız kesici sebepleri gösteren bir maddedir ve birinci fıkrası bir seneden aşağı süreli cürümlerde her türlü usuli muamelenin, ikinci fıkrası da süresi bir seneden aşağı kabahatlerde yalnız mahkûmiyet hükmünün zamanaşımını keseceğini göstermektedir Kanaatimizce bu görüş yanlıştır. İkinci fıkra kesme sebebini değil, kesme sebebinin hükümlerini göstermekte yani kesilmelerin ne vakte kadar devam edebileceğini tâyın etmektedir.

---

[1] MAJNO: c. I, m. 93 n.551.MANZINI ve İtalyan Yargıtayı aksi mütalâsadadır. Manzini bir senelik zamanaşımlarının da bir seneden aşağı tabirinde dahil olduğunu söylemekte, tam bir senede meydana gelen birşeyin zaruri olarak bir seneden az bir zamanda tahakkuk ettiğini meselâ belli bir mesafeyi tam bir saatta kateden bir adamın hakikatta bir saattan az yürüdüğünü çünkü tam saat dolarken durduğunu saat dolduktan sonra durmadığını söylemekte ve İtalyan yargıtayının bu kanaatte olduğuna dair tarihleri 1891 ile 1914 arasında değişen altı karar zikretmektedir.„eski c.III, S,283

[2] YtİBGK: 29 – 44, 1939 (RG 4520, 28/5/1940)

[3] BENGk (Cemil): *Sulh Yargıcının ceza kararnamesi*. Adalet dergisi 1945 III (III 6. 3. b. c.)

11 — b) ***Her türlü usuli muamelenin yalnız süresi bir seneden aşağı olan kabahatlerde zamanaşımını keseceğini kabul eden görüş.***

105. maddenin birinci fıkrası diğer bir görüşe göre de yalnız kabahatlere şamildir. Bu görüşü kabul edenler 105. maddenin birinci ve ikinci fıkraları arasında zaruri bir alâka münasebeti olduğunu ve ikinci fıkrasının yalnız kabahatlere hasredilecek şekilde değiştirilmesinden birinci fıkranın da yalnız kabahatlere inhisar edeceği neticesi çıkarılacağı düşüncesine dayanmaktadırlar.

105. maddenin ilk şekli olan en eski 105. maddenin ikinci fıkrasında kabahatlerde zamanaşımını kesen sebepler gösterilmekte ve kesilmelerle dâvanın ne kadar uzayabileceği de tâyin edilmekte idi. Kanun koyucu bu hükmü ile mehaz kanunun sisteminden ayrılmış bulunuyordu. Çünkü orada bir seneden aşagı bütün suçlarda gerek kesme sebepleri için ve gerek kesilmelerle uzamanın son haddi için hususi hükümler konulmuştur. Bizde ise bu hususi hükümler ancak kabahatler hakkında sevketilmişti. 3038 sayılı kanunla "bu istisnai hükmün kabulüne saik olan sebebin suçun tâbi olduğu müruruzaman müddetinin kısalığı olduğu nazara alınarak" [1] kabahatler kelimesi kaldırılmış ve mehaz kanunun sistemine dönülerek yerine "kanunun bir seneden aşağı müruruzaman tâyin ettiği haller" denilmiştir. Yargıtay bu gerekçeyi" 105. maddenin hususi hükmünü iki senelik zamanaşımına tâbî kabahatlere de teşmil etmemek, yalınız altı aylık kabahat zamanaşımları hakkında uyulamak" mânasına tefsir etti ve 105. maddenin cürümlere şamil olmadığına karar verdi [2]

Eğer ceza kanununun 102. maddesinde olduğu gibi cürümlerde asgarî süre mutlaka beş sene olsaydı ve zamanaşımı süresi bir seneden aşağı olan bir cürüm mevcut bulunmasaydı bu karar belki doğru olabilirdi. Fakat ceza kanununun hususi kısmında bir seneden aşağı süresi olan cürümler de olduğu (CK 490), özel bir kanunla da keza cürümler için bir seneden aşağı zamanaşımı süresi kabul edilebileceği göz önünde tutulursa bu kararın doğru olup olmadığını araştırmak gerekir. kanaatimizce 105. maddenin birinci fıkrasının yalnız kabahatlere hasredilmesi o zaman doğru değildi. Çünkü kabahatler yerine kanunun bir seneden aşağı müruruzeman müddeti tâyin ettiği haller kelimelerini koyan 3038 sayılı kanunun gerekçesinde yukarda işaret olunduğu gibi, 105. maddenin bu hususi hükmünün konulmasına sırf sürelerin kısa olmasının sebeb olduğu açıkça gösterilmiştir. Suçun cürüm veya

[1] Adalet komisyonu gerekçesi: 3038 sayılı kanun, m. 105.

[2] YtCGk 11/4/1938. 207—178 (Temyiz kararları 1938. S. 45)

224

kabahat olmasıyle 105. maddenin bir alâkası yokdu. Kanunun 3038 sayılı kanundan sonra kabul ettiği sistem mehaz kanunun sistemi idi. Yani bir seneden aşağı sürelerde, bunların kısalığı dolayısiyle mahdut muamelelerin değil fakat her türlü usuli muamelenin zamanaşımını kesmesi ve zamanaşımının kesilmelerle nereye kadar uzayabileceğinin başka şekilde tâyin edilmesi idi. Maksat bu olguğuna göre cürüm veya kabahat arasında fark gözetmeyi haklı gösterecek bir sebep yaktu.

Fakat bu karar tarihinden sonra 105. madde 3531 sayılı kanunla maalesef değiştirilmiş ve eskiden iki cümleden ibaret bir fıkra olan madde şimdi iki fıkra haline getirilmiş ve ikinci fıkraya «bir seneden aşağı müruruzamana tâbi kabahat nevinden suçlar» kelimeleri ilâve edilmiştir.

Kanaatimizce kanun koyucu bu tâdille kanunun sistemini yine değiştirmiştir. Bu sebepledir ki ikinci fıkradaki bu değişikliğin birinci fıkraya tesiri olmadığını kabul ediyoruz. Filhakika bu değişikliğin hükûmet gerekçesinde ikinci fıkra hükmünün cürümlere de şamil olduğu söylendikten sonra «bu hükmün yalnız kabahatlere hasr ile cürüm gibi mahiyeti itibariyle az çok memleketin huzurunu ihlâl eden efale teşmil edilmemesi muvufık görülmüştür» denilmiştir. Adalet komisyonu ise mutlak olarak kabahat denirse iki senelik zamanaşımına tâbi kabahatler dahi anlaşılır bir ittiratsizlik olur düşüncesiyle bir sene içinde hüküm verilmesi şartını bir seneden aşağı zamanaşımına fâbi kabahatlere hasretmiştir. Yalnız ikinci fıkranın kabahatlere teşmilini isteyen bu gerekçelerden birinci fıkranın süresi bir seneden aşağı olan hem cürümlere ve hem de kabahatlere şamil olduğu anlaşılmaktadır. Aksini yani birinci fıkrasının yalnız kabahatlere şamil olduğunu düşünmek, süresi bir seneden aşağı olan cürümlerde her türlü usuli muamelenin değil fakat 104. maddede sayılı mahdut muamelelerin zamanaşımını kesebileceğini kabul etmek neticesini doğurur. Bu netice ise kabul edilemez, çünkü kabahatlerde zamanaşımının sıksık yani her türlü usuli muamele ile kesilmesini isteyen kanun koyucunun cürümler bahis mevzuu olunca daha hasis davranmak istemesi düşünülemez.

12—c) ***Her türlü usuli muamelenin suresi bir seneden aşağı olan kabahatlerde ve cürümlerde zamanaşımını keseceğini kabul eden görüş.***

Diğer bir görüşe göre de 105. maddenin birinci fıkrası hem cürümlere hem de kabahatlere şamildir. Bizim de iştirak ettiğimiz bu görüş ceza kanununun 3531 sayılı kanunla değişen 105. maddesine dayanmaktadır.

735

Çünkü:

a) Maddenin ikinci fıkrasının kabahatlerden bahsetmesinden birinci fıkranın da kabahatlere inhisar edeceği mânası çıkarılamaz. Zira kesme sebeplerini tâyin ile bunların süreyi uzatma hadlerini gösterme arasında bir zaruret alâkası mevcut değildir. Her iki fıkrayı haklı gösteren sebebin ayni olması yani sürelerin kısa olmasının doğurduğu mahzurları önlemek saiki ile hareket edilmiş olması her iki fıkranın da ayni cins suçlara şamil olduğu neticesini zaruri olarak doğurmaz. Kaldı ki kanun koyucu ikinci fıkrayı sürenin kısalığının mahzurunu önlemek için yani süreyi uzaltmak için değil fakat kısa süreli kabahatlerin kısa süreli cürümlerden daha az uzaması için kabul etmiştir. Bu noktaya ileride tekrar geleceğiz.

b) 3531 sayılı kanunla yapılan tâdilde 105. maddenin birinci fıkrasında «haller» kelimesi muhafaza edildiği halde ikinci fıkraya «bir seneden aşağı müruruzamana tâbi kabahat nevinden suçlar» kelimeleri ilâve edilmiş olmasından ve bunların gerekçelerinden şu neticeye varılmaktadır ki her türlü usuli muamelenin kesmesi bakımından bir seneden aşağı zamanaşımına tâbi suçlar arasında cürüm ve kabahat diye bir tefrik yapılmamıştır. Kanun koyucu yalnız bir sene içinde hüküm verilmek şartını kabahatlere tahsis etmek istemiştir. O kadar.

13—ç) *3531 sayılı kanunla kabul edilen sistem.*

105. maddenin eski ikinci fıkrası ile kanuna, kesilmelerle uzamanın sonunu tâyin için hususi bir hüküm koymuştu. Bu da bir sene içinde hüküm verilmek şartı idi. Bu hususi hükmü kabule sebep de, yine tekrar edelim, zaten kısa olan sürelere, yarısının eklenmesiyle elde edilen zamanın da kısa görülmüş olması idi. Fakat mehaz kanundan 3038 sayılı kanunla alınan bu sistem 3531 sayılı kanunla değiştirilmiştir. Daha doğrusu 105. maddenin ikinci fıkrası, maddenin bambaşka bir şekilde anlaşılması neticesi değiştirilmiştir. Kanun koyucunun yeni anlayışı şudur:

Artık 104. madde bir seneden yukarı zamannaşımına tâbi suçlar hakkında, 105. madde de bir seneden aşağı zamanaşımına tâbi suçlar hakkında kesici sebepleri ve uzamaya ait hükümleri gösteren bir madde değildir. 104. madde umumî bir hüküm koymaktadır. 105. maddenin birinci fıkrası ise bir seneden aşağı cürüm ve kabahatlerde kesici sebepler hakkında hususî hüküm koymakta, ikinci fıkrası da bir buçuk misil kaidesinden fazla olarak bir sene içinde hüküm verme şartını aramaktadır. Bir sene içinde hüküm verilmesi kaidesi zamanaşımını uzaltan değil kısaltan bir hükümdür. Bu hükmün birbuçuk misil kaidesiyle bir alâkası yoktur. Altı aylık süresi olan suç ister

cürüm ister kabakat olsun 9 ayda zamanaşımına uğrar. Biz, birbuçuk misli seneyi geçebilen sürelerde cürümlerle kabahatler arasında bir fark gözetilmesini ve kabakatlerde bir sene içinde işin hükme bağlanmasını yani sürenin kabahatlerde cürümlerdekinden daha az uzamasını istiyoruz. Meselâ süresi 10 ay olan bir cürümde bu süre kesilmelerle uzayabilir ve bir sene sonra hüküm verilebilir. Bu hükümden sonra 10 aylık süre yeniden işlemiye başlar. Fakat bu yeni süre başlangıçtan itibaren 15 aydan fazlaya kadar uzayamaz. Meselâ suçtan itibaren 16. ayda tetkikatını yapan Yargıtay zamanaşımı ile dâvayı düşürür. Halbuki süresi 10 ay olan bir kabahattan dolayı hem bir sene içinde hüküm verilecektir hem de suçtan itibaren 15. ay bitince tetkikatını yapan Yargıtay zamanaşımı vardır diye düşme kararı verecektir.

Kanun koyucunun maksadının ve kabul ettiği sistemin bu olduğu şunlardan anlaşılmaktadır:

a) Eğer kanun koyucu bir seneden aşağı kabahatlerde birbuçuk misil kaidesinin cari olacağını düşünmese idi, süresi altı ay olan kabahat suçunun süresinin kesilmelerle bir seneden fazla uzayabilmesini istediği halde süresi altı ay olan cürmün 9 ayda zamanaşımına uğramasına göz yummuş olurdu ki bunu kabule imkân göremiyoruz.

b) Kanun koyucunun bir sene içinde hüküm verme kaidesini kabahatlere tahsis etmesini bir seneden aşağı zamanaşımına tâbi cürüm olmadığını düşünerek koyduğu da iddia edilemez. Çünkü gerekçede ikinci maddenin cürümlere de şamil olduğu fahat bunun muvafık görülmediği açıkça söylenilmiştir.

Kanunun kabul ettiği sistem bu olunca, bir seneden aşağı zamanaşımına tâbi kabahatlerde birbuçuk misil kaidesinin cari olmayaeağı ve yalnız bir sene içinde hüküm vermek şartının aranacağı hakkındaki içtihat birleştirme kararını [1] kanuna aykırı bulmaktayız. Bu karar kanunun 3531 sayılı kanunla değiştirilmeden önceki esas sistemini yani bir seneden aşağı cürüm ve kabahat suçlarında sürenin kısalığı mahzurunu önlemek üzere kesici muâmelelerin fazlalatılması ve uzama müddetinin bir seme içinde hüküm verilmek şartiyle daha da uzatılması şeklinde hususî hükümler kabul edilmesi sistemine uygundur. Fakat kanun koyucu bu doğru sistemi maalesef değiştirmiş ve kısa sürelerin kısalığının mahzurunu önlemeyen ve hiç bir kanunda mevcut olmayan sekiz aydan fazla ve 12 aydan eksik süreleri hesaba katan yeni bir sistem kabul etmiştir. Kanunun açık olan metni ve kanun

1] YtİBGk: 29/3/1939, 22—3, (RG 4567, 22/7/1940)

koyncunun açık olan maksadı karşısında bu yeni sistemi kabul etmekten ve fakat değiştirilmesini temenni eylemekten başka yapacak başka bir şey olmadığını düşünüyoruz. Kaldıki içtihat birleştirme kararı ile yapılan tefsir de bir seneden aşağı zamanaşımına tâbi cürümlerde bir buçuk misil kaidesi cari olacağına göre kısa zamanaşımına tâbi cürümlerle kabahatler arasında, zamanaşımı esaslarına aykırı şekilde yani cürümler hakkındaki dâvaları kabahatlerinkinden daha önce zamanaşımına uğratmak gibi bir netice de doğurmaktadır.

Görülüyorki 105. maddenin ikinci fıkrasının son tâdili kanununun esas sistemini bozmuş, yeni bir sistem kabul etmiştir. Bu sistemde bir buçuk misil kaidesi muhafaza edildiği için kısa süreli suçlarda kesilmelere rağmen dâva yine çabucak zamanaşımına uğramakta, bunun önüne geçmek üzere alınmış olan tedbirler işe yaramaz hale gelmektedir. Süresi bir sene olan orman suçlarında bile birbuçuk senede bir neticeye varılmamakta, bir çok suçlar cezasız kalmakta ve bundan şikâyet olunmaktadır. 3 aylık, 6 aylık suçların dâvalarının 4,5 ve 9 ayda bitirilmesi ise imkânsız gibidir.

Bu maddenin bir an önce değiştirilerek, 105. maddenin kesici sebepler ve uzama haddi hakkındaki hükümlerinin zamanaşımı süresi bir seneden aşağı bütün suçlar hakkında uygulanabilecek bir şekle getirilmesi ve bu suçlar hakkında birbuçuk misil kaidesinin tatbik olunmayarak yalnız bir sene içinde hüküm vermek şartının muhafaza edilmesi yani 3038 sayılı kanunla kabul edilen sisteme dönülmesi lâzımdır diye düşünüyoruz.

14—*C) Bir seneden aşağı süreli suçlarda zamanaşımını kesen usuli muameleler.*

105. maddenin birinci fıkrasındaki usuli muamele, ceza dâvasını harekete getirmek ve harekette tutmak için savcının ve yargıcın yaptığı usule müteallik her türlü muâmeledir.

İtalyan doktrini Borsani ve Casorati' nin "Ceza dâvasına hareket veren muameleler" tarifini ittifakla kabul etmiş gibidir [1]. İtalyan yargtayı da usuli muameleyi "Ceza dâvasının harekette olduğunu gösteren her muamele" diye tarif ediyor [2]. Bu tariflere göre fertlerin muameleleri de usuli muâmele terimine girebilmektedir. Netekim İtalyan yargtayı sanığın müdafi tâyinini bu bakımdan usuli muamele kabul etmiştir [3]. Keza, aksine de

[1] FLORİAN: c. II, s. 407
[2] İtalyan Yt: 10/9/1900 (MASUCCİ: § 94, s. 351, not. 1.)
[3] İtalyan Yt: 16/6/1908 (MANZINI "eski" c. III, s. 284, not. 6)

238

karar olmakla beraber, ihbar ve şikâyeti de usuli muamele olarak kabul eden kararlar vardır [1]. Yalnız Manzini [2] ve Masucci [3] "atto processuale" denilmeyip de "atto di procedimento" denilmiş olmasından bu muamelelerin yalnız savcı ve yargıcın yaptığı maumeleler olabilecegini, dâvanın harekete getirilmesinin fertlere bırakılmadığını ileri sürmektedirler.

Polonya ceza kanununun 87. maddesi istifadeli bir hüküm ihtiva etmektedir. Bu madde belli pir suçtan dolayı belli bir fail hakkında kovuşturma amaciyle yapılan her hangi bir usulü muameleden bahsetmektedir.

Usuli muamele tabirinin müphem olması yüzünden dâvanın hareketi ile fazla ilgili olmayan muamelelerin de usuli muamele sayılması dolayısıyle zamanaşımını kesmesi netiecesini doğurdugundan yeni İtalyan kanunu eski kanunun (usuli muamele—kazai muamele) tefrikini terk etmek zaruretini duymuş ve bizim bir seneden yukarı zamanaşımlarından kabul ettiğimiz ve isimleri sayılarak gösterilen kesici sebepleri bütün zamanaşımları için kabul etmiştir,

15— *Kanunnmuza göre zamanaşımın kesilmesinin hükümleri*

Zamanaşımının kesilmesinin genel hükmünün kesilmeden itibaren süresinin yeniden ve tam olarak işlemesi olduğu zamanaşımı kesilmesinin tarifinden anlaşılmaktadır.

Kanunumuzun en son kabul ettiği sisteme göre 104. maddedeki kesme hükmünün bütün suçlar hakkında muteber olduğunu ve fazla olarak 105. maddenin iknci fıkrasiyle süresi bir seneden aşağı kabahatler hakkında ayrı bir hüküm kabul edilmiş bulundugunu yukarıda görmüş bulunuyornz.

Zamanaşımının kesilmesine terettüp eden hükümler bahsinde şu meselelerin tetkiki gerekmektedir: 1) Yeni süre ne vakitten itibaren başlar? 2) kesilmeler yüzünden süre sonsuz olarak uzayabelir mi? 3) Süresi bir seneden aşağı kabahatler için konulan hususi hükümler nelerdir? 4) kesilme suçortaklarına da tesir edermi? 5) İçtima eden suçlardan birinin zamanaşımının kesilmesi diğerlerinin zamanaşımını da kesermi?

16 — *1) Yeni sürenin başlangıcı.*

Yeni süre kesici mnamelenin yapıldığı günün ertesi gününden değil, yapıldığı günden başlar. 104. maddenin ilk şeklinde mehaz kanunda oldu-

[1] İtalyan Yt: 2/6/1896 (MANZINI "eski" c. III, s. 284, not. 4)
[2] MANZINI "eski": c. III, s. 283
[3] MASUCCİ: § 94

729

ğu gibi ertesi günden başlayacagı yazılı idi. Türk kauun koyucusu 3038 sayılı kanunla sürenin suçun işlendiği tarihte başlamasını kabul etmiş ve 104. maddeyi bu şekilde değiştirmiştir.

17 — *II) Yeni sürenin sonu.*

Her kesilmeden sonra tam bir süre işliyeceği kabul edildiği için her yeni sürenin sonunda bir kesici muamele yapmakla dâvaların zaman aşımına uğramasına imkân bırakılmayabilir. Netekim Fransada mahkemeler kanunu böyle anlamaktadır. Doktrin ise suç tamamen unutulduğu halde dâva imkânının daima mevcut olabilmesini tenkit etmekte ve fransız usul kannnunun 637 ve 638. maddelerini kesilmelerle asli süreye ancak bir mislinin ilâve edilebicegi şeklinde tefsir etmektedirler [1].

Bir çok memleketler kesilmeler yüzünden uzamaya açıkca bir had koymuşlardır. Meselâ Polonya kanunu asli sürelere kesilme veya kesilmelerle ancak beş sene ilâve etmektedir. Bizim kanunumuza göre de kesme veya kesilmelerle asli süre ancak yarısı kadar uzayabilmektedir. Bu hüküm kanunumuzn ilk şeklindenberi kabul edilmiştir. Fakat maksat o kadar kötü ifade edilmişti ki her terk ve kesilme tarihleri arasında geçen müddetler mecmuunun asli sürenin yarısından fazla olmayacağı mânası çıkıyordu [2]. Bunnn üzerine 105. madde, 2275 sayılı kanunla «yazılış hatası aslına göre ve maksada uyğun bir şekilde" değiştirildi [3]. 105. maddenin birinci fıkrasındaki bu hüküm 3038 sayılı kanunla 104. maddeye ikinci fıkra olarak ilave edilmiştir.

Asli sürenın birbuçuk misli, kesilmelerle sürenin en çok uzuyabilecegi bir haddir. yoksa bir kesmeden sonra asli süre bir buçuk misline çıkmış değildir. Bu itibarla iki kesme tarihi arasında asli süreden fazla bir zaman geçmişse yine zamanaşımı vardır [4].

---

[1] GARRAUD: *Traite thêorique et pratipue du droit pénal* français,3 bası, *C. II*, S, 570: VIDAL ve MAGNOL: *Cours de droit criminil et de Science Penitentiatre* 1935, S, 814.

[2] KARAOGLAN(Fahrettin): *Tadilinden sonra ceza kanuuu üzer de bir inceleme*, Ankara 1936, S. 38

[3] 2275 sayılı kanun gerekçesi; m, 105.

[4] YTCGk: 15/2/1942,38—2 Neşredilmemiştir: 15/5/1944;2/98—93 (Neşredilmemiştir).

740

18 - *III) Süresi bir seneden aşağı kabahat suçlarında kesilmenin hükümleri.*

A. Zamanaşımı süresi bir seneden aşağı olan suçlar hakkında kanunumuz mehaz kanuuda olduğu gibi [1]. hususi bir hüküm koymuştur (105/2). Her kesilmeden sonra tam bir süre işler, fakat müteaddit kesilmelerle bu uzama ilânihaye devam etmezdi. Bir sene içinde mahkûmiyet kararrı verilmiş olursa dâva zamanaşımına uğrardı. Zaten kısa olan müddetleri birbuçuk mislide kısa görülmüş ve sürenin her kesilmeden sonra yeniden ve tam olarak işliyeceği ana kaidesi kabul edilmekle beraber burada başka bir son had tâyini zaruri görüldügünden suçun işlendiği tarihten itibaren bir sene içinde mahkûmiyet kararı verilmiş olması şartı aranmıştı [2].

B. Halbuki yukarda izah ettiğimiz gibi 3531 sayılı kannnla 105. madde değişirken bu sistem değiştirilmiş ve bir seneden aşağı süresi olan suçlarda da sürenin birbuçuk mislinden fazla uzayamayacağı kaidesi kabul edilmiş ve fazla olarak kabahat suçlarında şayet sürenin birbuçuk misli bir seneyi geçerse hükmün bir seneden önce verilmesi şart koşulmutur.

Bir seneden aşağı süresi olan cürüm ve kabahatler arasındaki fark, eğer süre kesilmelerle bir seneyi geçiyorsa birincisinde hüküm bir seneden sonra da verebildiği halde ikincisinde hükmün mutlaka bir seneden önce verilmesi lüzumludur. Süresi bir seneden aşagı cürümlerde yalnız bir buçuk misil kaidesini kabahatlerde ise yalnız bir sene içnde hüküm vermek kaidesini kabul ederek cürümleri kabahatleden önca zamanaşımına uğratmak gibi aklın kabul edemiyeceği bir netice doğuran içtihat birleştirme kararını [3]. kanunun bu sarahatı ve kanunu, tezatlara ve mantıksız neticelere meyden vermeyicek veya enaz verecek şekilde tefsir etmek zarureti karşışısında, doğru bulmamaktayız.

Kanunda ayrıca gösterilmemiş olmasına rağmen sene içinde verilmiş olan ceza kararnamesini de kabul etmek lâzımdır diye düşünüyoruz [4].

Sene içinde verilecek olan mahkûmiyet kararının kesin olması veya kesinleşmiş olması şart değildir. Mehaz kanunun hazırlandığı sırada bu nokta açıklanmış bulunduğu için İtalyada mahkemeler ve doktrin bu noktada fikir ayrılığına düşmemişlerdir [5]. Bizde mesele bir çok tartışmalara

[1] LONGO: S. 362; MAJNO: c. 1, s. 537, FLORİAN" eski": c. II, s. 409,

[2] MAJNO: c· 1, s. 536

[3] YTİBGK: 22—3.29/3/1939(RG 4567. 22/7/ 1940]

[4] Cemil Bengü de ayni fikirdedir: *Ceza kararnamesi*, Adalet dergisi 1945 III (III C. 311 3.b).

[5] FLORİAN: c. II, S. 409 MANZINI" eski" c. III, 288

744

yol açmış nihayet İçtihat Birleştirme Genelkurulu mehaz kanunun sistemine uygun bir şekilde ihtilâfı halletmiş ve hükmün kesin olmadığına karar vermiştir [1].

Kanun açıkça mahkûmiyet hükmü demiştir. Şu halde yine ayni sene içinde mahkûmiyet kararı verilmemiş olmak şartiyle, kanunsuz ve usulsuz olarak da verilmiş olsa beraat hükmü veya düşme kararı zamanaşımının işlemesine mâni olmayacaktır[2].Sonradan bozulan mahkûmiyet hükümleri zamanaşımını kesici tesirleini muhafaza ettikleri gibi, bir seneden kısa zamanaşımlarında sene içinde verilmiş olan mahkûmiyet hükmü sonradan bozulsa bile yine şart yerinegelmiş sayılır [3].

Bir sene içinde verilmesi gereken bu mahkûmiyet hükmü zamanaşımı süresini uzatmaz [4]. Şu mânada ki bir sene içinde verilmiş olmasına rağmen hükmün normal olarak uzatılmış sürenin bitmesinden sonra verilmesi bozma sebebidir. Çünkü o tarihte dâva zamanaşımına uğramış bulunmakta ve düşme kararı verilmesi gerekmekte idi. Meselâ üç aylık bir süre bir ay sonra kesilmişse ve bundan sonra da kesilmeden üç aylık bir zaman geçmişse suçtan itibaren ne bir sene nede 4, 5 ay geçmediği halde dâva zamanaşımına uğramıştır. Buna mukabil 8 aylık bir süre son günü kesilmişse yeniden 8 aylık süre başlar. Fakat 4 ay içinde yani suçtan itibaren bir sene geçmeden hüküm verilmiş olmak lâzımdır.

C. Burada şu mesele meydana çıkar. Sene içinde verilen hükümden sonra süre nasıl hesaplanacaktır?

105. madde hakkındaki toplantı sırasında içtihat birleştirme genelkurulunda bu mesele hakkında dört fikrin belirdiğini görüyoruz [5].

1) Mahkumiyet hükmünden sonra bir senelik yeni bir süre işliyecektir.

2) Mahkumiyet hükmünden sonra asli süre işliyecek ve bu süre kesilmelerle uzamayacak ve bu süre bittiği anda dâva kesin surette zamanası-

[1] YTİBGk: 29/3/1939, 22—31(RG 4567, 22/7/

[2] Eski kanun zamanında Temyiz Mahkemesi, beraate dair ilâm bozulduktan sonra ortada hüküm ilâmı kalmamıştır diyerek bu tezi kabul etmişti: 15/Mayıs/1339 (Mecmuayı Mukarreratı Temyiziye 1339 S. 107). İtalya Yargıtayı 18/Şubat/1904 de bu yolda bir karar vermiş iken 28/11/1913 de zamanaşımı ile dâvanın düşmesi kararının yargıtayca bozulması kararını da bir mahkûmiyet hükmü gibi telâkki etmiş ve süreyi bozma tarihinden işletmiştir.

[3] FLORİAN: c. II, s. 410; MAJNO: c. I, s. 536: İtalyan Yargıtayı: 22/6/1908 (MANIZI "eski": c. III, S. 289, not. 3)

[4] MANZINI "eski": c. III, s. 288: MAJNO: c. I, m. 92, n. 556.

[5] İçtihat Birleştirme Genelkurulunun tutanaklarına bakınız.

mına uğramış olacaktır.

3) Mahkûmiyet hükmünden sonra asli süre işleyecek fakat bu süre kesilmelerle birbuçuk misline kadar uzaya bilecektir.

4) Yeni süre mahkûmiyet hükmünden sonra değil fakat suçun işlendiği tarihden itibaren hesap edilecektir.

Yeni süreyi suçun işndiği tarihden başlatmak süreyi çok kısaltacağından keza mahkûmiyet hükmünden sonra işliyecek sürenin bir sene olması da hiç bir kanunî esasa dayanmadığından kabul edilemez. Keza birbuçuk misil kaidesinin tatbiki de kabul edilemezdi çünkü bu takdirde meselâ 10 aylık zamanaşımına tabi kabahatlerde süre kesilmelerle birbuçuk seneden yokarıya çıkabilecektir, halbuki kanun koyucu süresi daha fazla yani bir sene olan zamanaşımına tabi olan suçlarda bile sürenin birbuçuk seneden fazla uzamasına müsaade etmemiştir. Bu sebepledir ki içtihat bir leştirme genelkurulu mahkûmiyet hükmünden sonra zamanaşımının tam bir süre kadar daha uzayacağını ve bundan sonra dâvanın kat'i olarak zamanaşımına uğrayacağını kabul etmiştir. İtalyadaki müstakar içtihat [1] da budur. Neticeyi başka bir şekilde ifade etmek istersek diyebilirizki hükümden itibaren yargıtayca tasdik tarihine veya bozulmuşsa yeniden bir kesin karar verilinciye kadar ancak asli zamanaşımı süresi kadar bir zaman geçebilecektir. Bu zaman içinde kesin bir karar verilmemişse dâva zamanaşımına uğrayacak ve düşecektir. Kanaatimizce mahkûmiyetten sonra tam bir süre işlemesi halinde de bir seneden aşagı sürenin, bir senelik sürenin uzayabileceği birbuçuk seneden daha fazlaya kadar uzayabilmesi hiç bir suretle mümkün olmamalıdır. Bu itibarla mahkûmiyetten sonra uzayacak sürenin birbuçuk seneyi geçmemesi şartiyle takyit edilmesi doğru olur diye düşünüyoruz.

19—IV) *Kesilmenin suçortaklarına tesiri.*

106. madde "bir suçtan dolayı yapılan ve müruruzamanı kesen muameleler o suçlarda her ne suretle olursa olsun iştiraki olup aleyhlerinde takibat veya tahkikat yapılmamış olan kimseler hakkında dahi müruruzamanı keser" kaidesini koymuştur.

Alman kanunu (§ 169) yalnız ilgili sanık hakkında zamanaşımının kesileceğini kabul etmiştir. Bu hüküm tenkitlere uğramış, yalnız Carrara her sanık kendi aleyhinde adaletin harekete geçtiğini bilmeli ve müdafaasını hazırlayabilmelidir fikriyle bu hükmü doğru bulmuştur [2].

[1] İtalyan Yargıtayı Genelkurulunun 4/4/1925 tarihli kararına ve bu kararın altındaki nota bakınız: (Dizionario Penale, 1927, fasikül 1, S. 69).

[2] Bak, MASUCCİ: § 95

Mehaz kanunda da hüküm bizdeki gibi idi. Yalnız saylavlar meclisi kesici muamelelerin sanığa tebliği lüzumunu ileri sürerek sirayeti kabul etmemiştir. Âyan meclisi adalet ve muamelelerde eşitlik esasına dayanarak şikâyette ve şikâyetin geri alınmasında olduğu gibi zamanaşımının kesilmesinin de diger suçortaklarına tesir etmesini kabul etti. En son, tetkik komisyonu ise bazıları hakkında zamanaşımı kesilmiştir diye mahkûmiyet hükmü verilmesini ve bazı suçların da zamanaşımı vardır denilerek cezasız kalmalarını ahlâka aykırı bulmuştur [1]. Bu gün İtalyada kesici muamelelerin sanığa tebliği lüzumu aranmadığına göre bu hüküm aleyhinde söylenecek bir söz kalmamaktadır.

Ferri projesi de sirayeti kabul etmişti. Yani İtalyan kanunuda sirayet hükmünü alıkoymuş ve hatta dâvaları birlikte görülen murtabıt suçlardan birisi hakkındaki durma ve kesme sebeplerinin diğerlerine de tesir edeceği kaidesini koymuştur (m. 161).

Fransadada, de kesici muamelelerle suçun hatırasının tazelendiği esasından hareket edilerek kesmenin mutlak bir tesiri olduğu ve usulün 637 ve 638. maddelerinin yazılışından zamanaşımının kesilmesinin gayri şahsi ve objektif mahiyette olduğunun anlaşıldığı neticesine varılmıştır [2].

Maddede (suçta her ne sebeple olursa olsun iştirak) denildiğine göre suçortaklığının aslî veya ferî olmasının yani suçortağının hareketinin ceza kanununun 64 veya 65. maddelerden birine girmesinin ehemmiyeti yoktur.

Kanunumuzda (bir suçtan dolayı yapılan ve müruruzamanı kesen muameleler) denilmiştir. Ayni zamanda ayni yerde işlenen iki ayrı suçtan birisi hakkında yepılan muamele diğerinin failine karşı zamanaşımını kesmez. Keza bir suçtan dolryı yapılan zamanaşımını kesici muamele, soruşturma esnasında meydana çıkan diğer suçlar hakkında zamanaşımını kesemez [3]. Kanun bir suçtan dolayı yapılan muamele demekle bu muamelelerin suç ortaklarından birine karşı yapılmasını şart koşmadığını göstermiştir. Bu itibarla zamanaşımını kesen muamele sonradan suçta alâkası olmadığı an-

[1] MAJNO: C, I,S. 537

[2] GARRAUD: C. II, *S*. 572. Mahkeme kararları için: *Rèpertoire Général alphabétipue du droit français*. C. XXXI, S. 375, n. 533—538

[3] Bu mesele fransa,da ihtilaflıdır, Mahkemeler daha ziyade aksi tezi kabule taraftardır. Bak, *Rèpêrtoire Dalloz*, *C*. IX, S. 224, n. 102: *Rèpertoire Sirey*, C. XXXI, S. 375, n. 539.

laşılan bir sanık hakkında da yapılsa asıl suçlu veya suçlular hakkında da zamanaşımı kesilmiş sayılır [1].

Suçortaklarından birisi hakkında yanlışlıkla zamanaşımı ile düşme kararı verilmiş ve bu kararın kesinleşmiş olması diğer sanıklara tesir etmez.

106. madde hem cürümler hem de kabahatlar hakkında uygulanır. Filhakika maddenin ilk şeklinde cürüm tabiri vardı. 3038 sayılı kanunla kabahatleri de içine almak üzere suç tabiri kullanıldı.

20 — *V) Suçların içtimaında kesilmenin tesiri.*

Her suça ait dâva, dâvalar birlikte görülsün veya görülmesin başlı başına bir varlığa maliktir. Bu bakımdan bir kimse birden fazla suçtan dolayı sanık ise her kesme sebebi yalnız ait olduğu suçun zamanaşımını keser, diğerlerine tesir edemez. Mehaz İtalyan kanununun tasarısını son defa inceleyen komisyonda bu mesele münakaşa edilmiş ve Nocito'nun maddeyi aksine tefsir edişi kabul edilmemiştir [2].

Murfabıt suçlarda da durum aynıdır. Dâvaları birlikte görülen murtabıt suçlar hakkında yeni İtalyan kanununun aksine hüküm ihtiva ettiğini yukarda belirtmiştik.

Fakat birden fazla suçların bir suç sayılması hallerinde, yani mütesel-sil suçta, kanunun birden fazla hükmünün aynı suç işleme kararının icrası neticesi olarak birden fazla ihlâlinde, suçlardan birinin diğerinin unsuru veya ağırlatıcı sebebi olmasında hüküm değişir. Bu takdirde ortada cezalandırılan bir tek suç vardır. O tek suçu teşkil eden suçlardan birinin zamanaşımını kesen muamele, o tek suçun zamanaşımını da kesmiş sayılır.

---

[1] Fransız Yargıtayı 5 Mayıs/1865 tarihinde bu yolda karar vermiştir (Répertoire Sirey, C. XXXI, S. 375, m. 536). Torino Yargıtayı da 11/Nisan/1877 tarihinde ayni şekilde karar vermiştir. Napoli yargıtayı ise kanunda "suçta iştiraki olan kimseler" den bahsedildiğine dayanarak 10/6/1882 tarihinde aksi tezi kabul etmiştir Majno da bu ikinci kararı doğru bulmaktadır (C.I. m. 93, m. 559).

[2] MANZINI "eski" C. III, S. 290, n. 5.

İçtihatlar Arasında

(Varlık vergisi—Mirasın reddi—İştirâk halinde mülkiyet—Zina, zinanın affı)

Yazan
Dr. K. Fikret ARIk

I

Varlık vergisi ile ilgili içtihatlar:

Olağanüstü şartların mahsulü olan Varlık vergisi kanunu amacına ulaşabilmek için olağanüstü tetbirler koyan bir kanundur. Bu kanunun II. maddesine göre yetkili komisyonlorın koydukları vergilere karşı hiç bir adlî veya idarî kaza merciine muracaat edilemez. Bu hükmün şumulü tatbikatta çeşitli yorumlara yol açmıştır. Bu hususta beliren içtihatlarda da tam bir ahenk tesis edilememiştir denilebilir. Şimdi bu vergi ile ilgili seri bir nazar atmagı faydalı buluyoruz:

Varlık vergisi kanununa göre mükellef olmadıklarını iddia eden kimseler, tarafından bu vergiden dolayı satılan gayri menkullerin tashihen adlarına tescilleri için açılan dâva adalet mahkemelerince görülebilir mi? Tatbikatta geçen bir misal alalım: H. varlık vergisine tâbidir ve bu vergiden dolayı babası B. nin malik olduğu gayri menkule haciz konmuştur. Paraya çevrilme tarihinde B., ölmüş ve gayri menkul H. ya ve onunla altı yıldanberi oturmakta oldugu iddia edilen diger mirasçılara kalmıştır. H. nın gayri menkuldeki hissesi 3/20 nisbetindedir [1]. Gayrimenkul H. nın vergi borcundan dolayı artırmaya çıkarılarak hazine adına tescil edilmiştir. Diğer mirascılar satış tarihinde mükellefin ancak 3/20 hisseye malik oldugunu ve altı yıldanberi ayrı oturmakta olduklarını ileri sürerek (mükellefe ait hisse hariç) satışın iptali ile gayri menkulün adlarına tescilini istemişlerdir.

Bu hâdise karşısında iki fikir ileri sürülebilir:

1—Dâva dâvalıarın kardeşlari ile birlikte oturmadıklarından dolayı 4305 sayılı kanunun 14. maddesi mucibince kardeşlerının varlık vergisinden dolayi kendilerine bir mükellefiyet yüklenemiyeceği iddiasından ibarettir. O halde, bu iddianın tetkikine girşilirse dâvacıların varlık vergisile mükellef tutulan H. ile birlikte oturup oturmadıklarının tahkiki gerekecektir. Oturmadıkları anlaşılırsa bu kimseler hakkında maliyece varlık vergisi kanununun 14. maddesinin uygulanarak onların hisselerini artımaya çıkarmasında, başka deyimle bu kimselerin mükellef tutulmasında ve kendilerinden vergi tah-

[1] H., gayri menkule miras yoluyla malik olduğuna göre miras hissesi muayyen bir gayri menkule değil, bütün terekedeki hissesini gösterir. Veraaet ilâmında gösterilen hisse, gayri menkul üzerindeki mülkiyet hissesi olmamak lâzımdır. Fakat bu noktanın münakaşası bahsimizden hariçtir.

silinde isabet olmadığını beyan etmek icap edecektir. Bu ise netice itibarile varlık vergisinin tarh ve cibayetine ait bir itirazın mahkemece tetkiki demek olacaktır ki bu, varlık vergisi kanununun II. inci maddesi ile açıkça men edilmiştir. Bu fikir, İstanbul Asliye Hukuk mahkemesinin 9/6/1944 gün ve 115/81 sayılı kararında müdafaa edilmiştir.

2—Dâva; istihkak iddiası mahiyetindedir. Varlık vergisi ve onun tarh ve cibayetine itiraz mahiyetindedir. Bu itibarla Adalet mahkemesince görülmesi lâzımdır. Bu fikir asliye mahkemesinin yukarda bahsedilen kararı üzerine Yargıtay I. Hukuk Dairesinin 5826 esas ve 3938 karar sayılı ve 22 aralık 1944 tarihli (oy birliği ile verilmiş) kararı ile Yargıtay genel kurulunun ayni hâdisede verdigi 1/100 esas ve 72 karar ve 28/11/1945 günlü (çoğunlukla verilmiş) kararında yer almıştır.

Fikirlerin iyice tesbit edilmesi için varlık vergisinin bahis mevzuu olan maddelerini birlikte okuyalım: 14. madde: ".. varlık vergisile mükellef tutulanların ikametgâhlarında gerek kendilerine, gere karı veya kocalarına veya kendilerile birlikte oturan usul ve füruu ile kardeşlerini ait.... bütün menkul mallarla tapuda veya vergide bunlardan herhangi birinin ana kayıtlı olan gayrimenkul mallar bu kanun mucibince alınacak vergi ve zamların kanunî teminatı hükmünde olup bu malların satılmasına Tahsili emval kanunu hükümleri tatbik olunur.".

II. maddenin bizi ilgilendiren kısmı ise şöyledir: ".. Komisyon kararları nihaî ve kati mahiyette olup bunlara karşı idarî ve adli kaza mercilerinde dâva açılamaz. Ancak bir mükellef namına ayni mükellefiyet mevzuundan dolayı mükerrer vergi tarh edilmiş olduğu takdirde bunlardan en yüksek olanı ipka edilerek digeri tarhiyat komisyonlarının vazife gördüğü mahallerin en büyük mal memuru tarafından mükellefin muracaatı üzerine silinir.".

Görülüyor ki kanun 14. maddesinde diger vergilerden farklı olarak bazı şartlar altında verginin sorumunu mükelleften başka kimselerin mallarına da teşmil ediyor. II. maddede ise bu vergiyi tarh eden komisyon kararlarının nihaî ve kat'i mahiyette olduğunu, idarî ve adlî kaza mercilerine müracaat konusu olamayacağını kesin bir şekilde bildirdikten sonra ancak mükerrer vergi tarhiyatına karşı idarî ve tamamile istisnî bir muracaat yolu açık bırakmaktadır. Şu halde varlık vergisi kanununun derpiş ettiği bu istisnaî hal ve şekil haricinde, doğrudan doğruya, veya bu hâdisede olduğu gibi dolayısile itiraz etmek mümkün değildir (Kanun komisyonların verginin tarh ve cibayeti bakımından yanılmayacagı gibi bir faraziyeden, fiksiyondan hakaret etmektedir). Aksi takdirde kanuna karşı hile kullanılarak mahkemece tetkik edilmesi kanunen memnu itirazları

mahkemelere dinletmek imkânı elde edilmiş olur. Nitekim Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 945/49 esas ve 214 karar sayılı ve 22/12/1945 tarihli kararı bu fikri teyit eder mahiyettedir.

Bu karara göre, 4305 sayılı varlık vergisi kanuna varlık vergisinden ödenmeyen kısım için satılan gayri menkulün bu satışının Tahsili emval kanununa uygun olmayarak yapıldığından bahsile satışın iptali ve tapu kaydının borçlu malik lehine tashihi dâvası ret olunmalıdır. Çünkü "..böyle bir dâva sonucu bakımından varlık vergisi tarhına dokunan, tarh ile ilgili ve tarhı ortadan kaldıracak ve tarhdan dolayı açılmış bir dâva olup 4530 sayılı kanunun 2. maddesi ve 4305 sayılı kanun gereğince kabul edilmemesi icap eder. Tahsili Emval kanununa göre yapılmış diğer satışlardan dolayı açılan ve borca dokunmayan dâvalara kıyas ile dâvanın kabul edilmesi yolsuzdur.".

Bu karar ile I Hukuk Dairesinin ve Hukuk genel kurulunun yukarda geçen kararları arasında aykırılık vardır. Bu aykırılık göze çarpan bir ayrılığın mevcut olduğu düşüncesindeyiz tevhidi ictihat yolu ile giderilmesi gerekir arasında bir mübayenet olduğu kanaatindeyiz. Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin bir isim müşabehetinden dolayı tarh edilen varlık vergisinin istirdadı için açılan dâvayı gören mahkemenin kararını görevsizlik noktasından ret ettiğini duyduksa da bu kararın tarih ve numarasını elde edemedik.

Varlık yergisi ile ilgili diğer bir mesele şudur: ***Bir şirketin şerikleri birisinin varlık vergisi borcundan dolayı o şirketin mallarının tamamı üzerinden cebrî icraya muracaat edilebilir mi?***. Şimdi iki kişilik bir şirket oldnğunu, bunlardan birisinin sermaye olarak mal, diğerinin emeğini tahsis ettiğini kabul edelim. Şirketlerden birincisinin şirket ***Haricinde*** yaptığı işlerden dolayı varlık vergisine tâbi tutulması halinde bu borçtan dolayı şirketin varlığının tamamı teminat teşkil edecekmidir?. 5. maddenin biraz müphem olan ifadesi tereddüt uyandıracak mahiyettedir. Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 3416 esas ve 3430 karar sayılı ve 6/12/1943 günlü hararına göre, varlık vergisinden alacaklı olan hazine ancak borçlunun şirketin tasfiyesindeki hissesi üzerinde haciz hakkını kullanabilir. Bu itibarla verginin şirket muamelesi için tarh olunup olunmadığını araştırmak lâzımdır[1]

II

İştirâk halindde mülkiyet:

Medenî kanun taksimden önce terekenin iştirâk halinde mülkiyet hükümlerine tâbi olduğunu beyanetmektedir. Bunun neticesi olarak tereke ye dahil olan mallar üzerinde mirascıların münferiden tasarruf edebilmesi imkânsız olmaktadır. Mirascılar taksimin doguracağı güclüklerden kaçına-

[1] (Yargıtay kararları 1944 sahife 22—23).

748

rak mahkemeye muracaat etmektete, ellerindeki veraset ilâmında yazılı hisse nisbetleri üzerinden iştirâk halindeki mülkiyetin müşterek mülkiyete kalbini istemektedirler.

Burada tereddüde yol açan iki nokta vardır:

Böyle bir talep üzerine muhakeme usulü bakımdan nasıl hareket edilecektir? (duruşma yapmağa lüzum var mıdır, evrak üzerinde tetkikat kâfi midir?)

2) İştirâk halinde mülkiyetin müşterek mülkiyete kalbi için açılan bir dâva esas yönünden kabule şayan mıdır? (İştirâk halinde mülkiyete son vermek için taksim dâvası açılmak gerekmez mi?)

Yargıtay ikinci Hukuk Dairesi bu önemli konuda görüş tarzını açıklamış bulunuyor. Hâdise şudur: İstanbul asliye hukuk yargıçlığından verilen veraset ilâmı veçhile mirascı olan taraflar vaziyetlerinin iştirâk halindeki mülkiyetten müşterek mülkiyete kalbedilmesine, vekâlet ücreti ile yargılama masraflarının karşı tarafa yükletilmesine karar verilmesini istemişlerdir.

Mahalli mahkeme şöyle karar vermiştir: Yargılanma sonunda, taraflar iştirak halindeki mülkiyetin müşterek mülkiyete kalbedilmesine muvafakat etmişler isede bu kabil iştirâk halinde bulunan bir gayrimenkulün müşterek mülkiyete kalbi açılacak taksim dâvası ile hal ve intaç edilebileceğinden taksim dâvası ikame etmek üzere halen bu dâvanın reddine karar verilmiştir.

Yargıtay ikinci hukuk dairesi 725 esas 1693 karar sayılı ve 27/3/945 tarihli oy birliği ile verilmiş ilâmı ile bu kararı bozmuştur. Yüksek mahkemenin ilâmında şöyle denilmektedir: "Şeriklerin muvafakatile iştirâk halindeki mülkiyet müşterek mülkiyete tahviledileceğine, hissedarların hepsi gayri menkulün müşterek mülkiyete çevrilmesine muvafakat etmiş olmalarına göre o veçhile karar verilmek lâzımgelirken yazılı olduğu veçhile harar verilmesi doğru değildir." [1]

Görülüyor ki, yüksek mahkeme bu kararında yukarda bahsedilen şüpheli noktaları kesin şekilde cevaplamış bulunuyor. Varılan hal tarzının tatbikat hayatımız için arzettiği önem çok büyüktür. Bu itibarla iştirâk halindeki mülkiyetin müşterek mülkiyete kalbi meselesini bir kerede nazariyatın koyduğu esaslar dahilinde incelenmesi uygun olur. Fakat bu yazıda bu yeni ve önemli kararı bildirmekle yetmiyor, bu kararın ve miras şirketinin tahlilini başka bir yazıda incelemek istiyoruz.

[1] Ankara Asliye 3. Hukuk Mahkemesinin bu yolda verilen bir kararının temyiz edilmeden kesinleştiğini öğrendik. Buna karşılık yine Ankara Asliye mahkemelerinden birisinin ayni şekilde açılan bir dâvayı, mahiyet itibarile bir taksim dâvası olmasından dolayı, görev noktasından retdettiğini haber aldık.

749

III

Mirası ret keyfiyetinden rücu mümkün müdür?

Tatbikatta mirası ret hususunda yetkili mahkemeye yapılan beyandan sonra retten rücu edilebilip edilemeydceği tereddüdü mucip olmuştur. Yargıtay İkinci hukuk dairesi 5381 esas ve 1488 esas sayılı ve 3/4/1944 tarihli mühim bir kararında şu esası koymaktadır: "Mirasın reddinin tescili M, kanunun 549. maddesi mucibince sulh mahkemesine ait olup usulen miras ret edildikten sonra alâkadarların muvafakatı olmadıkca irade beyanından ibaret olan bu retden rücua mesağ olmadığı gibi rücu için hata ve hile gibi bir sebep te iddia edilmemiş olmasına göre hüküm yerindedir.". Nazariyata uygun olan bu kararında Yargıtay şu esasları açıkca belirtmiştir:

1) mirası retden bir taraflı olarak rücu edilmez. Ancak ilgililerin muvafakatı ile ret keyfiyeti ortadan kalkar.

2) Mrrası ret keyfiyeti her hukukî işlem gibi iradenin fesadı sebeplerinden birisinin sübutu halinde hükümsüz bırakılabilir.

Ayni dairenin başka bir kararına göre, mirası ret hususundaki irade beyanı yetkili makama vasıl olmakla tekemmül eden yani vusulü icabeden irade beyanlarındandır. Ret talebinin tescili, reddin tekemmülü için şart değildir. Bu itibarile böyle bir beyan, yetkili sulh yargıcına vasıl olduktan sonra retden rücu edilemez. Reddin özel deftere tescili inşaî bir mahiyeti haiz değildir.

VI

Zina nasıl bir boşanma sebebidir?

Boşanma sebepleri içinde en eskisi zinadır. Karı kocanın birbirine karşı sadakat vazifesinin bir ihlalini teşkil eden zinanın nasıl bir boşanma sebebi teşkil ettiği son zamanlarda münakaşa konusu olmuştur. Federal mahkeme 6 aralık 1945 tarihinde verdiği bir kararda bu mesele hakkında açık bir karar vermiştir. Bu kararda vazedilen prensipler şunlardır:

a) Zina mutlak bir boşanma sebebidir. Yani zinanın boşanma sebebi olarak nazarı itibara alınablimesi için evlilik bağını derin şekilde sarsılmış olması keyfiyetine bakılmaz. Bu itibarla karı koca arasındaki evlilik bağı, zina etmemiş olan eşin kusuru yüzünden fiilen bozulduktan sonra vukua gelmiş olsa bile başlı başına bir boşanma sebebi olarak nazarı itibare alınır.

2) Aleyhine boşanmaya karar verilmiş olan kadın, kocasından aldığı aile mücevherlerni ona iade etmekle mükelleftir.

Bu prensiplerin iyice anlaşabilmesi için karara konu teşkil eden hâdiseyi kısaca anlatalım:

Dâvacı kocadır. Medeni kanunun 134 maddesi (şiddetli geçimsizlik) maddesine istinaden boşanma dâvası açmıştır. Karısı zina, cana kasit, pek fena muamele ve geçimsizlik sebebile mütekabil bir boşanma dâvası açmıştır. Mahkeme kadının mukabil dâvasını ret, kocanın dâvasını kabul etmiştir. Kadını bir yıl bekleme müddetine mahkûm etmiş, kadının kendisine aidiyeyetine karar verilmesi istediği mücevherlerin kocaya ait oldnğuna karar verilmiştir.

Dâvalı kadın Federal mahkemeye müracaatla:

aa) Zina ve şiddetle geçimsizlik sebebile kocası aleyhine boşanmağa hükkmolunmasını, bb) bekleme müddetine dair hükmün kaldırılarak kocasının üç yıl bekleme müddetine mahkûm edilmesini cc)kocasının kendisine verdiği mücvherlerin kendisine aidiyetinin tanınmasını talep etmiştir. Federal mahkeme hâdiseyi şu tarzda mütalâala etmiştir:

Kanton mahkemesinin fikrine göre dâvalı, dâvacı durumunda bulunan kocasının zinasını ileri sürerek boşanma dâvası açamaz. Çünkü evlilik hayatına dair olaylar bir kül halinde nazara alındığı zaman, zinanın vuku bulduğu tarihte (Ocak 1943) evlilik rabıtası kadının kusuru yüzünden çoktanberi derin bir şekilde haleldar olmuş bulunuyordu. Şu halde kocanın o tarihte yani koca tarafından boşanma dâvasının açıldığı tarihten 2 yıl sonra işlemiş olması muhtemel zina fiili, evlilik bağının kopmasında kesin bir önemi haiz olamaz. Kanton mahkemesinin fikrine göre, bu şartlar altında kadının kocasının zinasını ileri sürerek boşanma talebinde bulunması her bakımdan hüsnü niyete aykırıdır.

Federal mahkeme bu görüşü şu suretle tenkit etmiştir: Federal mahkemeye göre zina mutlak bir boşanma sebebidir. Evlilik bağı daha önce diğer eşin kusuru yüzünden derin şekilde haleldar olmuş, hattafiilen bozulmuş olsa bile bir eşin yaptığı zina diğer tarafa boşnma hakkını verir (RO 47 II s, 248, JDT 1922 s.2, RO 57 II s. 245, RO 68 II s. 67 JDT 1942 s. 533). Fedaral mahkeme burada zinanın ispatı için bir esas koymaktadır. *violenta supicio fornicationis* —çok kuvvetli zina ihtimali zinanın vukuu hakkında kâfi bir delildir (hâdisede kocayla zina ettiği iddia olunan kadın, kocanın kendisi ile bir otel odasında buluştuğunu, kendisini kısmen soyduğunu, ve cinsi münasebete zorladığı, fakat gösterdiği mukavemet, ademi iktidarı dolayısı ile maksadına muvaffak olamadığını bildirmiştir. Dâvacı kocanın, bn kadına yazdığı mektuplardaki bazı ibarelerde çok laübali telmihler vardır)). Fedaral mahkeme kocanın zinasını kabul ile kadının mütekabil zina dâvasıdı haklı olduğuna, koca aleyhine de bekleme müddetine hükmümolunması icap ettiğine karar vermiştir.

Burada bir istitrat yaparak Federal mahkemenin zina hakkındaki bazı içtihatlarını gözden geçirmeği uygun görüyoruz. Bu hususta ***Picot***[1] arafından yapılan bir incelemeden geniş ölçüde istifade edeceğiz. Bu müellif incelemesinde şu suali sormuştu: Mutlak bir boşanma sebebinin sübutuyargıcı bağlarmı?. Yoksa evlilik bağının derin şekilde ssrsılmadığına dai diğer tarafca ileri sürülecek bir delil ile yürütülebilir mi? Mutlak boşanma sebepleri evlilik bağının bozulduğuna dair kesin bir karinedir. Müelifler en ***Briner***, ***Roosel***,[2] ***Egger***[3] bu meseleyi münakaşa bile etmemişlerdir. Bu müelliflere göre muayyen ve mutlak bir boşanma sebebi sabit oluncayargıç (kanunun tâyin ettiği sebeplerde zaman aşımı, af, muvafakat mevcut olmamak şartile) boşanma veya ayrılığa hükmetmeğe mecburdur. Proesör ***Gmür*** [4], de ayni fikirdedir. Fakat bu müellif bir tefrik yapar ona göre, mutlak veya nisbi boşanma sebeplerinden biri mevcut olmasına göre evlilik

[1] *Picot:* La Jurisprudence des tribunaux suisses en mati éredu divorceet le séparation de corps. Zeitschrift für sohweizerisches recht 1929.

[2] *Rossel* Mentha: Manule de driit suisse 2. basım Madde 187 şerhi.

[3] *Egger*: Familienrecht, 2 basım Madde 137 şerhi.

[4] *Gmür*: Familenrecht, 2 basım Madde 137 şerhi.

André Grisel'in fikrine göre zina mutlak bir boşanma sebebidir. Karı kocadan biri bu fiili işledigi takdirde öteki eşin isteği üzerine yargıç boşanma veya ayrılığa hükmetmekle mükelleftir. Dâvalarının zinasına rağmen, dâvacının evlilik biligine tahammül edebileceginin isbatı caiz değildir. Yargıç evlilik bağının kökündei sarsıldığını yahut birlikte yaşamanın çekilmez bir hal aldığını araştırmaz. Demekki kanun bu boşanma sebeplerinin evlilik bağı üzerindeki etkisini (tesirini) nazari tibare almamıştır. Müellifi bu sonuca ulaştıran düşünce şudur: Bir kerre kanunun metnine göre boşanma için tek sarih şart zinanın işlenmiş olmasıdır. Kanun başka bir şart aramamıştır. Diğer taraftan zina, cana kasta ait maddelerde zaman aşımı, afa ait hükumler de bu sonucu teyit eder. Çünkü boşanma dâva eden eş, dâva açmadan önce affettiği veya zamanaşımına uğrayan bir zinadan dolayı müşterek hayatın çekilmiz bir hal aldığını, veya evlilik bağının temelindeu sarsıldığını iddia edemez. Demekki zina, cana kast,.. ait hükumleriu tatbik edilebiimesi için, bu işlemlerin evlilik bağını kökten sarsması veya müşterek hayatı çıkilmez bir hale getirmesi şart olursa, haklarında özel hükümler mevcut olmasa dahi af, zaman aşımı, zinaya muvafakat, bu işlemlerden dolayı boşanma dâvasının açılmasına imkân vermez. Şu halde evlilik bağının sarsılması veya müşerek hayata tahammülün imkânsız bir hal alması zinaya ait hükmün uygulanması için bir şart olsaydı, zinaya istinaden açılan dâvanıı af ve ya zaman aşımı dolayısı ile ret edilecegini kanunda zikretmeğe lüzum olmazd. Başka deyimle, af, zaman aşımı, zinaya muvafakata dair kaidelerin kanunda ye alması, ancak, zina, cana kast..a ait hükümlerin, aile bağının sarsılması veya mişterek hayatın çekilmez hal alması unsurlarına bağlı olmaksızın uygulanabilmesi le izah edilebilir. Kanuncunun abesle iştigal etmeyeceği farz olunduğuna göre, bu kaidelerin bir mânası olmak, ve "evlilik birliğinin kökünden sarsılması " yahut müşterek hayatın çekilmez bir hal alması " unsurlarının zina veya cana kaste dair maddelere yabancı olduğunu kabul etmek gerektir. La violation des devois Conjugaux et les dispositions du code civil sur le divorce, journal des tribunaux 1943 s. 292,

752

bağının sarsılmasıum sübatu farklı bir şekilde düzenlenmiştir. Mutlak boşanma sebebi sabit olduğu zaman evlilik rabıtasının sarsıldığı münakaşasız kabul olunur. Bununla beraber bu kabul ve farz kanunda yazılı olan sebeplerden birisi mevcut olduğu yahut dâva hakkı bir hakkın sui istimali olarak tecelli ettiği takdirde hükümsüz kalır. Görülüyorki ***Gmür*** diğer şarihlere nazaran biraz daha ileri gidiyor ve ortada mutlak bir boşanma sebebi bulunmasına rağmen bu sebebin ileri sürülmesinin bir hakkın suiistimalini teşkil edebileceğini kabul ediyor.

Diğer taraftan Federal mahkeme 1927 yılında verdiği bir kararda bu gün bahsettigimiz karardaki prensibe zıt olan şu genel esasi koymuştu:.. «Muayyen boşanma sebepleri, gayri muayyen boşanma sebepleri gibi, bahis mevzuu olan fiillerin karı kocanın karşılıklı muhabbetine, müşterek hayatın devamına müessir olmasını icap ettirir. 129—131. maddelerde yazılı olayların varlığı evlilik bağının kopmasına sadece bir karinedir. Yani böyle bir sebebin vücudu halinde dâvacı düzensizlik olduğunu ispata veya bu düzensizliği kuvvetli karinelerle göstermeğe artık mecbur değildir. Fakat bir hâdisede eşlerden birisinin yaptığı fiilin istisnaen bu tesiri haiz olmadığı anlaşılırsa bu fiil bir boşanma sebebi sayılmaz. Fakat Federal mahkemenin bu fikri zina bakımından muhafaza etmediği yukarda bahsettiğimiz karadan açıkca anlaşılmaktadır. Esasen nazariyatta (***Egger***, ***Schwarz***) bu fikirdedir.

Zina münasebetile şu noktaya işaret etmek icap ederki bir eşin zina etmesi diger tarafı kusurlu olmaktan kurtarmaz. Bu eş yaptığı hareketlerden, ithamlardan dolayı diğer eşin zina etmesine sebep olmuş olabilir. Bu takdirde zina eden taraf dahi boşanma dâvasını açabilir ve şiddetle geçimsizlik ve bu geçimsizlikte diğer eşin kusuru sabit olursa iki taraf aleyhine boşanmaya hükmolunur.

Fakat zina eden eşin diğer taraf hakkında ileri sürdüğü kusurun sebebi zina keyfiyeti ise bu kusur mazur görülür. Meselâ bir karı zinada bulunmuş ve kocasını haksız göstercek şekilde dedikodular yapmağa başlamıştır. Bunun üzerine kocası karısının suçunu ortaya koyan mektuplar yazarak sağa sola yollamıştır. Bir İsviçre mahkemesi bunu bir boşanma sebebi saydığı halde Picot ve Stckelberg (SJZ 9 S. 308) aksi fikri müdafaa etmişlerdir. Çünkü kadın zinada bulunmasaydı koca bu harekete teşebbüs etmeyecekti.

Bazan zina eden eş 134. maddenin ikinci maddesindeki manâda kusurlu eş olmayabilir. ***Picot'nun*** verdiği misale göre zina etmiş olan bir koca,karısına müteaddit defa müşterek hayata avdet teklifinde bulunduğu halde muvafakat cevabı almamış, açtığı şiddetleii geçimsizlik sebebiyle boşanma dâvasında kadın kusurlu eş durumunu allmıştır.

B) Kadının mücevherler hakkındaki iddiası münasebetiyle Federal mahkeme şu dikkate diğer düşüncelerde bulunmuştur:

Dâvalı kadın, kocasının evvelâ ninesi, sonra annesi tarafından takılmış olup ta kocasının kendisine verdiğini iddia ettiği mücevherlerini istemektedir.

Kadın bu mücevherlerin kendisine hibe edildiğini, kocası ise sadece takması için verdiğini iddia etmektedir. Dâvalı kadın ortada bir hibe bağıtı olduğunu ispatla mükellef olmadığını, çünkü mahkemeye ibraz edilmeden önce bu mücevherlerin kendi zilyetliğinde bulunduğunu, bunun mülkiyet hakkına bir karine teşkil ettiğini ileri sürmüştür. Medeni kanunun 898 maddesindeki mülkiyet karinesi ancak şuhalde tatbik oludur: hilafi isbat edilinceye kadar, şey üzerinde bir hakkın mevcudiyetini gerçekten zan ettirecek şekilde bir zilyetlik mevcut olmalıdır. Fakat sözde yeni malik şeye eski malikle birlikte vaziülyet olduğu zaman ki birlikte otıran aile efradı için durum budur—hususile, diğer eş tarafından getrildiği şüphesiz bulunan eşya bahis mevzuu olduğu zaman bu karine cari değildır. Müşterek evi terk ederken bu mücevherleri birlikte götürmesi iddiası dâvalı lehinde bir delil olamaz. Çünkü dâvalı mevcut hukukî durumu bir taraflı olarak değiştirmez Bir koca ailesinden miras kalan kiymetli müceherlerin mülkiyetini karısına terk etse bile bu temilkte zımnî bir şartın varlığını kabul etmek lâzımdır: bu zımnî şart evlenme akdinin kadının kusurile bozulmamış olmasıdır. Çünkü bir adamın ailesinden kalan kiymetli mücevherleri kendi anasının yerini alması itibarile karısına verdiği kiymemetli mücevherleri, kusuru yüzünden bu mevkii kaybetse dahi kadının muhafaza edeceğini kabul etmek adalet hissine aykırı olurdu. Hâdisede işbu infisahî şart tahakkuk ettiği için davalı kadın bahis mevzuu mücevherlerin kendisine aidiyetine karar verilmesini isteyemez.

V. Zinaya muvafakat, zinanın affi meselesi:

Federal mahkeme 1943 yılında verdiği bir karar; zina, zinaya muvafakat, zinanın affı meselelerine ait bazı esaslar koyması bakımından dikkate değer:

Federal mahkemenin görüşünü iyice anlayabilmek için karara konu teşkil eden hâdiseyi kısaca anlatalım: Polonyalı bir enterne, (gözaltı edilmiş kimse) bir evde pansiyoner olarak kalmaktadır. Evde yer olmadığı için polonyalı asker karı kocanın yatak odasında yatmakdadır. Yanyana iki karyoladan birisinde Polanyalı, ötekinde karıkoca geceyi geçirmektedir. İşine erken gitmek mecburiyetinde olan koca sabahın erken saatlerinde karısını pansiyonerle birlikte ayni odada bırakarak çıkıp gidiyordu. Kocanın karısına büyük

754

itimadı vardı. Bir gece uyandığı zaman karısına''polenyalı ile cinsi münasebette bulundun galiba) demek suretile şaka etmiştir fakat askeri polis iradesinin tahkikatı üzerine karısının poloyalı ile zinada bulunduğunu öğrediği zaman hayretten donakalmış, ve hemen boşanma dâvası açmıştır. Ancak dâva devam ederken müteaddit defa karısı ile buluşmuş, ve cinsî münasebette bulunmuştur. İlk önce babasının evine dönmüş olan kadın kocasının yanına gelmiş, onu boşanma fikrinden vazgeçirmeğe uğraşmıştır. Hatta en son defa dâvacı bizzat karısının yanına gitmiş, geceyi birlikte geçirmiş, ve kahvealtıyı odaya getirtmiştir.

Bu dâvaya elkoyan kanton mahakemesi dâvayı ret etmiştir. Çünkü, bu mahkemenin fikrine göre kocanın hiç olmassa en son dafa vuku bulan cinsî münasebeti af hükmündedir. Çünkü bir koca karısının zinasından dolayı boşanma dâvasını açar ve karısını baba evine yollar, sonra da onunla cinsî münasebette bulunmağa hakkı olduğunu beyan ederse, ahlâka aykırı ve hukukan himayeye layık olmayan bir mütalaada bulunmuşolur.

Federal mahkeme bu kararda üç noktayı belirtmiştir:

1) Hâdisede zinaya muvafakat varmıdır?

2) Hâdisede affı varmıdır?

3) Hâdisenin şartlarına göre boşanma davasına devam birhakkın sui istimali mahiyetindemidir?

1) Federal mahkemenin fikrine göre hâdisede zinaya muvafakate delâlet eden hiç bir cihet yoktur. Koca ne karısını, ne yatak odasında kendileri ile birlikte kalan polonyalıyı zinaya teşvik ve tahrik etmiştir. Onların zinasını hiç birzaman tasvip etmemiştir. Evin darlığı yüzünden yabancıyı yatak odasına alması ve geceleri birlikte geçirmeleri, karısının bu adamla zinada bulunması tehlikesini göze almış olması demek değildir. karı kocanın birbirine sadakat vazifesi tam olmak gerekiyordu. Kadının bu vazifeyi ihlâl edeceğine dair hiç bir delâlet yoktur. Dâvacı koca durumda bir tehlike görmüyordu. Yahut karısına tam bir itimat besleyordu. Hasıli hâdisede boşanma dâvası imkânsız kılan bir muvafakat bahis mevzuu değildir. Zikrettiğimiz karar hakkında bir not yazan Profesör Knappa göre zinaya muvafakatın ispat edile bilmesi için, zina etmeyen eşin zinayı tahrik etmesi, zinaya cesaret vermesi, yahut karı kocanın zinaedebileceklerine dair aralarında anlaşmış olmaları lâzımdır. Yine bu müellife göre zina etmeyen eşin zina eden eşe zina fırsatını bahşetmesi de muvafakat hükmündedir. Bu hale muhtemel muvafakat edasını vermektedir. Bu müellife göre, eşinin zina ettiğini bilen veya alhval ve şeraitin istilzam

755

ettiği dikkati gösterdiği takdirde eşinin zina ettiğini bilebilecek olan ve bir aksülelde bulunmayan bir kimse muhtemel muvafakatte bulunmuş demektir.

Suçortaklarından birisi hakkında yanlışlıkla zamanaşımı ile düşme kararı verilmiş ve bu kararın kesilneşmiş olması diğer sanıklara tesir etmez.

106. madde hem cürümler hem de kabahatler hakkında uygulanır. Filhakika maddenin ilk şeklinde cürüm tabiri vardı. 3038 sayılı kanunla kabahatleri de içine almak üzere suç tabiri kullanıldı.

20 — *V) Suçların içtimaında kesilmenin tesiri.*

Her suça ait dâva, dâvalar birlikte görülsün veya görülmesin, başlı başına bir varlığa maliktir.Bu bakımdan bir kimse birden fazla suçtan dolayı sanık ise her kesme sebebi yalnız ait olduğu suçun zamanaşımını teser, diğerlerine tesir edemez. Mehaz İtalyan kanununun tasarısını son defa inceleyen komisyonda bu mesele münakaşa edilmiş ve Nocito, nunmaddeyi aksine tefsir edişi kabul edilmemiştir [1].

Murtabıt suçlarda da durum aynıdır. Dâvaları birlikte görülen murtabıt suçlar hakkında yeni İtalyan kanununun aksine hüküm ihtiva ettiğini yukarda belirtmiştik.

Fakat birden fazla suçların bir suç sayılması hallerinde, yani müteselsil suçta, kanunun birden fazla hükmünün ayni suç işleme kararının icrası neticesi olarak birden fazla ihlâlinde, suçlardan birinin diğerinin unsuru veya ağırlatıcı sebebi olmasında hüküm değişir. Bu takdirde ortada cezalandırılan bir tek suç vardır. O tek suçu teşkil eden suçlardan birinin zamanaşımını kesen muamele,o tek suçun zamanaşımını da kesmiş sayılır.

2) Hâdisede bir *af* dahi yoktur. Kocanın, karısının zinasını af ettiğine delâlet eden hakikî bir barışma, veya sarih birbeyan mevcut değildir Hiç şüphe yok ki af, zımnî de olabilir: zina etmeyen eş, hareket ve tavrile af etmek, unutmak iradesini göstermiş olabilir. Bununla beraber af iradesi mevcut olmak için zina etmeyen eşin zina hâdisesi üzerinden bir sünger geçirmiş olması lazımdır. Bu eş zina eden eş ile bazı temasları muhafaza etmiş, bunu yaparken zinanın tesirini zihninden silmeği ummuş olsa bile—bu irade mevcut değildir. Bu takdirde sadakate vaki ihaneti hoş görmemiştir. Af keyfiyeti saadece bir ümittir. Hâdisede bundan fazla bir şey isbat edilmemiştir, Zina hâdisesinden sonra karı koca arasında ancak ârızî,tesadüfi buluşmalar olmuştur. Vakıâ bu buluşmalarda karı doca cinsi,münasebette bulunmuşlardır. Ancak bus ırada karıkocanın istikbali hakkında hiçbir görüşme olmamış, koca da

[1] MANZINI "eski": C. III, S. 290, n. 5.

vadan vaz geçeceğine dair hiçbir teminat vermemiş, müşterek hayatın teessüsü için hiçbir anlaşma yapılmamış, doğrudan doğruya veya dolayısıile af ifade edilmemiştir. Karıkoca arasındaki bu buluşmalara rağmen uyuşmazlık esas itlbarile devam etmiştir. Zaten karıda zinasıdın af edilmediği fikrinde idi, Kanton mahkemesi önündeki ifadesine göre son buluşma gecesinden sonra kocasını boşanma fikrinden vaz geçirmek hususundaki umudunu kaybettiğini söylemiştir. Şu halde kocanın zinayı affettiği sabit olmamıştır.

3) Kocanın karısı ile cinsî münasebette bulunmağı talep etmekle beraber boşanma dâvasına devam etmesi telif edilebilir mi? Federal mahkemeye göre hâdisede bu meseleyi hal etmeğe lüzum yoktur. Çünkü hâdisede bu meselenin bir unsuru yani kadının arzusu hilafına cinsî münasebette bulunması kəyfiyeti mevcut değildir. Gerçekden kadın ilk müeasebetlerinde kocasının yanlna bizzat gitmiştir. Kocasını son ziyaretinde ise cinsi müasebette kendisi razı olmuştur. Son cinsi münasebet esnasında kocanın cinsi münasebet talebinde bulnnabileceği yahut devameden boşanma davası dolayısıile ayrı ikametgâh ittihazına hakkı olan kadının cinsi münasebət teklifini ret edebileceğini taraflar akıllarına getirmemişlerdir bile.

794

Sarhşlukta ceza sorumluluğu

Deçent Dr. Faruk EREM

I. Giriş
II. Sarhoşluğun hukukî kavramı
III. Sarhoşluğun çeşitleri:
A, Arizi sarhoşluk: a. ihtiyari olmama b. arizi sarhoşlukta ceza sorumluluğu: (aa. ârizi tam sarhoşluk bb. ârizi tam olmayan sarhoşluk) c. Sarhoşluk sn» ç. İşlenmiş suç.
B. İhtiyari sarhoşluk: a. İhtiyari sarhoşlukta ceza sorumluluğu b. İhtiyari sarhoşluğun çeşitleri: (aa. İhtiyari sarhoşluğun üç çeşidi: 1. kasdi sarhoşluk 2. tasarlanmış sarhoşluk3. itiyadi sarhoşluk) bb, sorumluluğun ayrı ayrı incelenmesi cc. İhtiyari sarhoşluk ve cezayı azaltan, çoğaltan sebepler çç. İhtiyari sarhoşluk ve iştirak.

I. GİRİŞ [1]

Türk Ceza Kanunu sarhoşluğun ceza sorumluluğuna tesiri bakımından, meyhaz kanunundan esaslı bazı noktalarda ayrılmış bulunmaktadır [2].

[1] Bıblıyograya: Cıvoli (Cesare), Della imputabilita e delle cause ehe la escludono o la diminuisocno, "Encielepedia del diritto penale italiano, C. V, Milane 1904 —Florıan, Parte generale del diritto penale, C. I, Milano 1926 bası 3—Ferri, Principii di diritto criminale, Torino, 1928.—Majno, Cemmento al cedice penale italiano, C. I, bası 3, Torino 1924.—Manzını, Trattato di diritto penale italiano, C. II, bası 2, Torino, 1926 .—Pessina, II nuovo cedice penale italiano, Milano 189.—Suman, II codice penale italiano, Torino 1892.—Taner (Tahir), Ceza hukuku. — Zerboglıo (Adale); Imputabilita, responsabilite, ulbleriachezza velontaria, Rivista penale, 1935, fas.1—5, s. 136.

[2(Meyhaz kanunun 48 inci muddesi:"

"46 ve 47 inci maddelerin birinci fıkraları hükümleri, fiili işlediği anda ârızı sarhoşluk dolayısı ile mezkûr maddelerde yazılı halde bulunan kimse hakkında da tatbik olunur.

İhtiyari sarhoşluk bahis mevzuu ise:

1. 46 ıncı maddede yazılı halde, müebbet ağır hapis yerine bir seneden sekiz seneye, ve sarhoşluk ityadi ise üç seneden on iki seneye kadar ağır hapis cezası ikame olunur. Âmme hizmetlerinden müebbet memnuniyet yerine muvakkat memnuiyet ikame edilir. Sair cezalar altıda birden aşağıya indirilir, sarhoşluk itiyadi ise ceza altıda birden aşağı ve üçde birden yukarı olmamak üzere tatbik olunur.

2. 47 inci maddede yazılı halde, müebbet ağır hapis yerine on seneden ve sarhoşluk itiyadî ise on sekiz seneden aşağı olmamak üzere muvakkat ağır hapis ikame olunur. Diğer cezalar yarı ve sarhoşluk itiyadi ise üçde bir eksiltilerek tatbik olunur.

Sarhoşluk itiyadî ise şahsi hürriyeti bağlayıcı ceza, hususî bir müessesede çektirilir.

Suçun işlenmesini kolaylaştırmak veya bir mazeret hazırlamak için sarhoş olunmuş ise bu maddede vazedilmiş olan ceza tenzilatı tatbik olunmaz.„

758

48 inci madde bu meseleyi kesin ve kısa bir şekilde çözmek istemiştir. Bu sebeple kanunumuzun sarhoşluğun ceza sorumluluğunat tesiri hakkında kendine has bir sistemi vardır.

Bu durum karşısında kanunun genel prensipleri ile 48 inci madde arasında bir ahenk mevcut olup olmadığını araştırmak lâzım gelmektedir. Ezcümle 45 inci madde ile 48 inci madde arasında bir tearuz mevcut olup olmadığı yani sarhoşluk halinde bulunanların kasdi suçlar işleyip işlemeyecekleri, üzerinde durulması gereken bir konudur.

II. Sarhoşluğun hukukî kavramı

Sarhoşluk hukukda da tıbbi mânasını muhafaza eder. Bu sebeple sarhoşluğun hukukukî kavramı ile tıbbi manası birbirine uymaktadır [3].

Tıbda olduğu gibi, hukukda da sarhoşluk "akıl malûliyeti" sayılmaz. Çünkü kanun 46 ıncı maddesinde: «şuur veya harekât serbestisini selbeden» her hangi bir sebebi değil, «akıl malûliyeti"nden ileri gelen durumu nazara almaktadır [4]. Ârızı sarhoşluğun 48 inci maddenin 1 inci fıkrasına girmesi ve bu fıkranın da «akıl malûliyeti"ne ait bulunan 46 ve 47 inci maddelere atıf da bulunması sarhoşluğun kanunen «akıl malûliyeti» sayıldığını değil, bilakis sayılmadığını gösterir [5], çünkü ayni kavramlar için iki hükem ihtiyaç yoktur. İlerde verilecek izahat bu düşünceyi daha ziyade açıklayacaktır.

III. Sarhoşluğun çeşitleri

Kanun iki çeşit sarhoşluk kabul etmektedir: Ârizi sarhoşluk, ihtiyari sarhoşluk. Bu ayırma, sarhoşluğun menşeine göredir:

A. ÂRIZI SARHOŞLUK: İhtiyari olmayan (yani istenmeyen) sarhoşluktur. İçtiği şeyin alkollü bir içki olduğunu bilmeyen [6] kimsenin durumu gibi [7].

a) İHTİYARİ OLMAMA: «İstememeyi» sarhoşluğu meydana getiren fiile hasretmek doğru değildir. İçme fiili iradi olduğu halde, sarhoşluk ârızi olabilir. Bu sebeple zorla bir kimseye alkol içirilmiş olmasından ileri gelen sarhoşluk ile içtiğinin alkollü bir içki olduğunu bilmeksizin kendiliğinden içen kimse arasında fark olamaz.

[3] Manzını n. 361

[4] Bu hususda bk. Erem, Akıl maluliyeti, Ad. dergisi n. 12, S. 1263; Manzını n. 361

[5] Kronik alkolizim umumiyetle akıl maluliyeti sayılmaktadır, bu hususda bk. n.4

[6] Taner, S. 358: "bir kimsenin sarhoş edici olduğunu bilmeyerek, bilfarz ilaç zannı ile bir madde içmesi".

7] Ârızi sarhoşluk hakkında bk. Civoli, n. 47; Taner S. 358; Ferri § 85.

789

Kendisinde mevcudiyetini bilmediği «marazi bir halden» [8] dolayı, cüzi derecede bir alkolle veya diğer bir şahsın kendisine haber vermeksizin veya «kendisini kandırarak» [9] içirdiği içkiden sarhoş olan kimsenin durumu da ârızi sarhoşluk sayılmalıdır.

b) ÂRIZÎ SARHOŞLUKTA CEZA SORUMLULUĞU: Ârızi sarhoşluk —kanunun aradığı şartlar mevcut ise—cezayı kaldırır veya azaltır. şart şudur: ârızi sarhoşluktan dolayı «46 ve 47 inci maddelerde münderiç aklî halette bulunmak» (madde 48, f. 1). Bu hükmün atıfda bulunduğu aklî haller «şuur veya harekât serbestisinin selbedilmiş olması» (madde 46); veya «ehemmiyetli bir derecede azalmış bulunması» (madde 47)dır. O halde sarhoşluğu tam ve tam olmayan diye ayırmak lâzımdır.

aa. ÂRIZÎ TAM SARHOŞLUK: 48 inci maddenin 46 ıncı maddeye yaptığı atıf ile gösterilen sarhoşluktur. Ârızi sarhoşluktan dolayı şuur veya hareketlerinin serbestisi selbedilmiş olan kimsenin hali bu çeşit sarhoşluğu meydana getirir. Şuur veya hareketlerinin serbestisi tamamiyle selbedilniş olan kimsenin ceza görmemesi, kanunun şuur ve irade serbestisine dayanan «mânavi sorumluluk» esasına uygundur.

48 inci madde, ârızi tam sarhoşlukta 46 ıncı madde hükümlerinin uygulanacağını bildirdigine göre, tam ârızi sarhoşlar hakkında mahkemece muhafaza tedbirleri alınıp alınmayacağı meselesi ortaya çıkar. 46 ıncı maddede (cümle 2) gösterilen bu tedbirler «şahsın serbest bırakılması tehlikeli olduğu takdirde» ittihaz edilecek tedbirler olduğuna ve ârızi sarhoşluk halinde bulunan kimsede sürekli bir tehlikelilik hali bulunamayacağına göre, bunlar hakkında muhafaza tedbirleri tatbik edilmez. Madde hükmünü böyle anlamak mehaz kanuna da uygundur.

bb. ÂRIZÎ TAM OLMAYAN SARHOŞLUK: 48 inci maddenin 47 inci maddeye yaptığı atıfla gösterilen sarhoşluktur. Ârızi sarhoşluk dolayısıile şuur veya harekâtının serbestisi «kâmilen» selbedilmemiş, fakat «ehemmiyetli bir derecede azalmış» bulunan kimsenin hali ârızî tam olmayan sarhoşluktur.

Bu çeşit sarhoşlukta suçlu şuur ve iradesine sahip olduğu için cezalandırılır. Fakat şuur ve iradeleri kısmen selbedilmiş olduğu için cezaları azaltılır. Cezanın ne şekilde indirileceği kanunda tâyin edilmiştir (madde 47, bent I—5).

Sarhoşluğun tam olup olmadığını hükmü veren mahkeme takdir eder. Bu hususda mahkemenin kararı yargıtay murakabesine tâbi olmamalıdır.

[8] Majno 208
[9] Florian n. 301

Jbe

Sarhoşluk hâdiselerinde alınan alkol mıkdarı kadar bünyeden gelen sebeplerin tesiri olduğuna ve bu gibi hâdiselerde müşahhas ve ferdi vakıalara dayanarak karar vermek lâzım geldiğine göre bu çeşit kararların esasen hakiki bir murakabeye tâbi tutulmaya müsait olmadıkları aşıkârdır.

c) SARHOŞLUK ANI: Sarhoşluk mütezayit bir haldir. Kanun derecesi ne olursa olsun sarhoşluğu değil, 46 ve 47 inci maddede yazılı, "akli halet"i tevlit etmiş sarhoşluğu nazara aldığına göre suçun işlendiği an ile sarhoşluğun kanunun aradığı dereceye ulaşdığı an arasında bir münasebet aramak lâzımdır. Kanun, failin suçu irtikâp ettiği esnada «46 ve 47 inci maddelerde münderiç akli halette bulunanlar» dan bahsettiğine göre suç anı esas tutulacktır.

Bu sebeple suçun tekemmülünden sonra kanunun aradığı dereceye varmış sarhoşluk 48 inci madde hükmüne dahil değildir. Kanunun aradığı derecede sarhoş bulunan failin suç işlenirken husule gelen bir hâdise neticesinde (suç işlenirken duyulan heyecan, mağdur ile mücadele edilirken suya düşmek gibi) sarhoşluğun azalması veya büsbütün ortadan kalkmış olması, cezasızlıktan veya ceza azalmasından mahrum edilmesi için yegâne sebep sayılamaz.

Kanun suçun işlendiği esnadaki sarhoşluktan bahsettiğine göre birden ziyade suç işlenmiş olan hallerde, suçların her biri hakkında ayrı ayrı, kanunun aradığı şartların mevcut olup olmadığını tâyin etmek lâzımdır. Gerek sarhoşluk anı ve gerek sarhoşluğun derecesini tâyin hususunda, böylece her suç hakkında ayrı bir araştırma yapmak lâzımdır.

ç) İŞLENMİŞ SUÇ un cürüm veya kabahat olması arasında fark yoktur. Ârızı sarhoşluk halinde bulunan kimse böyle bir halde iken işlenmiş olduğu suçtan dolayı cezalandırılamayacağı gibi, bir kabahat fiili teşkil eden ve müstakil suç olan (madde 571) sarhoşluktan dolayı da cezalandırılamaz.

Bu iki cezasızlığın esası birbirinden ayrıdır. Ârızı sarhoşluk halinde bulunana ceza verilmemesi 48 inci maddenin 1 inci fıkrası hükmündendir. Ârızi sarhoşluğu sarhoşluk kabahatı teşkil edecek tarzda olana ceza verilmemesi sebebi ise fiilin iradî olmayışındandır. Çünkü fail ne fiili ne de neticeyi irade etmemiştir. Bu bakımdan ârızi sarhoşluğun tam veya gayrı tam olması arasında fark yoktur. [10].

B. İHTİYARİ SARHOŞLUK: isteyerek sarhoş olmaktır.

a) İHTİYARİ SARHOŞLUKTA CEZA SORUMLUGU: Kanun htiyari sarhoşlnk halide işlenen suçlar hakkında 46 ve 47 inci maddede

[10] aynı mahiyette Manzını n. 366 ve s. 109, not 2.

761

yazılı hükümlerin tatbik edilemeyeceğini bildirmekdedir (madde 48, f. 2). Kanunun bu çok muhtasar hükmünden, ihtiyari sarhoşluk halinde suç işleyenlerin ceza sorumluluğu hakkında üç ayrı neticeye varmak mümkündür:

1) 48 inci madde de (f. 2) ihtiyari sarhoşlar hakkında "bu maddenin tatbik edilemeyeceği bildirilmektedir. O halde 48 inci madde dışında kalan diğer umumî hükümlere göre, ihiyari sarhoşun ceza sorumlulugunu araştırmak mümkündür.

45 inci maddeye göre" kasit,, ceza sorumluluğundan esas olduğuna ve tam sarhoşluk halinde bulunan kimsede, ve şuur irade serbestisi mevcut bulunamayacağına bilnetice kasit teşekkül edemiyeceğine göre [11] ihtiyari tam sarloşluk halinde bulunana, kendisinde «kasit» bulunmadıgından ceza verilemez.

Meseleyi bu şekilde çözmeğe çalışan müellifler, şu neticeye varmak tadırlar: Ihtiyari tam sarhoşluk halinde bulunanlar kasti suç işleyemezler; fakat taksire müsteniden de cezalandırılması mümkün suçları işliyebilirler [12].

2) Ceza hukukunda Carrara dan başlayan ve Manzini tarafından inkişaf ettirilen diğer bir nazariye daha mevcuttur [13]. Bu nazariye şöyle hulâsa edilebilir:

Tam sarhoşluk halinde bulunan kimsede kast bulunamıyacağı iddiası doğrudur. fakat sarhoşun ceza sorumluluğunun esası kasit degildir. Ceza kanunu, 45 inci maddesinde, kastın mevcudiyeti lâzım geldiği kaidesini koyduktan sonra bu kaidenin istisnasını da vazetmiştir: «Failin bir şeyi yapmasının veya yapmamasının neticesi olan bir fiilden do-

[11] 16 sayılı nottaki Yt. kararında zikredilen mahalli mahkeme kararına bk.

[12] Taner, s. 360.361: „ Ihtiyari sarhoşlukta iki vaziyet bulunabilir. Suç faili ya kendini büsbütün kaybetemiştir, yahut az çok iradesi vardır: a) birinci filli işlerken hiç iradesi bulunmadığıiçin kendisinde cürmi kasdın mevcudiyetini tasavvur etmek mümkün değildir, yalnız böyle kendini bilmeyecek derecede serhoş olmak sureüle bir taksiri vardır Cürümlerde cezai mesuliyetin mevcudiyeti için kasit esas iside (Madde 45) bazı cürümlerde meselâ adam öldürmı ve müessir fiil cürümlerinin taksir ile işlenmesi halindede cezai mesuliyet bulunduğunu evvelce söylemiştik. İşte böyle kendini kaybetmişolan bir şahıs buhaldeiken meselâ birisini öldürse veya yaralarsa taksir ile adam ölbürme veya müessir fiil cürümunden dolayı cezalandırılmak lâzım gılir. Şuhale göre, mesela sahtekârlık gibi yalnız cürmi kasıt bulundugu takdirde cezalandırılan, mücerret taksirile işlendiği takdirde cezalandırılamayan fiillerden biri işlenmiş olursa ceza vermemek icap eder. s, 362: "Failin ihtiyari serhoşlukla ne yaptığını bilmeyecek derecede kendisini kaybetmiş bulunduğu sırada birsuç işlensi halinde her nekadar 48 inci maddeye 46 ve 47 inci maddeler tasbik edilemezsede, yukarda söylendiği üzere 48 inci maddeye göre mesele halledilmek lazım gelir.

[13] Bu nazariye hakkında bk. Carrara, Programa § 342, 334; Manzini n. 364; Eloriu n. 300; Nazareyenin tenkidi hakkında Ferri § 85 ve s. 551, not 2.

layı kanunun o fiile ceza tertip ettiği ahval müstesnadır " [madde 45, f.1] Bu istisna ceza sorumluğuna taksirin de eass tutulabilecegini gösterir. İşte ihtiyari sarhoşluk halinde bulunanın ceza sorumluluğu da bu istiamaya dayanır. Bu sebeple ihtiyari sarhoşluk halinde failin işlediği suçların onun mânevi sorumluğunu (ki, kanunumuz bu esası kabul etmiştir) gerekdirmesi sebebi budur. Bu düşünceden şu neticeler çıkar: Ihtiyari serhoşluk halinde bulunan kimseler:

aa.kanunun taksirli suç saydığı fiilleri işleyebilirler ve o fiiller için konulmuş cezaları görürler.

bb. Kanunun kasdi suç saydığı fiilleri de işleyebilirler; bu fiiller onlara „kendilerinde kusur bulnnduğu için atfedilr,yoksa, kasdi suçları, taksirli suçlara inkilap ettirmez. Bu sebeple ihtiyari sarhoşa işledigi kasdi suçun cezası verilir[14]. Binnetice normal kimserere ancak kasıtları bulunduğu takdirde isnad edilebilen suçlar ihtiyari sarhoşluk halinde bulunaulara taksire müsteniden ve fakat cezaları muhafaza edilmek suretile atfolunur.

3)Kanun ihtiyari sarhoşlukta ceza sorumluluğunu tanımak suretıyle, „manevi sorumluluk "yerine «kanuni sorumluluk"kaidesini vazetmiştir.

Tam serhoşluk halinde bulunan bir kimsede kasit bulunmayacağı, binaenaleyh mânevi sorumluluğu da bahis mevzuu olamayacağı şüphenin dışındadır. O halde sarhoşluk halinde bulunanların ceza sorumluluğunu, "taksire müstenit sorumluluğun hususi bir şekil"olarak kabulü de yanlıştır. ve kanunda mevcut olmayan (madde 48) bir şeyî söylemek olur [15] .Şurası aşikardırki, sarhoşlnk halinde bulunan psikolojik durum, normal bir kimsenin suç anında içinde bulunduğu durumun aynı degildir;yine aşıkardırki, sarhoşluk halinde bulunanla, kanunuda taksirla sayılan birsuç işlerken içinde bulunduğu durumda normal birkimsenin taksirli suç işlerken içinde bulunduğu duruma benzemez. O halde böyle açık psikolojik hakikatlere rağmen, kanunun sarhoşlukda cezasorumluluğunu kabul etmesi, ancak kanuni bir mesuliyet ölçüsü ile izah edilebilir.

Kanun ihtiyarisarsoşluk halinde bulunanların, ayrıca bir hüküm mevcut olmasa idi umumî kaidelere göre sorumsuz tutulması gerekecegini

[14] Meyhaz kanun bu cezadan bir mıktar indirilmesi esasını kabul etmiştir, bk
[15] Ferri § 85

703

düşünmüş ve böyle bir haldede doğacak sosyal mahzurları ve suistimalleri nazara almış ve ihtiyari sarhoşluğa mahsus olmak üzere, kanuni bir sorunluluk esası kabul etmiştir.

Kanunun 48 inci maddesinde herne kadar "ihtiyari sarhoşluk halinde işlenen fiiller bu madde hükmünde haridir "demekde ise de, bu maddenin atıfda bulunduğu 46 ve 47 inci maddelerdeki "akli halet "den suçlunun hariç tutulmasının zaruri neticesi, artık 45 inci maddenin bahis mevzuu edilemiyeceğidir.

İzahına çalıştığımız bu üçüncü nazariyenin kanunumuza ve sosyal ihtiyaçlara daha uygun oldugunu sanıyoruz. Yargıtay da - bir başka gerekçe ile—bu yolda içtihat etmiş ve ihtiyarî sarhoşluk halinde kasitli suçlarcan failin sorumlu tutulacağı hususunu açık bir şekilde belirtmiştir[16].

b) İHTİYARİ SARHOŞLUĞUN ÇEŞİTLERİ: Ihtiyari şarhoşuğun çeşitlerini araştırmak ve her çeşit sarhoşlukta sorumluluğu tâyin etmek lâzımdır.

Kanunumuz iki çeşit sarhoşluk kabul eder. Ârizi sarhoşluk, ihtiyari sarhoşluk. Bununla beraber kanunda zikredilmemiş olmasına rağmen ihtiyari sarhoşluğun da çeşitleri üzerinde durmak ve bunların ceza sorumluluğunu ayrı ayrı araştırmak kanunumuzun kül halinde ifade ettiği «ihtiyari sarhoşluk "mefhumunu anlamak için faidelidir:

aa. IHTIYARI SARHOŞLUGUN ÜÇ ÇEŞİDİ:

1)KASTÎ SARHOŞLUK: Kendini sarhoş etmeğe karar vermiş olarak içmeğe başlayan ve sarhoş olan kimsenin halidir. Bu çeşit sarhoşlukta sebeb (içmek fiili) iradî olduğu gibi, netice (sarhoş olmak da irade edilmiştir. Neticenin irade edilmediği hallerde kasdî sarhoşluktan bahsedilemez. Bu sebeple:

Kendini sarhoş etmeğe karar vermemiş olan yani sadece az miktarda içmek istemiş olan kimsenin sarhoşluğa sürüklenmesi (meselâ arkadaşlarının zorlaması ile tedricen sarhoş olmak) halinde sebeb(içmek fiili) iradî olmakla beraber, netice(sarhoş olmak) istenmemiştir. Bn çeşit sarhoşluğa taksirli sarhoşluk denilmektedir.

[16]4.CD: 6/3/946 esas 2164 karar 2828:" Umumun istirahatını bozacak derecede sarhoş olmak veN.nin kahvesinin camlarını kırmak suretile zarar vermekten sanık İ. nin yapılan yargılama sonunda kendisinin fazlaca sarhoş bulunmasına ve diger filleri *şuursuzlukla işleyip kasdi bulunmamasına binaen* binaen yalnız sarhoşluktan ceza Kanununun 572 inci maddesi gereğince teşdiden biray hafif hapsine ve cezasının artırılmasına dair mahalli asliye mahkemesince verilen hükmün yargıtayca incelenmesi neticesinde: ihtiyari sarhoşluğun muafiyet ve mazeret sebebi teşkil edmeyeceğine ve sarhoşlukla işlenen suçlarda *kasdın tahakkuk eden fiili neticelerle taayyün edecegine* göre sarhoşlukdan mağdâ suçlardan beraat kararı verilmesi yolsuzudır.

764

Taksirli sarhoşluk, ârızi sarhoşluk ile ihiyarî sarhoşluk arasında mutavassit bir safhada yer almaktadır, bu sebeble taksirli sarhoşluğun ârızi sarhoşlukmu, yoksa ihtiyari sarhoşlukmu aayılacağı ihtilâflıdır. Meselenin önemi taksirli sarhoşnn ceza sorumluluğnnu tâyinde gösterir. Taksirli sarsarhoşluk, ârızi sayılırsa faile ceza verilmiyecek, ihtiyasî sayılırsa bilakis ceza verilecektir.

Kanun« ihtiyari sarhoşluk tabirini kullandına göre, istenmemiş olan neticelerin" lhtimali sayılmasına imkan yoktur. Diğer taraftan taksire müstenit sorumluluk ancak kanunnda bu husuasa dair sarahat varsa kabul edilebilir. Bu sebebe binaen taksirli sarhoşlugun ârızi sarhoşluk aayılması doğru olur [17]

2) TASARLANMIŞ (musammem) SARHOŞLUK: Işlemeğe karar verdiği suçta bir mazaret yahut cezasızlık sebebi sağlamak ümidi, suç işlemek kararını ve cesaretini takviye gibi maksatlarla sarhoş olmaktır [18].

3) *ITİYADI SARHOŞLUK*: Tekerrür ederek alkola karşı alışkanlık tevlit etmiş ihtiyari sarhoşluktur." Kronik alkolizim" i, itiyadî sarhoşluk la karıştırmamak lazımdır. İtiyadî sarhoşluk birbirinden tamamiyle normal veya anormal sayılan fasılalarla ayrılmış muhtlif alkol krizlerinin topluluğudur [19]. kronik alkolizim ise sarhoşluk değil, akıl maluliyetidir. Bu sebeble kronik alkolizim halinde bulunanlar hakkında 48 inci maddenin değil doğrudan doğruya 46 ve 47 inci maddelerin tatbiki lâzımdır.

---

[17] Pessina(madde 48), arızi sarhoşlukve ihtiyari sarhoşluk tabirlerin makul bir şekilde yorumlanması lâzım geldiği, ihtiyari sarholşuğun ancak bir kimsenin kendini sarhoş etmek istediği hallerde mevcut olacağı, neticesini tahmin etmemiş olanın sarhoşluk haline düşmesinin ihtiyari sarhoşluk sayılamayacağı, şarap veya sair alkollu içkiler içmenin paşka şey, kendini sarhoş etmenin başka şey olduğu ve binnetice taksirli sarhoşluğun ihtiyari sarhoşluk sayılamayacağı fikrindedir—Majne(n, 208) da aynı fikri ileri sürmekte, ve meseleyi etraflıca ele aldıkdan sonra şu neticeye varmaktadır:" arızi sarhoşluk tabirinin harfi harfine kabul edilmemesi lazımdır. Yani sarhoşlukdan ona düçar olan kımse için evelden tahmini gayrı mümkün bir ârıza kasaedilmemeli, ihtiyatsızca içmenin netayici, muteadil bir kıstas dairesinde ârıziliğe kıyas edilmelidir. Bunun hilâfını mutlak şekilde iddia eden müellifleri reyleri ve mahkemelerin içtihatleri, bn sebeple tasvip edilemez".— Pozolini(n. 128) taksirli sarhoşluğun ihtiyari sarhoşluk sayılması fikrindedir. Çünkü, bu müellife nazaran ârızî sarhoşluk bedeni marazi teşekkülât yahut içkiinin tağşiş edilmiş olması gibi istisnaî sebeblerden ileri gelen sarhoşluktur. Taksirli sarhoşlukta ise bu vasıf yoktur.—Manzini(n. 362, 363) de taksirli sarhoşluğun arızi sarhoşluk değil, ihtiyari sarhoşluk sayılacağı fikrindedir ve bu hususta italyan yargıtaykaraları zikreder bk. Manzini s. 101. not 2).

[18] Bu çeşit sarhoşluk hakkında bk. Taner, s. 359; Florian n. 301, Civoli s. 47; Majne n. 208; Pozolini n. 128

[19]Bu tarif ve bu tarifin tenkidi hakkında bk. Ferriş 85 ve s. 517, n. 1

765

bb. SORUMLULUĞUN AYRI AYRI İNCELENMESİ: Kanununuz mehazdan ayrılarak, ihtiyari sarhoşlukda tam sorumluluk esasını koynuştur. Mehaz kanun ise kastî sarhoşluk ile itiyadi sarhoşlukda sorumluluğu kabul etmekle beraber cezanın bir miktarının indirilmesi esasını tercih etmiştir. Ihtiyari sarhoşlukta sorumluluğun kabul edilmesine rağmen sarhoş iken iradenin normal sayılamayacağı düşüncesi mehaz kanunu cezanın bir miktar indirilmesi sistemini kabule sevketmiştir. Fakat tasarlanmış sarhoşlukta suçlunun bu indirmeden faidelenemeyeceği de mehaz kanunda tasrih edilmiştir.

Kanunumuzun mehazdan ayrılması doğrudur. Ihtiyarî sarhoşluğa cezayı azaltıcı bir tesir tanımak muvafık sayılamaz. Diğer taraftan mehaz kanunun sistemi bazı müelliflerce haklı olarak tenkit edilmektedir[20] Bu müelliflere göre bizatihi suç teşkil eden(madde 571) bir halden dolayı cezanın indirilmesi bir tenakuz teşkil eder [21].

Kanunumuzun mehazdan ayrılmış olması bu bakımdan doğru olmakla beraber kasti, itiyadi ve tasarlanmış sarhoşluğu ayni seviyede kabul etmesi doğru değildir. Tasarlanmış sarhoşlukta faile tatbik edilecek müeyyidenin, diğerlerine nazaran daha ağır olması lâzımdır. Bazı yeni yabancı kanunlarda tasarlanmış sarhoşluk bir şiddet sebebi sayılmaktadırki, doğru ve makuldür.

cc. IHTIYARÎ SARHOŞLUK VE CEZAYI AZALTAN, ÇOĞALTAN SEBEPLER: Ihtiyarî sarhşluk halinde bulunan kimseler hakkında, cezayı azaltıcı ve artırıcı kanuni sebeplerin tatbiki hususunda ihtiyari sarhoşlukta ceza sorumluluğunun esasına avdet etmek lâzımdır Bu sorumluluğa esas olarak« kanuni sorumluluk" prensibi kabul edilecek olursa ihtiyarî sarhoşluk halinde bulunana cezayı azaltıcı veya çoğaltıcı kanuni sebeblerin uygulanmasına hiç bir mani yoktur. Ihtiyari sarhoşlukta sorumluluğun esası« taksire müstenit sorumluluk» da aranacak olursa bazı hallerin ihtiyarî sarhoşlukla telifine imkân görülemez. Ezcümle daha ağır bir kasti icap ettiren hallerle sarhoşluk bir arada bulunamayacaktır. Çün

[20] bk. Ferri §. 85.

[21]Civoli (n47), meselenin yalnız vazedildiği sualin, "şarhoşluk işlenen suç için bir mazarat teşkil eder mi" şeklinde değil sarhoş tarafındau işlenmiş fiil suç teşkil edermi iarzında sorulması lâzım geldiği ve buna müsbep cevap verildiği takdirde" sarhoşun islediğ suçun normal bir kimseuin işlediği suça eşitmidir sualinin sşrulması icap ettiği ve mesele böyle vazedilince sarhoşluğa nazarat tesiri tanımayanlarının delillerinin tamamiyle sofistik mahieette olduğunu meydana çıkacağı, bu delillerin bir hukukî menfaatın verilen bir karara müsteniden ihlali ile taksirden mütevellit fiil ile ihlâli arasındaki ceza farkını inkâr etmek neticesini vereceği, fikrindedir

766

kü taksire müstenit bir sorumrulukta kesif ve ağır bir kasti tazammun eden haller (meselâ cana varca bir hissin sevki ile adam öldürme, taammüt gibi) in bulunabiieceği kabul edilemez,

çç. *İTHIYARÎ SARHOŞLUK VE IŞTİRÂK*: Sarhoşluk tamamiyle şahsî evsafta hir haldir. Bu sebeple suçortaklarına sirayet etmez.

767

Mevzuat arasında

I. KANUNLAR ARASINDA

Belediye kanununda değişiklik

Belediye kanununun 31 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmişir:

Seçim süresi ve bitimi: Belediye Meclis seçimi eylûl ayında yapılır. Fesih ve iptâl ve istifa suretiyle Meclis vaktinden evvel dağılırsa yeni meclisin seçimine bunların bildirildiği tarihten itibaren bir ay içinde başlanır ve bu takdirde seçim işlerine ait süreler seçimin başladığı günden hesaparak Belediyece ilân olunur.

Ayni kanunun 32 ci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Seçim komisyonu teşkili: Seçim yalnız eylûl ayı girince seçim işne bakmak üzere Belediya Başkanı veya Belediye şube müdürleri tarafından her mahallenin muhtarlarına tezkere ile haber verilerek her mahalleden belediye seçim hakkını haiz tercihan okuryazar ikişer kişi isteir. Her mahallenin ihtiyar heyeti muhtarın başkanlığında toplanır, gzli oy ile istenilen sayıda mahalle halkından seçer. Mahalle halkınden seçilenler her kaç kişi olursa olsun cümlesi belediye dairesine veya şubelerine çağırılarak en az üçte biri hazır olduğu halde cümlesini ismine kura çekilerek içlerinden kura sırasiyle en çok 10 ve en az 5 ve belediye şubelerine ayrılan beldelerin her bele- diye şubesi için en çok 10 ve en az 5 kişi ayrılır. Belediye meclisi üyesinin sayısı 12 den fazla olan yerlerde seçim kurulu üyesi 10 dan aşağı olamaz. Mahalle sayısının azlığı yüzünden yeter sayıda temsilci bulunmıyan yerlerde kurul üyelerinin eksiği belediye meclisince seçilecek kimselerle tamamlanır ve bu suretle her beldede bir, müteaddit belediye şubelerine bölünmüş beldelerde belediye şubelerinin sayısı kadar seçim kurulu teşkil olunur. Seçim kurulu üyeliği için adınakura çıkanlardan istifa eden veya istifasız kurula gelmiyen ve yazılan ve gönderilen davet kâğıdı üzerine de gelmiyen bulunursa onun yerine kura sırasiyle diğerleri çağırılır. Seçim kurullarına belediye başkanı veya vekili veya belediye şube müdüreri başkanlık eder. Üyelerin üçte ikisi toplanmacıkça ve hazır bulunanların yarısından bir fazlasının oyları birleşmedikçe seçim kurulu kararları mute-

ber olmaz. Seçim kurulunda sayfaları numaralı ve idare kurulunca onamlı bir tutanak defteri bulunur. İşlemler ve kararların tutanakları bu deftere yazılır ve başkan ile üyeler tarafından imza olunur.

Ayni kanunun 33 üncü mabdesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Seçim büroları ve seçim komisyonları :

Belediye seçimlerinde oylar bir günde kullanılır. Bu maksatla belde veya belediye şubeleri, seçmenlerin oylarını bir günde tamamen kullaumalarını sağlıyacak ve bunun için de 500 seçmen adedini geçmiyecek şekilde belediye meclisi kararıyle gerektiği kadar secim bürolarına ayrılır. Bu kararlarda büroların hangi semtlerde hurulduğu ve hangi mahalle ve sokakları kısmen veya tamamen içine aldığı açıkça belirtilir. Eylûl ayının ilk haftası içinde belediye meclislerince verilecek olan kararlar, mahallin en büyük mülkiye memurunun onamına sunulur ve eu az seçim gününden 15 gün evvel gazete çıkan yerlerde gazetelerle ve diğer vasıtalarla ilân edilir. Seçim bürolarının başında belediye meclislerince seçilmiş beşer kişilik seçim komisyonları bulunur. Belediye dairesinin bulunduğu seçim komisyonuna belediye başkanı ve diğer komisyonlara belediye üyesinden biri başkanlık eder. Başkanlık edecek meclis üyesi bulunmazsa her büro komisyonu kendi aralarından birini başkan seçer. Belediye meclisi üyelerinden kimlerin hangi yerlerde başkanlık edeceği belediye meclislerince kura ile belirtilir.

Seçim komisyonları başkan ve üyelerinden istifa eden veya komisyona gelmiyen bulunursa yerlerine seçim kurullarınca diğerleri seçilir. Toplanma va karar verme nisabı ile kararların defterlere yazılması ve imzalanması hakkında seçim kurullarına alt 32 ci maddedeki hükümler bu komisyonlar hakkında da uygulanır.

Siyasi partilerin temsilcileri seçimde hazır bnlunmağa yetkilidirler. Bu maksatla seçim kurullariyle komisyonların başkanları, mahallerinde teşkilât olan yerlerde bu partilerin birer temsilcisini, seçimde hazır bulunmak için yazı ile davet ederler.

Ayni kannnun 34 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Seçim defterleri :

Seçim kurulu vasıtasiyle üye seçiminde oy vermeğe hakkı olanların ve seçilmeğe yetkili bulunanların belediyelerce birer defteri yapılır. Seçim cetvellerinin örnekleri hühümet ve belediye daireleri kapılariyle, herkesin

7669

görebileceği diğer yerlerde tatil günleri hariç olmak üzere altı gün müddetle asılır. Bu defterler en geç eylülün 8 inci günü asılmış bulunacakır.

Ayni kanunun 35 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Seçim işlerinin ilânı, defterlerin asılması :

Defterler asılmadan evvel kaç gün asılı kalacağı ve adları yazılı olup olmıyanların hangi güne kadar itiraz hakkı olacağı ve hangi günden sonra itirazların kabul olunmıyacağı ve oy sandıklarının nerelere konulacağı seçim kurulları tarafından kararlaştırılarak gazete ve gerekirse diğer vasıtalarla halka ilân edilir.

Ayni kanunun 36 ıncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

İtirazlar :

Defterlerin asılı kaldığı altı gün içinde seçmenlerin adları, nitelikeri defterlere yanlış veya mükerrer yazılmış veya hiç yazılmamış olduğuna dair ileri sürülecek itirazlar, seçim kurullarınca dinlenip kurul kararıyle gereken düzeltmeler yapılır. Seçim kurulları, yerinde görülmiyen itirazların reddi hakkındaki karar örneğini itiraz edene bildirir. Defterler asıldığının altıncı günü akşamı saat 18 de kaldırılır. Bundan sonra itiraz iddiası dinlenmez. Seçim kurulları yetkileri içindeki düzeltmeleri defterlerin kaldırılmasını kavuşturan iki gün içinde bitirmekle ödevlidirler.

Ayni kanunun 38 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Seçim gününün belirtilmes :

Defterlerin asıldığı gün, bunların asılı kalacağı süre ile düzeltilmeleri ve mahkemeye müracaat ve mahkemece karar verilme süreleri hesaplanarak bu sürelerin sonunu kavuşturan ilk pazar gününe rastlıyacak şekilde oyların hangi gün kullanılacağı seçim kurullarının kararı ve en büyük mülkiye memurunun onamiyle belirtilerek ilân olunur.

Sandığın açık kalacağı süre saat 8 den 19 a kadardır. Ancak sandık başında oyunu kullanmamış seçmenler varsa bunlar da oylarını kullanmamadan sandık kapatılamaz.

Bu kanunun 40 ıncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Sandığın ve mühürlenmesi:

Sandığıa oy puslaları atılmazdan önce seçim komisyonu başkanı üyelere ve hazır bulunanlara sandığın boş olduğunu gösterdikten ve bu olay

bir tutanakla beliritilp komisaon üyeleri tarafından imza edildikten sonra dört tarafını sicimle bağlayıp düğüm yerlerini mühürler. Sandığın başka başka anahtanla açılır iki kilidi, üzerinde ince bir mektup sığcak kadar yarık bulunur.

Ayni kanunun 41 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

oyların sandığa atılması:

Her seçmen kendi oyunu getirip seçim bürosundan alacağı mühürlü zarf içine koyarak sandığa atmakla ödevlidir. Bu zarflar önceden seçim kurullarınca hazırlanıp mühürlenmiş olarak seçmen sayısınca seçim bürolarına verilecektir. Hiç bir sebep ve suretle başkasının adına seçim pusulası sandığa atılamaz. Pusulaların düz beyaz kâğıttan kesilmiş olması gerekli olup, bunlara seçmenlerin imzası, mühürü, adresi veya herhangi bir işaret konulmayacağı gibi her zarfa yalnız bir oy pusulası konur.

Her seçmen ikametgâhının bulunduğu seçim bürosunda oyunu kollanır Seçim komisyonunca her seçmene hüviyet sorulur ve gerekirse hüviyet cüzdanını göstermesi istene bilir. Bu suretle hüviyeti belli olan seçmenin, seçim defterinde yazılı adı hizasına imzası veya mühürü alındıktan sonra oyunu kollanmasına izin verilir. imza bilmeyen ve mührü oimıyanların sol elleri başparmağı bastırılır. Bu parmağı olmıyanların hangi parmağının bastırıldığı yazı ile açıklanır. Pusulalara, seçilecek üye sayısının iki misli ad yazılır. Yazısı olmıyanlar emniyet ettikleri kimselere yazdırabilirler.

Ayni kanunun 42 nci maddesi aşağıdaki şekilde değimiştir:

Sandığın açılması oyların sayıması

Seçim sonunda meçlis üyesi sayısı on iki olan yerlerde seçim kurulu üyesinin en az üçünün ve diğer yerlerde en az yedisinin huzuriyle sandık açılır:

1 Oy zarfları sayılarak onamlı defterlerdeki imzalı ve işaretli seçmenlerla sayısı ile karşılaştırılır.

2 Yazısı okonmıyan pusulalarla seçilenin kim olduğu belli olmıyan pusular bir tarafa ayrılır

3 Üyelik niteliğini haiz olmıyan adlar hesaba katılmaz.

4 Yeter sayıdan eksik adları kapsıyan pusulalar hesaba katılır.

Fazlası sonundan başlıyarak silinir . Yazısı bellli olmıyan veya seçilenin kim olduğu bilinmiyen pusulalar hesaba katılmaz. Pusulaya ayni ad iki defa yazımış ise bir defa yazılmış sayılır.

5. Zarf içinde birden fazla pusula çıktığı ve bu puslalarda ayni adar ayni sıra ile yazılı bulunduğu takdirde yalnız biri yukardaki fıkra dairnsiide hesaba katılır ve eğer bu pusulalarda başka başka adlar yazılmış veya ayni adlar değişik sıra ile yazılmış ise hiç biri hesaba katılmaz.

6. Renkli veya çizgli kağıda yazılan pusulalarla imzalı, mühürlü veya her hangi bir işaret taşıyan pusulalar hesaba katılmaz.

7 Seçim pusulalarının sayılması ve tasnifi tamamlandıktan sonra en çok oy kazanandan başlıyarak sırasıyle her adayın kaç oy almış olduğu bdirtilir.

8 Eşit oy kazananlardan evli olan, evlilerden yaşı byük olan. bu da eşit ise çocuğu çok olan tercih olunur. Çocuk sayısında da eşitlik haliide kura çekilerek adı önce çıkan sırada evvel olur.

9. En çok oy kazanandan başlıyarak yeter sayıda ad üyeliğe ve bunun bir misli de yedek üyeliğe ayrılır.

10 Tutanağın düzenlenmesi üzerine seçim pusulaları ile tasnif cetveleri ve hesaba katımıyan pusulalar ayrı ayrı zarfa konularak zarf seçim kurulu tarafından mühürlenir ve beleciyece kasalarda saklanı.

Ayni kanunun 43 ücü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmitir:

Seçim tutanağı

Geçen maddede belirtilen tasnif bittiğinde seçim kurulları tarafından aşağıda gösterilen bilgileri kapsamak üzere bir seçim tutanağı düzenlenerek mahallin en büyük mülkiye memuruna verilir.

1. Seçimin yapıldığı gün:

2. Sandığın ne zaman ve seçim kurulları üyelerinden kimlerin hızuriyle açıldığı;

3. Sandıktan kaç oy zarfı çıktığı ve onamlı seçim defterindeki adların kaç tanesinin hizasına imza ve işaret konmuş ve kaç adın hizası boş kalmış olduğu,

4. Oy pusulalarından kaçı ne sebeplerle muteber sayılmadığı,

5. Muteber sayılan oy pusulalarının tasnifi sonunda hangi adların en çoktan en aza doğru kaç oy kazandığı;

6. Meclls yeter sayısına göre üyeliğe ve yedek üyeliğe kimlerin ayrıldığı,

7. Seçimen kanununa aykırı bir şekilde yapıldığı belde hemşehrilerinden biri tarafından haber verildiği veya iddia edildiği takdirde haber ve şikâyetin neden ibaret olduğu.

Ayni kanunun 44 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Seçim sonucu:

Ekim ayının birinci gününden evvel gönderilecek olan seçim tutanakları üzerine kaymakam veya vali tarafından tezkere ile seçim keyfiyeti seçilen üyelere ve belediye başkanına bildirilir.

Ayni kanunun 4705 sayılı kanunla değişen 54 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmişıir:

Meclisin âdi ve olganüstü toplantısı:

Meclisin âdi toplantısı ekim, şubat ve haziran ayları başlarında olmak üzere yılda üç defadır.

Bütçe görüşmesine raslıyan toplantı süresi en çok 30 gün olup diğer toplantıların süresi en çok 15 günüdür. Bu sürelerden önce iş bitmezse vali 15 günü aşmamak üzere görüşme sürelerini uzatarak sebeplerini İçişleri Bakanlığına bildirir. Önemli ve acele bir iş çıkarsa belediye başkanının yazılı çağrısı veya üyeden üçte birinin gerekçeli teklifi veyahut valinin doğrudan doğruya çağırması üzerine meclisler olaganüstü toplanırlar. Olağanüstü toplantılarda çağrıyı gerektiren konudan başkaı bir iş görüşülemez.

Bu seçim dönemine münhasır olmak üzere belediye seçimleri mayıs ayında yaplır ve seçim işlerine ait süreler buna göre düzelenir.
Bu meclislerin kanuni süresi 1950 yılının ekim ayına kanar devam eder.

Artırma, eksiltme ve ihale kanununa ek kanun.

24/4/946 gününde kabul edilen ve 30/4/1946 gününde yürürlüğe giren 4876 sayılı kanuna göre, 2490 sayılı artırma, eksiltme ve ihale kanunun 41. maddesinde ve 46. maddesinin A. bendinin birinci fıkrasile diğer bentlerinde ve 50. maddesinde yazılı mikdarlar olağanüstü hallerin devam ettiği süre için üç katına çıkarılmıştır.

Bibliyoğrafya

DR. KÜMMERLEIN (Çeviren: AHMET ERDOĞDU): *Yeni Alman Çocuk Mahkemeleri*. Kars, 1946, 120 sahife, 200 kuruş.

Alman Adalet Bakanlığı Çocuk Ceza Hukuku şeflerinden Dr. Künmerleinin 1943 de yayınladığı bir broşürü türkçeye çeviren Kars C. Savcısı Ahmet Erdoğdu, aktüel bir kıymet taşıyan çocuk ceza hukuku meselelerinin hallolunmak üzere olduğu bir zamanda bize bu sahada Alman hukukunun koyduğu kaideleri tanımak imkânını vermiştir. Bu eser ayni zamanda Almanyadaki çocuk ceza yargılama usulleri hakkında da bilgi vermektedir.

Mütercim kitabın sonuna 1923 tarihli Alman Çocuk Mahkemeleri Kanununun metnini de ilâve etmiştir.

N. K.

***

NİHAT ÖZKER: *Suç, ceza ve sosyete bakımlardan kumar*. İzmir, 1946. 37 sahife, 60 kuruş.

Denizli yetkili ceza yargıcı Nihat Özker, kumar meselesini ele alarak bu husustaki "duyuş ve görüşlerini toplu bir şekilde aksettirmek" istemiştir. Kumarın tarihçesinden kısaca bahseden müellif medeni hukuk ve ceza hukuku bakımlarından kumarı tetkik etmiş, kumarın âmillerini aramıştır. Eserin "kumara karşı alınan ve alınması lâzım gelen tedbirler neler olabilir" başlıklı kısmında müellif bu günkü cezaları az görmekte ve kumar ile sıkı bir savaş yapılmasını temenni etmektedir. Kitabın sonunda kumara ait 16 yargıtay kararı hulâsası bulunmaktadır.

N. K.

***

CELİL CEVHERİOĞLU: *Ceza tatbikatında görev ve yetki*. Aydın, 1945. 104 sahife, (Aydın Halkevi yayınlarından).

Aydın C. Savcısı Celil Cevheri oğlu ceza usulünün görev ve yetkiye ait hühüm ve esaslarını bu eserinde bir araya toplamıştır. İhtilâflı meseleler tatbikatıyla gösterilmiştir. Ceza hükümlerini ihtiva eden bir çok özel kanun ve tüzüğün tasnifi de yapılmış, memurların muhakemeleri usulü ve askeri kazanın görev ve yetkileri de incelenmiştir.

N. K.

***

KAHRAMAN KOÇ: *Ceza tertibinde gözetilecek esaslar ve teselsül, tekerrür, içtima hükümleri tatbikatı*. Çorum, 1945, 51 sahife, 100 kuruş.

774

Çorum ceza yagıcı Kahraman Koçun bu eseri Ceza Kanunumuzun umumî kısmına ait bir çok hükümlerini tatbikatın ışığı altında tanıtmaktadır. Müellif önsözünde nazariyattan uzak kalmak ve bilhassa mesleğe yeni başlamış arkadaşlara faydalı olmak istediğini belirtmektedir.

N. K.

***

HENRY ROODES (çeviren: RASİH YEĞENGİL): *Cürüm ve deha.* İstanbul. 1945. 243 sahife, 200 kuruş.

Rasih Yegengil, Milletlerarası Kriminolaji Akademisinden Henry T. F. Roodesin Cürüm ve deha adlı eserini dilimize çevirmekle büyük bir hizmette bulunmuştur. Kriminolojik araştırmaların başladığı bu sıralarda bu kitap suç ve suçluluk meseleleri üzerinde düşünenlerin, çalışanların çok işine yarıyacktır.

N. K.

***

NECMETTİN ARVAS: *Tekel mevzuatında ceza hükümleri.* İstanbul, 1946, 116 sahife, 200 kuruş.

İstanbul C. Savcı yardımcısı Necmettin Arvas tekel mevzuatına ait ceza hükümlerini bir arada toplamış ve kacakçılığın men ve takibine dair 1918 sayılı kanun ile tadil ve ekleri üzerindeki incelemeleri sonuçlarını alfabetik bir şekilde okuyucularına sunmuştur. kitapta bu incelemeler sonra çeşitli tekel kanunlarının ceza hükümleri ile bu hükümlere ilgili maddeleri yer almıştır. Bazı maddeler altında yargıtay kararları hülâsaları da neşredilmiştir.

N. K.

***

HAYRETTİN SEZİK. *Polis Vazife ve Salâhiyet Hukuku.* Kayseri Sümer matbaası, 946. 128 Sayfa. 200 Krş.

Kayseri C. Savcı Yardımcılarından Hayrettin Sezik "Ticarî akitler ve Sif Fob satışlar" isimli eserinden sonra "Polis Vazife ve Salâhiyet Hukuku" adlı ikinci eserini de yayınlamıştır.

Müellif kıymetli eserini hazırlarken içişlerimizin nizam ve intizamla yürümesini temin için vaz olunan kanun, talimat ve tüzüklerle bu alanda yayınlanan bir çok kitap ve yazıları incelemiş ve bu suretle de hukukçuların, Polis ve İdarecilerimizin görevlerini ifa sırasında toplu bir surette göz önünde bulundurabilecekleri bu el kitabını vücuda getirmiştir.

775

Değerli kitap önsöz ile başlamakta olup, Polis vazife ve salâhiyet kanunu ile polis vazife ve salâhiyet nizamnamesini, Emniyet Umum Müdürlüğü Beşinci şübesinin ve Vilâyetler Emniyet Kurumlarının Teknik vazifelerine dair Talimatnameyi ihtiva etmekte ve Polisin umumi emniyete müteallik inzibati vazifeleri, Belediye zabıta işlerinin lüzum görülen yerlerde Polise gördürülebileceği, polisin hiç bir suretle başka bir işte kullanılamıyacağı, Polisin kimlerin parmak izlerini ve fotoğraflarını almağa salâhiyetli olduğu, suçlular hakkında kullanılacak kâğıtlarla fişlerin çeşitleri, suçluların sınıflara göre albümleri, mal aleyhinde cürüm yapanlar hakkında ki kanun hükümlerile vilâyetlerin emniyet kurumlarında yapılacak teknik işler hakkında talimatnamenin bazı maddeleri, teknik bürolarla polis makamları arasındaki münasebete dair talimatname ile hariçten gelen ve dahilde yapılan filim ve senaryoların tetkik ve muayenesine dair nizamnameden, otel, gazino, içki yerleri, bar, tiyatro, sinema, hamam ve plâj gibi umuma mahsus istirahat ve eğlence yerlerinin açılması ve kapatılması hakkındaki kanun maddeleri, matbuat kanununun bazı maddeleri, küçükleri muzir neşriyattan koruma kanunu, taşınması memnu olan silâhlar, âr ve hayaya, içtimaî nizama uygun olmıyan harekette bulunanlara ait kanun maddeleri ile kız ve kadınların gazino, bar ve bunlara benzer içki kullanılan yerlerde, banyo, hamam ve plâjlarda çalıştırılabilmeleri hakkında ki izinden, 21 yaşından aşağı olanlarının çalıştırılamıyacağı, halkın rahatını bozacak ve rezalet sayılacak surette sarhoş olan ve saldıran serhoşları polisin yakalayabileceği, isteyerek istemiyerek serhoşluk, Saat 24 den sonra halkın huzur ve rahatını bozacak şekilde gürültü yapma yasağı, polisin nerelerde silâh kullanmağa yetkisi olduğu halleri, polisin fevkalâde hallerde hususî ve umumî nakil vasıtalarını alabileceği, tehlikeli görülen şahısların polisin nezaretinde bulundurulabileceği, polisin umuma mahsus yerlerde intizamı temin için seyrüsefer talimatnamesindeki vasıflara uymıyan nakil vasıtalarını menedebileceği, polisin ne zaman evlere girebileceği, bir neşir vasıtası için abone ve yazı yazmak, resim ve ilân ve sair işleri yapmak üzere matbuat kanununa göre alınmış vesikası olmıyanların men edileceği hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca güzel bir alfabetik arama cetveli de ilâve edilmiştir.

Meslek sahiplerinden başka herkesin bilmesi lâzımgelen zabıta bilgilerini toplu bir halde içerisine alan bu kitabı okuyucularımız eser sahibinden tedarik edebileceklerdir.

Kâzım DERELİ

Hüseyin ORAK. Türkiye kılavuzu C. I. Ankara. 1750 Krş.

Sevgili yurdumuzu tarih, coğrafya, kültür, ekonomi, soysal ve floklor konularile tetkik eden ve yollarını, il ve ilcelerini içerisine alan müteşebbis

776

Hüseyin ORAK'ın "Türkiye Kılavuzu" I. nci cildi pek nefis bir surette yayınlanmıştır. Kılavuz her cihetçe eksiksiz ve zarif bir cilt içinde güzel bir tertip ile basılmıştır.

Yurdumuz hakkında ki tamamlayıcı malumatı bize pek iyi bir şekilde vermektedir.

Her aydına ve iş adamına her hususta büyük fayda sağlayacak bir değerdedir.

Diğer ciltlerini de sabırsızlıkla beklediğimizi ilâve ile müteşebbisini tebrik ederiz.

Kâzım DERELİ

***

GUİDO ZANOBİNİ (ÂTIF AKGÜÇ—SAHİR ERMAN): İdare hukuku I. Cilt: UMUMİYET İTİBARİYLE İDARİ NİZAM. Sadık Kâğıtçıoğlu Basımevi. İstanbul 1945. 325 sahife 160 kuruş.

Memleketimizde Devletin üzerine aldığı işlerin çoğalması ve gün geçtikce çeşitlenmesi yüzünden idare hukukunun önemi gittikce artmaktadır. Bu hukuk şubesi hakkında doğrudan doğruya telif veya tercüme, yahut Danıştay kararlarının bir araya getirilmesile hasıl olan yayımlar da bu önemle mutenasip olarak gittikce çoğalmaktadır.

Bursa Milletvekili, çok değerli hukukçu ATIF AKGÜÇ'ün büyük bir özen ve titizlikle dilimize çevirdiği İDARE HUKUKU adlı eser bu yayımlar arasında başlıca yeri işgal etmektedir. İdare hukukunun ana meselesinin kavranması, temel kavramlara iyice nüfuz edilmesi bakımından böyle klasik denebilecek eserlerin dilimize çevrilmesindeki fayda ve zaruret açıktır. Yaptığı büyük inkilaplarla batı medeniyet âlemine yönelen, hatta bu medeniyetin başlıca temsilcilerinden biri olmak dâvasında olan milletimize hukuk âlemindeki büyük batı eserlerinin tanıtılması sistemli ve birleşmiş gayretlere ihtiyaç gösterir. Bu hususta devlet yardımı zaruri bir şarttır. Türk Hukuk Kurumu gibi teşekküllerin de bu faaliyete katılması ne kadar temenniye lâyıktır.

Eserin içindekilere gelince ***Âmme İdaresine*** ayrılan giriş ilk bölümünde hukukun muhtelif şubelerini biribirinden ayıran kıstas, objektif mânada âmme idaresi mefhumu ve devletin diğer fonksiyonlarından tefriki, devletin gayeleri (âmme intizamı ve içtimaî terakki), idari faaliyetin ayrılması, sübjektif mânada âmme idaresi mefhumu şekli mânada âmme idaresi mefhumu incelenmiştir. İkinci bölümünde İdare hukuku, üçüncü bölümde italyan idare hukuku, dördüncü bölümde idare hukuk ilmi incelenmiştir.

Umumiyet itibarile idarî nizama tahsis edilen birincî kısımda ilk bölüm ***opjektif hukuka*** ayrılmıştır. Bu münasebetle kaynakların tasnifini (şeklî kanunlar ve maddi kanunlar, yazılı olan ve olmayan kaynaklar, aslî ve fer'î, kendine has ve yardımcı, istihsal ve vukuf kaynakları, vasıtalı

hukuk kaynakları, gayri hukuhi kaynaklar), kanunlar ve bunlara muadil tasarruflar, tanzim salâhiyeti, muhtariyet örf ve âdet, kanunların muhtevası meriyet ve tatbiki konuları ele alınmıştır.

Hak sahipleri meselesine tahsis edilen ikinci bölümde hakikî şahıslar, hükmî şahıslar (umumiyet itibarile hükmî şahıs, devletin hükmî şahsiyeti, bu şahsiyetin vasıfları, diğer amme hükmî, şahısları: bunları diğer hususi hukuk hühmî şahıslardan tefrike yarayan kıstas meselesi, âmme menfaatine hadim hususi hükmî şahısların kabul edilemeyceği, otarşı mefhumu otarşı ve kendi kendini idare, idari hükmi şahısların âmme karekterini haiz olmalarının diğer neticeleri, idari hükmî şahısların tasnifi, doğmaları değişmelri, ve zeval bulmaları, şahsiyetsiz âmme cemiyetleri, hususi hukuk hükmî şahısları), hükmî şahısların organları, vasıtalı organlar konuları tetkik edilmiştir.

Hak mevzularına tahsis edilen üçüncü bölümde faaliyetler, şeyler incelenmiştir.

Hukukî münasebetlere tahsis edilen dördüncü bölümde ehliyet, salâhiyet, hukukî münasebetler, hak ve menfaatler, âmme vecibeleri, münasebetlerin doğumu, değişmesi ve nihayet bunması meseleri tetkik edilmiştir.

Hukukî fiiller bahsine ayrılan beşinci bölümde önce mefhum ve tefrikler tesbit edilmiş, sonra sırasile objektif hukukî fiiller, sübjektif hukukî fiiller ele alınmıştır. Altıncı bölüm idarî tasarruflar meselesine tahsis edilmiştir. Bu münasebetle önce kavram ve tefrikler tesbit edilmiştir. Sonra sırasile idarî tasarrufların tekemmülü, idarî tasarrufların müessiriyeti, idarî tasarruflardaki sakatlıklar, fesih ve rücu meseleleri incelenmiştir.

Âmme huhukunda mesuliyet bahsini ele alan yedinci bölümde idarenin mesuliyeti, daha sonra hususî şahısların mesuliyeti incelenmiştir.

Bu değerli eseri bütün kukukculara salık verir, sayın müterecimini tebrik ederiz.

F. A

*
* *

FEHMİ YAVUZOĞLU: ***Köy idarelerimizin maliyesi***: Ankara Kanıat matbası 1946 Fiyatı 200 kuruş, sahife 100.

Siyasal Bilgiler Okulu yayımları arasında yer alan ve kendi alanınada ilk olmak imtiyazınıtaşıyan bir eser yayımlanmış bulunuyor: ***Köy idarelerimizin*** maliyesi. Bu eser Siyasal Bilgiler okulu şehircilik eski doçenti ve şimdi Çalışma Bakanlığı iş ve işci bulma kurumu genel müdür muavini değerli FEHMİ YAVUZ tarafından hazırlanmıştır.

Siyasil Bilgiler okulu şehircilik profesörü Ernest Reuter bu kitaba yazdığı önsözde ezcümle şunları yazmaktadır: "Şehircilik doçenti Fehmi Yavuz'un bu kitabı, Sivas Valisi Necmettin Erginle beraber hazırlattığımız ve son günlerde yayımlanan "Belediye maliyesi" adlı kitapla başlayan seri içinde

778

yer almış bulunmaktadır. Burada, şimdiye kadar ilmî metotlarla hiç işlenmemiş bir alan olan "Köy idarelerimizin mali meseleleri" aydınlatılmıştır. İl özel idarelerinin mali meselelerinin etüdü bunu takip etmelidir. Bu çalışmaların hedefi hiç bir zaman önemli mevzuatı sıralamaktan ibaret olmayıp; mahalli idareler maliyesinin kamu maliyesi yanındaki mevkini ve bunun ayrılmaz bir parçası olduğunu belirtmektedir. Bu keyfiyet maalesef şimdiye kadar kanun vazıı tarafından çok ihmal edilmiş bulunuyor. Bu etüt gibi; şimdiye kadar hiç işlanmemiş sahaları ilgilendiren eserlerin bazı eksikleri olacağını biliyoruz. Fakat bir defa tuttuğumuz yolda cesaretle yürümek için, bu eserlerin ilgi ile karşılanarak müsait akisler uyandırmasını temenni deriz."

Sayın müellif kitabı yazarken hangi düşüncelere hizmet ettiğini şu suretle izah etmektedir. «Yuvarlak rakamla 40 000 köyümüz olduğunu söylemek adet olmuştur. Bu köylerin hepsinde aylık ve yıllığı köylüler tarafından verilen bir muhtar, bir korucu, bir sığırtmaç, pek çoğunda ise imam ve kâtip vardır. Camı, mektep, köy odası, köy öğretmenile köy ebe ve sağlık memurlarının evelleri; bölge köy okulları köylü tarafından yapılır; mezarlık temizlik, yol, su işleri köylüye auttir. Köy idarelerine, köy işleri için para toplamak, köylüyü imeceye (parasız iş mükellefiyetine) çağırmak; kanunların gösterdiği kaynaklardan gelir sağlamak hak ve vazifesi verilmiştir. Bütün bu konuları gerektiği şekilde incelemek iddiasında olmamakla beraber, bu alanda da çalışmanın lüzum ve faydasını gösterebilirsek amacımıza kısemn ulaşmış olacağız".

Kitap beş bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde köy giderleri bahsi ele alınmış ve bu münasebetle şu bahisler incelenmıştir/: İdare işleri gideri, ziraat ve ekonomi işleri giderleri, kültür işleri giderleri, sağlık ve içtimaî yardım işleri giderleri, bayındırlık işleri giderler, türlü işler giderleri asker ailelerine yardım işleri giderleri

İkinci bölüm köy gelirlerine ayrılmıştır. Bu münasebetle şu bahisler incelenmiştir: İmece (imecenin mükellefleri, imecenin istisnaları, imecenin meşruluğu, imecenin verimi), salma (köy kanunna göre salma, salma hakkındaki hükümlerin tadili ve son şekil, salma hükümlerinin adalete uymayan yönleri, salmanın verimi), resim, harç ve hasılat (Emlâk ve arazı geliri, resim, harç, aidat ve ücretler. İstikraz gelirleri hediye ve bağışlar, ceza paraları), muhtaç asker ailelerine yardım geliri, bakaya.

Köy bütcelerine ayrılan üçüncü bölümde sırasile şu bahisler yer almıştır: Köy bütcelerinin hazırlanması, köy bütcelerinin hesap devresi ve tasdiki, köy bütcelerinin icrası, köy bütcelerinin kontrolü.

Köy maliyesinin umumî meselelerine ayrılan dördüncü bölümde yer alan konular sunlardır: Köyde gelir ve giderin artırılması, köylerde nüfus

MİLLİ KÜTÜPHANE ANKARA
279

başına düşen masraflar, bir köyün bütce tutarı ortalaması, köy maliyesinin devlet ve diger mahalli idareler maliyesi yanındaki önemi, mali denkleşme Finanzaasgleich).

Beşinci bölüm netice ve son söze ayrılmıştır. Daha fazla tahliline bu sütunların müsait olmadığı bu değerli eseri okuyucularımıza salık verir, müellifini kutlarız.

***

ZERRİN AKGÜN: ***Evlilik hukuku***. Vakit matbaası İstanbul 1946. sahife 176, Fiyatı 2 lira.

Merzifon hukuk yargıcı M.Zerrin Akgün tarafından yazılan evlilik hukuku medeni kanunun en çok inkilap yaptığı bir alandır. Bu sahanın arzettiği hukukî ve ahlâki ve sosyoljik önem hukukcularımızın bu konuyu muhtelif yönlerden ele almasını izah eden başlıca sebeptir. Şimdi elimizde bulunan eser de bu sebebin tesir haricinde kalamamıştır. Pek sayın üstat Ord. Prof. Ebulûlâ Mardin kitaba yazdığı bir önsözde eseri şu suretle takdim etmektedir.: "evlilik hayat ve hukukun beşeriyet âlemindeki müstesna ehemmiyeti bu sahada yapılacak inceleme ve araştırmalara hususî bir değer verir. Filhakika bu hayat, ünsiyet ve teavünü itmam etmekte ve yaşama saadetini tesis ile neslin muhafaza ve terbiyesini ikmal eylemektedir. (Ve halâaenkûm ezvacen) âyeti kerimesinde tam ifadesini bulan bu eşsiz nimetin vüsat ve şümulünü idarakte iyi bir rehberlik yapacağına kani bulunduğum Merzifon hukuk hâkimi M.Zerrin Akgün'ün (Evlilik hukuku) adlı yeni eserini alıcı gözü ile tetkik ederken ilmi ve tatbikî bakımdan da çok faydalı buldum. Muhtasar, selis, gayet cazıip bir ifade ile kaleme alınmış olan şu mûtenâ eserden büyük, küçük herkes nasibini alabilir, evlilik hayatını ilgileyen hususlar için medeni kanuna, icra ve iflâs kanununa, ticaret kanununa ve vatandaşlık kanununa, ceza kanununa, Temyiz mahkemesi içtihatlarına, hukuk hocalarının mütalâalarına ayrı ayrı müracaata mecbur kalmaksızın her ihtiyaç sahibi dilediğini bu eserden kolayca öğrenmek imkânını bulur:"

Eserin içindekilere gelince birinci kısımda giriş, yuvada karıkocanın vaziyeti, evlilik hukukunun tarihçesi incelenmiştir.

Evlenmenin genel hükümlerine ayrılan ikinci kısımda evlilik birliği; karı kocanın müşterek ve karşılıklı hak ve vazifeleri, sadakat, müzaharet, kocanın hak ve vazifeleri, karının hak ve vazifeleri incelenmiştir.

Karı koca mallarının idaresine ayrılan üçüncü kısımda genel malûmat verildikten sonra mal ayrılığı, âmâl birliği, mal ortaklığı, mahfuz malların; evlenme mukaveleleri bahisleri incelenmiştir.

Evlilik hayatının sona ermesi bahsine tahsis edilen dördüncü kısımda ölüm, gaiplik boşanma (zina, zinanın şartları, zinanin ispatı, zinanın ceza kanunundaki müeyyidesi, kaziyeimuhkeme ciheti), cana kast; pek fena muamele ler. cürüm ve haysiyetsizlik, terk terkinin şartları, ihtar; şiddetli geçimsizlik, imtizazsızlık yetkili ve görevli mahkemede dâvanın sübutu, boşanmanın neticeleri, yargıcın resen nazara alacağı cihetler konuları ele alınmıştır.

Evlenmenin butlanına ayrılan beşinci ve son fasılda mutlak butlan; nisbi butlan konuları esaslı bir şekilde tetkik edilmiştir.

***

PROF. ZİYA FAHRİ FINDIKOĞLU: ***Metodoloji.*** Birinci cilt (Başlangıçtan yirminci asra kadar). İstanbul. kenan Matbaası. 1945. 344. sahife, 175 kuruş.

Türk içtimaî realitesine ait yaptığı araştırmalarla türk sosyolojisinin temellerinin atılmasında büyük hizmeti dokunan genç âlimimiz sayın ***Fındıkoğlu*** hukuçularımızın istifade ile okuyacaklarına inandığımız değerli bir eser daha yayımlamış bulunuyor: ***Metodoloji.*** Bu eserin faydasını ve gayesini sayın profösö.ün önsözünde iktisadî kelimesi yerine hukukî kelimesini koyarak yine kendi kelimeleriyle şu suretle ifade etmek mümkündür: "Hukukî realiteyi, burada şüphesiz kendi realitemizi yoklayacak olan ***hukukçularımıza*** (aslında: genç iktisat âlimlerimize) doğru düşünmenin doğru inceleme ve yoklamanın, bilhassa doğra hüküm vermenin yollarını göstermek, ancak bu yollardan yürümek suretiyle "Nazariye"den "Ameliye"ye, "Düşünce"den "İş"e geçirebileceğini anlatmak...

Sayın profesörün bu değerli eserinde dil sonderece açık, fikirleri iyi hazmedilmemiş olmaktan doğan bulanıklık ve çok kerre sun,î ağırlıktan uzaktır. Gerek asıl metndegerek asıl metne ilâve edilen dip notlarına sayın Profösörün Türk tefekkür aleminin verimlerine ve mühim simalarına yaptığı atıflar gerek metodoloji bakımından gerek kendi kendimize güven ve ilmi alanda geleneğin teessüsüne yardımı bakımından sonderece kıymetlidir.

Kitabın içindekilere gelince Umumî mahiyette bir girişten sonra birinci fasılda ***ARİSTO ve MetodoloJisi*** incelenmiştir. Bu münasebetle Aristodan evvelki devreye tolu bir bakış yapılmış Aristonun, hayatı metodoloji ta rihindeki önemi, Aristo mantığı, Aristonun ictimaî ilimler metodolojisi konuları ele alınmıştır.

BACON ve METODOLOJSİ ne ayrılan ikinci fasılda Baconun hayatı, eserleri, tasnif nazariyesi, metodolojik düşünceleri, Bacon,un içtimai

ilimler metodolojisi, Bacon hakkında müsbet hükümler, menfi hükümler, Bacon ve XVIII asır, Türkiyede Bacon alâkadarlığı konuları tetkik edilmişti.

DESCARTES ve METODOLOJİS İne ayrılan üçüncü fasılda Descartes'in hayat ve esealeri, metodolojisi, kaideler, tecrübecilik meseleler, Descartes ve içtimaî ilimler metdolojisi, Türkiyede descartes (Osmanlı imparatorluğunun fikir hayatı ve XVII asır usul hakkındaki Nutukun türkçeye tercümesi ve İbrahim Ethem İbinaMesut, tercüme ne zaman tanındı?, Descartes ile alâkalı neşriyata toplu bir bakış) bahisleri incelenmiştir.

COMTE ve METODOLOJİS İne ayrılan dördüncü fasılda Gonfenin hayatı ve eserleri, nazaaiyeleri (Üç hal nazriyesi ve metodoloji bakımından ehemmiyeti, üç hal nazariyesine geçmiş, muhtelif ilimlerde metotlar ve bunların sosyoloji usuliyatına yardımları. İçtimiyatta metot), tarihi usül (çtinai realitenin kendine mahsns usulü, tarihi metot, zaman içinde serpilme, birbiri ardısıralık seciyelerinin izahı, cemiyetmi, insaniyetmt? İçtmailik ve tekemmülle elverişlilik prensipleri, Comte metodolojisinde iki devre: afalî enfüsı devre,pozitivist din.) konuları ele alınmıtır.

LE PLAY ve METODOLOJİSİne ayrrlan beşinci fasılda Lep lay'n hayatı, metodolojik düşünceleri (maddenin atomuna mukabil cemiyette aile, aile tipleri ve coğrafî şekiller, cemaatcı ve hususiyetci tipler, bu tiplern iko—sosyolojisi, tiplojiden içtimaî kanunlara geçiş) konnları İncelcnmiştir. Ayni fasılda paul Bureau'nun düşünceleri, Bures Robert ve düşünceleri, wilbois nazariyesi, Paul Descamb,ın düşünceleri, Türkiyede Le Playcilik, Le Play ve tesirleri, Le Play metedolojisinden elde kalan üç mesele (1mi nsebet fikrî ve coğrafi—içtimaî ilişiği, 2.monugrafi mevzuunuu seçilmesi içtimaî realitenin'dat ve ya takdir ile alâka derecesi, ıstatistik ve monoğrafi usullerinin karşılaştırılması ve tatbikatı) konuları ele alınmıştır.

STUART MİLL'e ayrılan altıncı fasılda Mill'in hayatı, eserleri Mil' de içtimaiyat metodolojisi, determinizmi meselesi, Mill ve iktisat vahisleri yer almıştır. CLAUDE BERNARD ve METODOJİSİNE ayrılan yedinci fasılda du kadar alimin hayat ve eserleri, metodoloji, idare edici fikir nazariyesi, istikra meselesi CLaude Bernar ve manavi bilgiler, tabiat ilimlerinden cemiyet ilimlerine bahisler incelenmiştir.

* * *

F. Arik

OSMAN NURİ UMAN: *Kat mülkiyatı*. 1945 Fiatı 25 kuruş, 15 sahife

Bu sütunlarda türk hukukunun ilerlemesi için sarfettiği gayretleri daima şükranla belirttiğimiz TÜRK HUKUK Kurumunun tertip ettiği konferanslardan birisini teşkil eden bu inceleme son zamanlarda memleketimizde üzerinde önemle durulan bir konuyu, kat mülkiyati meselesini ele almakta bır. Sayın konferanscı önce mülkiyet hakkının anayasa hukuku bakımından tarihçesini

782

ve bu kavramın tarih içinde geçirdiği istihaleleri kısa, fakat özlü bir şekilde kaydettikten sonra muhtelif kat ve aparrmanlara başka başka kimselerin malik olmaları sisteminin fayda ve zararlarını belirtmektedir.

Sayın konferanscıya göre kat mülkiyeti *şehircilik bakımından* şu faydayı hâizdir: parası bina yaptırmaya, hele fiatı pek yükselen bir arsacığı bile teadirk etmege vaziyeti müsait olmayan küçük sermayeli bir kaç kişi birleşip şehir ve kasabada kolayca arsa satın alarak bina vaptırabilirler. Bu hal şehirlerin genişlemesinin önüne geçer ve belediyelere ait hızmetlerin daha kolaylıkla görülmesini sağlar.

Konferansçıya göre kat mülkiyeti ödünç para alma işlerini de kolaylaştırır. çünkü şayi hisseli bir mülk değil, tam bir mülkiyet hakkı mevzuu teminat olarak gösterllir.

Nihayet, Konferanscıya göre muhtelif katalara temellük îmkânı bazı maddi faydalar da temin eder. Meselâ bir babanın beş evlâdına miras olarak bıraktığı beş katlı bir binanın her katına biri malik olmak üzre aralarında taksimine kanun müsait olmayınca bina kendilerine hisseyi şayialı bir mal olarak kalır. Şüyulu bir malın her cüz'ünde beş kişinin ayrı ayrı hakkı olduğundan tamiri, idaresi, kiraya verilmesi kardeşler arasında bitmeyen tükenmeyen ve kardeşlik bağlarrını bile zedeleyen ihtilaflar doğurnr. Neticede şüya satış ile kaldırılarak baba malı elden çıkarılır.

Bundan sonra kat mülkiyetini kabul etmeyen memleketlerle bu usulün kabul eden memleketler mevzuatını kısaca gözden geçiren konferansçı, bu usulün Fransa, İspanys, İtalya, Belçik, İskandinavya, Balkan ve Anglo—Amerikan devletlerinde ve Japonyada mevcut olduğunu, buna karşılık Almanya, İsviçre ve memleketimizde kanunnen memnu olduğunu bildiriyor.

Daha sonra 28 Haziran 1938 tarihli Fransız kanununu inceleyerek faydalı bilgiler vermekte, bu münasebetle her malikin kendi apartmanında veya katıdinaki hakları, binanın müşterek kısımları üzerinde muhtelif maliklerin hakları, ayrı ayrı her malike ait olan borçlar ve mükellefiyetler, müşterek mükellefiyetler, binanın harap olması, tahrib edilmesi tamamen yeniden yapılması, kat ve apartmanlar için alakadarlar arasında hususi anlaşmalar meselberini tetkik etmektedir.

* * *

DR. Ö. COŞKUN ÜÇOK: *Türk hukuk tarihi dersleri*. Kenan Matbaası. İstanbnl 1946,151 sahife, 3 lira.

Ankara hukuk fakültesinde hukuk tarihi ve türk hukuk larihi doçenti DR. Ö. COŞKUN ÜÇOK, Türk hukuk tarihi hâkkında ilk toplu ve metodik eseri vermiş bulunuyor. Hepimizi sonderece ilgilendiren bir alanda yenilmesi h-

785

hemen hemen imkânsız güçlükler içinde bu küçük, fakat değerli kılavuzu hukuk kütüphanemize kazandıran müellifi kutlamak ve kendisine teşekkür etmek bir borçtur.

Eserin tahlil ve tenkidi bu sütunun yetkisi dışındadır. Bu güzel ve zaruri vazifenin daha yetkili uzmanlarımızca yapılmasını dileyerek kitaba sen bir nazar atalım:

Çok kısa sayılabilecek bir okuma hayatından sonra böyle bir kitap yazmağa kendisini sevkeden düşünceleri müellif şu suretle izah etmektedir: "Bu kitap bir ders kitabıdır. Asıl gayesi, Hukuk Fakültasine yeni gelmiş olan öğrencilere, Türk tarihinin bilinen ilk günlerinden Cumhuriyete kadar, Türk hukukunun geçirmiş olduğu değişiklik ve gelişmeleri göstermektir. Diğer yandan bilhassa İslâm hukuku ve Tanzimattan sonra Türk Hukuku bahsinde verilen bilgilerin öğrencilerin ileriki çalışmaları içinde faydalı olacağını sanıyorum. Bu gün elimizde bulunan imkânlarla bir "Türk Hukuk Tarihi" ana kitabı yazmaktan çok uzak bulunuyoruz... Şimdilik bu kitabın öğrenci ihtiyacını karşılamak ve onları imtihanlara hazırlamak için daha kolay imkânlar vermekten başka bir iddiası yok, buna karşı bildiğim ve bilmediğim eksikleri ise çoktur ..." Diğer taraftan.. daha ilk derslerde öğrenci.. bir çok kanunların yabancı memleketlerden alındığını öğrenecek ve kendi kendine acaba bu kanunları başka memleketlerden aldık, Bizim kendimizin hukukumuz yokmu idi?Bu kanunları alıncaya kadar acaba bizde kangi kanunlar yürürlükte idi? Niçin kendi kanunlarımızı kendimiz yapmadık gibi sorular soracaktır. İşte Türk Hukuk tarihi bize, mümkün olduğu kadar bu sorulara karşılık vermek ödevini yüklediği için ayrıca incelemeğe değer bir konu olarak önümüze çıkmaktabır».

Müellif, türk Tarihinin 26 ağustos 1071 malazgirt meydan savaşından evvel ve sonra olarak iki kısma oyrılması gerektiğini haklı olarak ileri sürüyor, fakat hukukî müesseselerin inkişafına daha uygun olduğu için Türk Hukuk tarihini , İslâmlıktan önceki devre, İslâmlıktan sonraki devre, tanzimatın ilâmından sonraki devre, Cumhuriyetten sonraki devre olarak dörde bölmektedir.

17 Sahife tutan İalamlıktan önceki Türk Hukuku kısmında önce kaynaklar (Çin kaynakları, epgrafik ve arkeolojik kaynaklar, etnoğrafik kaynaklar, dil ve dil üzerine yaplan incelemeler). Hunlar, Mete zamanında Hun devleti ve bu devletin hukuku hakkında bilinenler (tarih, kamu hukuku özel hukuk), ***Göktürk*** (tarih, kaynaklar, kamu hukuku, özel hukuk) .

Eserin ikinci kısmını teşkil eden İslâmdan sonra Türk hukuku 33—133 sahifelerde incelenmştir. Türk hukuk tarihinin bu mühim devrine şöyle bir başlangıçla girilmektedir: « İslamın yalnız bir din değil, bir hukuk sistemi

de olduğunu söylemiştik. İslam hukuku da diger bütün hukuk sistemleri gibi kendi kendine değil, diger hukuk sistemlerinin tesiri altında olarak ve yavaş gelişmiştir. İslam hukuku esas itibariyle Peygamberden önce araplar arasında yürürlükte olan örf ve âdet hukukunun daha yüksek prensiplere bağlanrak pekleştirilmesi ve bazı hususlarda bu hukuka yeniden ileri prensplerin katılmasiyle meydana gelmiştir. Ancak İslam hukuku bir Önasya hukuku oldnğu kendisnden öuce Önasyada muhteber olan hukuk sistemlerinin de tesiri altında kalmış, arap sarf ve âdet hukukunun aracılığı ile o sistemlerden blr çok kurumlar İslam hukuknna girmiştir. onun için bizde İslam hukukunu incelemeden önce Önasyanın eski hukuk sistemine, Babil ve İsrail hukuklarına genel olarak bakâeağız.». Babil hukuku içinde tarih, kaynaklar' kamu hukuku (devlet, halk, ceza hukuhu, yargılama usulü), özel hukuk (hukuk, evlât edinme, kadınlar, rahibeler ve fahişeler, evlenme, boşanma, vilayet, miras, mülkiyet, borçlar) incelenmiştir.

İsrail ve yahudi hukukunda ise tarih. kaynaklar, kamu hukuku (devlet, ceza hukuku, yargılama uaulü) özel hukuk (kulluk, evlenme, boşanma, velayet. miras, mülkiyet, faiz), mişna ve talmüde göre yahut hukuku (kadınlar, zararlar, senetler) meseleleri incelenmiştir.

İslam hukuku bahsinde önce bibliyoğrafya ve kaynaklar verilmiş, bundan sonra İşlam hukukunda mezhedler, islam kamu hukuku (devlet, cihat, vergiler, ceza huhuku, adliye teşkilâtı ve yargılama usulü), İslam özel hukuku (kişilk,kullar,evlenme,evlililiğin sona ermesi,nesep, velâyet, evlât edinme, miras hukuku, vesiyet, vakıf, bağıtlar ve barçlar, mülkiyet), Abbasî devletinin teşkilâtı (vezirlik, emîr—ül—ümeralık, dîvanlar, muhtesiplik ve şurta, toprak idaresi), Büyük Selçuk devletinin teşkilâtı (hükümdar, vezir, atabeyler, divanlar, yönetim teşkilâtı, askerî teşkilât), Anadolu selçuk devletinin teşkilâtı, Moğol hukuku (tarih ve devlet teşkilâtı, Cengiz yasası ve moğolların öz hukukları), Osmanlı devletinin teşkilâtı (kaynaklar, askerî teşkilâtın esasları, ulufeli askerler, timorlar Osmanlı teşkilâtında en önemli makamlar: sadrâzam, reis=ül—küttap, nişancı, kâhya bey, beylerbeyi, kaptan paşa, defterdar, kaz askerler, şeyhülislam, divan, yargı teşkilâtı.

Tanzimattan sonra türk hukuku bahsinde bibliyografya verildikten sonra bu devrede kadul edilen kanuların önemlileri incelenmiştir.

*** F. A.

DR. RACAÎ. GALİP OKANDAN: Devletin menşei. Kendi Matbaası, İstanbul 1945, 167 sahife, 85 kuruş.

İstanbul üüüversitesi Âmme hukuku doçenti Dr,Recaî GaliP Okandan, doktora ihtisas kurları serisinde degrli dir eser yayımlamış bulunuyor: ***Devletin menşei.***

785

Sayın müellif eserinin giriş kısmında Devlet adını alan içtimaî, siyasi ve hukukî olayın çok eski zamanlardan beri esas itibariyle sıkı ilgisi bnlunan ve herbiri diğerini tamamlayan iki mühim cepheden incelendiğne işaret ediyor. Bunlardan birincisi onun ***doğuş*** şeklini tâyin, ikincisi de onun ***mahiyetini ve hukukî bünyesini*** tesbit keyfiyetidir. Bunlarda devletin doğuşunu izah keyfiyeti ve bu hususta yapılan çâlışmalar, hiç bir suretle yeknasak ve kesin neticelerin usulünü mümkün kılmamıştır, Sayın müellife göre, her ne kadar devletin doğuşu ve kuruluşu meselesi kesin ve acık bir şekilde tesbitolunamayarak bu hususta ancak bazı faraziyeler serdi mümkün bulunmâkta ise de, bütün bunlara rağmen, bu hususta ileri sürüen fikir ve mutalâaların, vücuda getirileck, kabul olunacak ve hâkim kılınacak bir izah tarzının, devletin mahiyeti ve hukukî bünyesi üzerinde, devlet ve hukık, devlet fert tarafındaki münasebetlerin tâyininde, devletın hakikl rolüün tesbitinde dikkate değer bir tesir icra edeceklerini de inkâr etmek mümkün değildir. Yine sayın müellifin fikrince, işte bunun içindirki, devletle ilgili muhtelif problemlerin muhtelif devlet sistem ve rejimlerinin, siyasî teşekkül ve müesseselerin, incelenmeleri hususuda, devletin kurtuluş tarzı ile îlgili fikir ve mutalâaların da kendine mahsus bir kıymet ve önemi haiz olduklarından, şüphe edilmemlidir. Zaten devletin doğuşu meselesinin umumî âmme hukuknna incelenmesi keyfiyetiyetinin lüzumve faydası da bundan ileri gelmektedir. . O halde, umumî âmme hukukunun şümul sahasına dahil çeşitli meseleler üzérinde kendi tesirlerini icrâ eylemekten geri kalmayan bu farzî mülâhazaların, devletin kuruluş tarzı hakkında serdolunan bu eşitli mütalâaların incelenmemeleri devletin mahiyet ve bünyesine nufuz ve devlet hakkıdâki bilgilerimizi tamamlamak bskımındâ bir önemi haiz bulunmaktadır.

Sayın müellif çok eski zamanlardan deri devletin menşi hakkında ieri sürülen fikirin nazariyelere bazı ana ayırmalar etrafında toplayarak bir tasnife tâbi tutmuştur. Bu nazariyeler beş zümrede icmâl edilmiştir. Bunardan birincisi devletin doğuşunu ***ailede ve onun*** gelişmesinde bulan görüşler, ikincisi devletin menşeini kuvvet ve mücadelede bulan noktai nazarar, üçüncüsü devletin kuruluşu meselesini biyolojik esaslarla halle çalısan mülâhazalar, dördüncüsü devletin doğuşunu ekonomîk bir vakıa olarak izahaçalışan mutalaalar ve nihayet beşincisi de devletin kuruluşunu ferdî akıl ve radeye, insanların arzu ve isteklerine istinat ettiren görüşlerdir.

Bu sayılan nazariyeleri mudafaa eden mütefekkirlerin düşünceleri mimkün olduğu kadar açık bir şekilde izah edildikten sonra kitabın ikncı bölümünde bu mnhtelif görüşlerin iyi ve fena taraflarile isabetli olan ve olmayan cihetleri tebarüz ettirilerak tenkidi mümkün noktalara temas edimiş ve devletin kuruluş tarzı hakkında sentetik bir izah şeklinin vücıda

786

getirilmesine, doktrin sahaslnda ileri sürülen muhtelif görüşlerin istinat ettirildikleri prensiplerden uygun görülenler nazarı itibara alınarak devletin menşei meselesinin ne gibi esaaslara dayanılarak anlatılmasının muvafık olacağı hakkında terkibî bir izah şeklinin meydana getirilmesine çalışılmıştır.

* *
*

MUSTAFA REŞİT BELGESAY: *Türk kanun medenisi şerhi,* 4. basım 1. UMUMÎ ESASLAR VE ŞAHSİN HUKUKU. Sadık KÂĞIT'cı matdaası Istanbul 1945 242 sahifa 120 kuruş.

Türk kanunn medeniai hakkında, daha bu kanun yörürlüğe girdiği tarihte neşrine muvaffak olduğu, açık, kolay anlaşılır şerhî ile türk hukukuna büyük hizmet etmiş olan sayın ordinaryüs profesör Mustafa Reşıt Belgesay bu faydalı eserinin dördüncü baamına başlamış bnlunuyor. Bir şerhin yirmi yıldan az pir zaman içinde döıt defa basılması onunn gördügü rağbetin büyüklügüne en açık bir delildir.

Sayın müellif kitabının dördüneü basımına koyduğu önsözde şunları yazmaktadır: „ kanunu medeniden sonra neşredilen Ticaret, Hukuk usulü muhakemesi, icra ve iflâs, Cemiyetler' Tapu ve kadastro, Vakıflar kannu ve nizamnameleri ve diğer müteferrik kanunlar kanunu medenının bazı maddelerini izah veya tatbik veya tâdil etmektedir. kitabmızda, bn kanunlar hükümleri nazarı dikkate alınmıştır. Türkiye Temyiz mahkemesinin içtihatları 1935 yılındanberi neşredilmekte olduğundan, şerhîmizin üçüncü tabında bu içtihat madde altında izah etmek fırsatını bulmuştuk. kitabin sundugumuz tad,ında Türkiye Temyiz mahkemesinin, İeviçre federal mahkemesinin ve Fransız mahkemelerinin son kararlarını da nazari dikkate aldık. Pratik kıymeti kalmayan, değişen içtihatlar çıkardık. Şerhimizin ikinci tabında I. maddeyi izah ederken kannunların her noktasından tatbikalanı hakkında uzun tafsilât vermiştik. Bu bahsi (Devletler hususî hukukunda adliye) kitabında etrafile tetkik ettiğim için şerhin bu tabımda izah etmiyorum

Elimizdeki Şerh, Medeni Kannnnun 81. maddesnin tetkikini ikmal itmektedir. kitabın sonnna Cemiyetler kanunu ile Vakıflar kannnu metni eklenmiştir.

* *
*

MUSTAFA REŞİT BEIGESAY: *icra ve, İflâz hukuku* I. cilt icra kısım II. İstanbnl Marifet basım evi 1945 Sahife 233—460. , fiatı 240 karuş,

Sayın profesör İcra ve iflas hukukuna dair yazdığı değerli eserin birinci cildinin ikiuci kısmını da yayımlamış bulunuyor. İsviçreli mâruf icra e iflâs

hukuku alimi Jaeger' in eseri ile İsviçre Fedaral mahkemesi ve türk Yargıtayı kararları da göz önünde tutulmak suretile yazılan bu kitap kendi alanında da tek eser hüviyetini arzediyor. Sayın Prafesör, incelediği kanunları açık ve kolay bir şekilde ifade etmek hususunda gerçekten büyük bir başarı gösteriyorlar.

Büyük şerhin elimizde bulunan kısmında incelenen bahisler şunlardır: mal beyanı, hacız talebi, Takipsiz hacze iştirâk, haczi caiz olmayan şeyler (umumî malûmat, medenî ve hususî kanunlara göre haciz edilemiyen şeyler, kısmen haczi kabil olmayan mallar, yetişmiş mahsullerin haczi), haczin yapılması haczin neticelerin, haczedilen malların muhafaza tetbirleri (haczedilen menkul mallar hakkında muhafaza tetbirleri, haczedilen alacaklar hakkında muhafaza tedbirleri, haczedilen hakların muhafazası, haczedilen gayri menkullerin muhafazası), Haczedilen mallar hakkında istihkak iddası hacze iştirâk, hacze dilen malların paraya çevrilmesi (satış talebi, menkul malların paraya çevrilmesi alacakların paraya çevrimesi, paraya çevrilmenin diğer trrzı, gayri menkullerin paraya çevrilmesi) arttırma şartlarının tâyini, mükellefiyet listesi, ihale ödeme, sonraki mükellefiyetlerin silinmesi, kat' i ihalenin hukukî neticeleri v feshi), gemilerin paraya çevrilmesi, paranın paylaştırılması (paranın paylaştırma zamanı ve masraflar, sıra cetveli, sıra cetveline itiraz) ödeme, borç ödemeden aciz vesikası. Rehnin paraya çevrilmesi yoliyle takib (umumî malumat tâkip talebi ve ödeme emri, rehin veren üçüncü şahsın vaziyeti« paraya çevirme.

Kitabı bütün okuyucularımıza salık verirken, sayın profesörden her madde altında — eğer mevcutsa — dilimizde yazılmış eser ve makalelere atıfta bulunmak suretiyle, bir bahsi derinleştirmek veya farklı görüşleri öğrenmek istiyenlere kılavnzluk etmesi ni de recda ederiz. Bir de, yine mümkünse, basımda önemli noktaları tipogrfik bakımdan — tıpkı Zürich şehrinde olduğu gibi — belirtmesini tmenni ederiz.

* * *

ORD. PROF. İ. FAZIL PELİN. Finans ilmi ve finansal kanunlar. Birinci kitap, üçüncü bası ismail. Akgün Basım evi, istanbul 1945. 438 × XV sahife, 460 kuruş.

Rahmetli maliye âlimimiz Ord. PRoF İ. Fazıl peli nin artık klasik bir mahiyet ve değer almış bulunan ***Finans ilmi ve finansal kanunlar*** adlı eseri, ne yazıkki onun ölmünden sonra, üçüncü defa basılmak gibi püyük bir mazhariyete erişmiş bulunyor. Rahmetli üstadın eserine bu engin rağbeti kazandıran âmilleri biz en evvel ve bizden çok daha yetkililer üstadın değer ve hatırasına yaraşır bir mükemmellikl başardılar. biz burada rahmetli müellifin eseri hakkındaki düşüncelerini kısaca nakletmek ve kitabın çok zengin muhtevasına seri bir nazar atmakla yetineceğiz.

788

«..Batı kütüphaneleri bir asırdanderı finans hakkında yazılmış çok kıymetli eserlerle doludur. Lâkin bunlar bizim ihtiyacımızı tamamile temine kâfi gelmez. Finans, yalnız nazarî bir ilim değildir. Kıymetleri umumî olan umumî birensipler yanında tatbikata da ayrıca ehemmiyet vermek lâzımdır. Bu eserlerde ecnebi sistemleri bütün inceliklerile ortaya konmuştur. Lâkin memleketimize ait tatbikatı, finansal hâdiselerin bizdeki tekâmülünü, müesseslerimiziu ve mevzuatımızın hususiyetlerinizin bunlarda bulmalıyız. Finans kültürü tam olmak için buna da ihtiyaç vardır. Zaten finans ilminin metodu günden güne değişmekte, terakki ve tekâmül etmektedir. Eski isdidlaî metot yerini yavaş yavaş istikra ve müşahede usulüne terk etmekte, umumî pirensiplere daha ziyade hâdiselerin tarihi inkişaflarını ve bugünkü istikametlerini bitaraf ve dikkatli bir gözle takipve tetkik etmek suretile varılmaktadır. Prensipleri ve dünyanın büyük finansla problemelerini hiç ihmal etmeksizin gençleri kendi muhitlerindeki finans hâdiselerini incelemeğe alıştırmak, nazariyelelerin müşahedelerden nasıl çıktığını kabil olduğu kudar millî muhitten misaller almak suretile göstererek, kendi politik, sosyal ekonomik ve hukukî künyemiz içinde kendi finasal müeseselerimizi, vergilerimizi,bütcelerimizi,istikrazlarımızı tarihî bakımdan ve bugünkü kiymetlerile tartmaga çalışmak lâzımdrr. İşte bu eserde en ziyade bu noktarara dikkat olunmuş, bazan oldukca çetin bir manzara arzeden finans prensip ve preoblemlerinin türk gençligi tarafından kolayca anlaşabilmesi için elden geldiği kadar gayret sarfedilmiştir. Dikkat etmeğe çalıştığımız diğer bir nokta da harp sonrası finansını toplamak, hâdiselerini imkâna yakın zamanlarakadar takip etmek, müesseselerin ve mevzuatın aldığı son şekilleri göstermektir. Finans hâdiseleri, hele umumî harpten beri mütemadi bir inkilâp halindedir. Ekonomik ve sosyal bünyedeki istihaleler neticesi finassal müesseseler büsbütün yeni şekil ve istikametler almaktadır. politik devlet ayni zamanda ekonomi devlet olmağa yüz tutmuş, kamusal teşebbüslerin hudndu çek genişlemiştir. Sosyal politika masrafları büteelerde günden güne daha geniş bir yer tutmaktadır, harbin bıraktığı borç ve enfilasyon yükü geçen asırdan pek mevzuu bahis olmayan meseleler ortaya çıkarmıştır. Her memlekette masraflar çok artmış, bütceleri denkleştirmek çok güçleşmiştir. Bir taraftan devlet ihtiyaçları, diğer taraftan sosyal adalet telâkkilerile vergilerin şekilleri çok tahavvüle uğramış, ayni vergilerden şahsi vergilere irat vergilerinden umum irat vergilerin zahiri alâmet vergilerinden bryanname usulüne, temakusiyettenm üterakkiyete doğru olan cereyanlar harpten evvel bir olan muamele (chiffres d' affaires) vergileri bugün hemen de bütün istihlâklerii mükellefiyet sahası içine almış bulunuyor. Finansal inhisarlar gittikce yer kazanmaktadır. Yeni himaye ceryanlarının hızı altında gümrük vergilerimde tiicaret muahedeleri ve tarife tekniği çok değişmiş, kontenjantmam, kompansasyon,

kriling gibi yeni rejimler ortaya çıkmıştır. Bu hâdiselere kadar gelmeğe çalışmaynn bir eser, okuyucularını XIX cu asır finansı içinde bırakmış olurdu. Son onbeş senenin tarihi memleketimizde de büyük reformlarla olunur. Devletci cumhuriyet düne kadar ekonomik rolü pek mahdut olan bütceler devlet madenciliği, devlet bankacılığıle yeni iktisadî vazifeler yüklemektedir. İnkilâpcı cumhuriyet, daha düne kadar bir orta çağ finansı manzarasını veren, sıklet merkezi âşar ve ağnam olan vergi rejimini yıkmak, yerine modern esaslara dayanan bir finans kurmakla ugraşıyor. Âşarı tarihe gömmek büyük bir inkilaptır. Varidat zaruretile yaşattığımız hayvan vergisine müşterek beyanname usulünü aşılamak büyük bir terakki hamlesidir. Kazanç vergimiz birez belki zannettiğimizden yakın bir âtide genel irat vergisi yolunu açacaktır. Ecnebilerin öne koydukları setlerle memleketin sanayiini himaye, ekonomik muvazenesini temin etmekten âciz olan gümrük vdrgilerimiz bugün sanayileşme mücadelesinin en kuvvetli bir kalesi olmuştur. Kupkuru bir kaynak olan istihlâk vergileri ve finasal inhisarlar, gümrüklerle beraber, varidat bütcesinin siklet merkezini teşkil etmektedir. "Dış borçlar" meselesine verdiğimiz hal sureti düne kadar ne bayındırlık işlerini, ne de ekonomik muvazeneyi düşünmeğe imkân bulamayan bütcelerde yeni ıslahat ufukları açmıştır. Dünkü finanstan bugünkü finansa geçerken iki rejim arasındaki farkları bütün aydınlığıile ortaya koymak bu eserin en zevkil vazifelerinden birini teşkil edecektir."

Eserin içindekilere gelince GİRİŞ kısmında finansal hâdiseler ve finans ilmi, finans ilminde metod (ayrı diplin, ilmî metod, finansta ilim ve sanat, finans nazariyelerinin pratikteki ehemmiyeti), finans ilminin tarihçesi, birinci bölümde ***devlet masrafları ve devlet gelirleri üzerine umumî bakış*** başlığı altında devlet masrafları, devlet gelirlirleri incelenmiştir. Devlet emlâki ve kamusal teşebbüsler bahsine ayrılan ikinci bölümde sırasile şu konular ele alınmıştır: Emlâk gelirleri (devlet emlâki, ormanlar), kamusal teşebbüslerden alınan gelirler (devlet madenciliği, devlet endüstrisi, devlet nakliyeciliği, psota, telgraf ve telefon, şimendiferler—şimendiferlerde anglo amerikan sistemi, devlet ve imtiyazlı şirket şimendiferleri, şimendiferlerin finansmanı, şimendiferlerde devlet veya imtiyazlı şirket münakaşası, memleketimizde şimendiferler) devlet vapurculuğu, hava yolları, devlet ticareti ve bankacılığı (merkez bankaları ve devlet finansile olan bağları, büyük merkez bankaları, İngiltere bankası, Fransa bankası, Federal Rezerv bankası, memleketimizde tedavül bankaları, Osmanlı bankası, Türkiye Cumhuriyeti merkez bankası memleketimizde devlet sermaysile kurulmuş diğer bankalar Ziraat Bankası, Emniyet sandığı, Emlâk ve Eytem bankası, Belediyeler bankası). Vergi prensiplerine ayrılan üçüncü bölümde şu bahisler incelenmiştir: Verginin mahiyeti, vergide mükellef, mevzu kaynak ve matrah meseleleri, vergide miktar ve nispet meseleleri, verginin tahakkuk ve tahsil

790

prensipleri, verginin inikâsı,harçlar (harçların mahiyeti, karakteri ve diğer gelirlerden ayrılması, harçların tarihi tekâmülü ve bugünkü bütcelerd mevkii, harçların nispeti, tarh ve tahsil), *vergi sistemlerine* ayrılan dördüncü bölümde şu bahisler yer almıştır: İrat ve servet vergileri (arazi vergisinin genel esasları, bina vergisinin genel esasları, memleketimizde vergilerin tarihçesi, âşarın tarihçesi, memleketimizde arazi ve bina vergileri, hayvanlar vergisi, kazanç vergisinin umumî esasları, temettü vergisi ve tarihî tekâmülü, kazanç vergisi ve asgeri mükellefiyet, iktisadî buhran, muvazene, hava kuvvetlerine yardım ve millî müdafaa vergileri, maden resimleri,) irat vergisi tipleri, veraset vergisi.

***

İZMİR BAROSU DERGİSİ, yıl 10, Sayı 40 Nisan 1946

İzmirde muntazaman yayımlarına devam eden bu derginin son sayısında şu yazılar yer almıştır: M. ERKUYUMCU: kanunu medeninin boşanma hükümlerinin tâdiline lüzum vardır.—V. BARTU: Hukuk dâvalarının çabuk görülüp bitirlmesi hakkınd bir inceleme,— Ö. N. KİLİMCİOĞLU: Kaziyyei muhkeme.—C. MENTEŞ: Emniyeti umumiye idaresinin nazareti mahsusası atında bulundurulmak cezası hakkında bir inceleme.—RAGIP SARICA: İki Danıştay kararı hakkında bir inceleme.—Uyuşmazlık mahkemesi, Yargıtay, Danıştay ve mahkeme kararları.

***

İLERİ HUKUK. Mayıs 1946 Sayı II.

Her ay temiz baskısı ile yayımlarına devam eden bu değerli derginin son sayısında şu incelemelerin yer aldığını görüyoruz.. KÂMİL BORAN Değiştirileceği söylentileri dolayısile tekaüt kanunu hakkında.—AVNİ GIVDA Nurenbeg mnhakemelerinin hukukî kaynağı.—MÜFİT ERKUYUMCU. Medenî kanunun boşanma hükümlerinin tâdiline lüzum vardır.—NECMETTİN M. BERKİN: Hususi senetlerde sahtecilik.—M. FETHİ OLCAY: Patronaj: Yargıtayın en son tevhidi içtihadı: Ormanlardan ruhsatsız ağaç kesilmesinde tazminat.—Yargıtay hukuk genel kurulu kararları: Sümer bankın dağıttığı kuponlara dair, boşanma dâvasında hakaretin pek fena muamele saydığı haller, kocanın karısına müstakil ev tedariki mecburiyeti). Yargıtay ticaret dairesi kararları (Vakıf Paralar müdürlügünün banka vaziyeti, teklif mektubu ile yapılan tahkim klişe basılmış faturanın mahiyeti, kara ve deniz ticaret örf ve âdetlerinin sorulacağı yer). Üçücü hukuk dairesi kararları (musakkaf olmayan mecur tahliyesinde Millî korunma kanunu). Yargıtay icra ve iflâs dairesi kararları (satılan gayri menkulde oturan mal sahibinin satıştan sonra yeni malikime tesilim ödevi), Yargıtay özel daire kararı (muhik sebeple olmaksızın satışa arrzeitmemesi).

SİYASİ İLİMLER MECMUASI Aralık 1945 Sayı 177, yıl XV.

Bu güzel derginin son sayısında şu yazıları buluyoruz:

MUHTAR YAZIR: Müdahelecilik ve âmme hizmeti,—NAMIK ZEKİ ARAL: Günün parası.—İ. HAKKI YENİAY: Milletlerarası çalışma konferansı, Dr. FERİT HAKKI AYTER: *İlim sosyolojisi*, 4.—ŞEFİK İNAN: *Fikir alanında işbirliği*.—BEDRİ GÜRSOY: *Enflasyon ve vergiler*. *Yaşama çalışmaları*: 1946 bütçesi(NAMIK ZEKİ ARAL).— *Fikir hayatı*: Sosyal politika ve çalışma dâvası (Dr. SADİ IRMAK).—*Kronik*: *Üçler toplantısı ve Moskova tebliği* (AHMET ŞÜKRÜ ESMER). *Bibliyografya*: Tekaütlük hükümleri (H. R. ERTUĞ).

F. A.

M. ŞAHAP ARIÇ— *Yargıtay içtihatlarına göre haşiyeli TİCARET KANUNU*— İstanbul pulhan matbaası 1946, 565 sahife, 6 lira.

Yargıtay ticaret dairesi Raportörlerinden değerli arkadaşım Şahap Arıç, uzun yıllardan beri adeta kendisini harcıyarak hazırladığı mühim eserini nihayet bütün hukukcuların istifadelerine sunmuş bulunuyor: Yarğıtay içtihatlarına göre haşiyeli TİCARET KANUNU.

Eser sahibinin çalışmalarını yakından takip etmiş bulunanlar bu kitabın ,Ticaret hukuku alanında bundan böyle kendinden istina edilemez bir yardımcı, bir müracaat eseri mahiyetini taşıdığını esasen biliyorlardı. Kitaba baş vuran her hukukcu onların bu kanaatında aldanmadığını tasdik edecektir. Kitabın değeri ve özelliklerini belirtmek için yargıtay ticaret dairesinin âlım ve fazıl başkanı sayın Fuat Hulûsi Demirellinin şu satırlarını aynen tekrarlamakla yatiniyoruz: (Yargıtayın ticaret dairesinde raportörlük görevini övülmeğe değer bir başarı ile görmekte olan kıymetli hâkimlerimizden Bay Şahap Arıç kara ticareti işlerinden ortaya çıkan dâvalar hakkındaki yargıtay kararlarından bir hâylisini toplamak gayretiyle de temayüz etmiş bulunmaktadır. Ticaret kanunumuzun mahkemeler ve yargıtayca nasıl anlaşılıp hâdiselere uyğulanmış olduğunu bilmek isteyenler sayın hâkimin bölümlere ayırıp ilgili oldukları maddeleri ve bunlarla ilgili mahkeme ve yargıtay kararlarını tasnif etmek suretiyle vücuda getirmeğe muvaffak olguğu bu eserin müsveddelerini gördüm: Vaktimin müsaadesi nisbetinde de bir kaç yerini okudum. Teşebbüs ve eser devamlı bir çalışma ve toplamanın verimleriyle tasnif merak ve kabiliyetine örnek olacak derecededir. Böyle bir kitabın kanun için ameli bir şerh halini alması uğrunda hiç bir himmet esirgenmemiştir.

Cumhuriyet kanunlarının metin ve ruhuna Cumhuriyet mahkemelerinin nasıl bir bağlılıkla sarıldığını ve halkımız arasında çıkan uyuşmazlıkları bu metin ve ruha göre nasıl inceleyip karara bağlandığını öğrenmekte

yalnız hukuk mensupları için değil, yerli, yabancı herkes için fayda umulur. Eseri tavsiye etmek için bu kadarını söylemek yeter sanırım. Kararların yerli yerinde ve iyi tasnif ve hulâsa edilmiş olması ciddî olarak tebrike lâyıktır. Her hangi bir eserde bu meziyetin bulunması esere büyük bir değer verir).

Eserin hazırlanmasında güdülen gaye takibedilen usule gelince sayın müellif bunu şu suretle ifade ediyor: (Kanunların uygulanmasında Yargıtay içtihatlarının önemli rolünü nazara alarak, ameli bir şerh mahiyetini haiz olmak üzere bu kitabı hazırladım. Her şeyden önce doğru bir kanun metni verebilmek için Büyük Millet Meclisi tutanak dergisinde, Resmî gazetede ve üçüncü tertip düsturda yayımlanan metinleri karşılaştırdım. Bu titizce incelemenin neticesi olarak güvenilir bir kanun metni verebildiğim kanaatındayım.

Tahşiyeler Yargıtay Ticaret dairesi ve Hukuk ve içtihatları birleştirme genel kurulları kartonlarındaki elli bine yakın karar birer birer incelenmek suretiyle hazırlanmış; vazih olmayan kararlar ayrıca müzakere tutanaklarından ve raportör notlarından alınan bilgilerle tamamlanmak suretiyle hangi noktalar aydınlatılmak isteniyorsa o gayeye göre hulâsa ve gereken yerlere aydınlatıcı notlar ilâve edilmiştir.

Kanun maddelerinin tahşiyesinde takibettiğim ana prensip Yargıtayın bu günkü takarrur etmiş içtihatlarını tam bir sadakatla belirtmektir. Kitaba dercedilen kararlar bu maksatla birer birer tashihi karar ve hukuk genel kurulu karar kartonlarından kontrol edilmiş; tashihi karar suretiyle değişenlerin son şekli alınmış ve ısrar kararlarının kabul edilen kısımları dadaire kararlarının yanına konulmuştur.

Aranan içtihatların kolaylıkla bulunabilmesi için kararlar teselsül sırasına göre numaralandırılmış, başlarına kalın yazılarla özetler konulmuş ve kitabın sonuna da bütün kararları kapsayan alfabelik özetli bir arama cetveli eklenmiştir. Cetvelde Ticaret şirketleri veya ticaret senetleri gibi bir çok bölümleri ve teferruatı bulunan konular konunun girdiği alfabetik sırada ve fakat muhtewiyatı ayrıca kendi aralarında da alfabetik bir sıra takibeden guruplar halinde toplanmıştır. Kitapta ayrıca kanun metnine ait bir arama cetveliyle içtihatları muhtelif kanun maddelerine göre tasnif eden bir cetvel vardır.

Kitaba Ticaret hukuku tatbikatiyle yakın ve devamlı ilgileri bulunmak bakımından Ticaret kanununun sureti tatbiki hakkındaki 866 sayılı kanun, Mürabaha nizamnamesi ve 2490 sayılı Artırma eksiltme ve ihale kanununun bütün değiştirmeler göz önünde tutularak tertiplenmiş bir metni ilâve edilmiştir.)

Temiz bir baskı, titiz bir itina mahsulu olan bu eseri bütün hukukculara sağlık veririz.

790

İsviçre Federal Mahkeme Kararları

Nesebin reddi dâvası. Red müddeti. Kan muayenesi

Bilir kişi raporuna göre davacının baba olması imkânı bulunmadığını gösteren kan muayenesine istinaden nesebin reddi dâvası açılmıştır.—Bu şekilde bir isbat vasıtasının, teknik bakımdan hiç bir tenkide maruz kalmasa bile, her türlü hatadan salim olmadığı mucip sebebile bu dâva red olunmuş tur.—Neşebin reddi dâvasında ve babalık dâvasında beyyine külfeti arasındaki fark.—? Aylık müddetin uzatılması.

İ M K 253, 254, 257, 314.
T M K 242, 243, 246, 301

1. Kocanın, karısının sadakatından şüphelenmesi için bir sebep yoktur; evliliğin devamı sırasında karısının doğurduğu çocuğun nesebini red etmesi için de bir sebep yoktur; şu halda dâvanın zamanında açılmış olması için, çocuğun nesebinin sıhhatı hakkında kâfi derecede ağır şüpheler duymağa başladıktan sonra kocanın sebepsiz bir gecikmeye düşmeden dâva açması kâfidir.

2. Kanun, dâvalının baba olduğu hususunda ciddî şüpheler bulunduğu takdirde babalık dâvasının reddine müsaade etmektedir; bundan farklı olarak, nesbin reddi dâvası kabul olunmak için dâvacı durumunda bulunan babanın, evlenmeden en az yüz seksen gün sonra doğan çocuğun babası olması imkânı olmadığını isbat etmesi lâzımdır; dâvacınının baba olmasının imkânsızlığı hakkındaki delil kesin olmalıdır; henüz her türlü hata ihtimalı bertaraf edilmediği müddetce kan muayenesi yalnız başına bir delil teşkil etmez.

Houchuli—Houchuli; 22 Kasım 1935
R O 61 II; 300.
J d T 1936 s. 236.

Bay Houchuli 9 Ocak 1935 tarihinde açtığı dâva ile 1927 yılındanberi evli olduğu Bayan Hochuli'in 6 Mayıs 1934 tarihinde doguruduğu çocuğun nesebini red etmek istemiştir. Davacının ileri sürdüğü delil, Bâle adli tıp enstüsünün yaptığı kan muayenesi sonunda verdiği rapordur. Bu raporun vardığı sonuç şudur: «Çoçuğun kanın-

da bulunan N. unsuru, ne ananın ne de mefruz babanın (yani dâvacının) kanında bulunmadığına göre, zaruri olarak bir başka adamdan gelmektedir. Bu itibarla bay Hochuli'n, çocuğunu babası olmasına kat'iyen imkân yoktur.»

İlk derece mahkemesi ananın ifadesine istinaat ederek onun 1933 yili temmuzunun sonuna doğru ve ağustos ayının ilk yarısında Ferdinand w. adlı birisile müteaddit defalar cinsi münasebette bulunduğunu tesbit etmiştir. Dâvacı bu münasebetlerin farkına varmıştı fakat her iki kabahatlı da bu münasebeti inkâr etmiştir. 1934 yılında dolaşan yeni şâyialar davacının dikkatini çekmişti. Bunun üzerine kadını W. ile olan cinsi münasebetini itiraf etmiş ve kanton mahkemeside bu münasebetleri kabul etmiştir.

Soleure kantonu yüksek mahkemesi nesebin reddi dâvasını kabul etmiş, fakat çocuğun itirazı üzerine Federal Mahkeme bu kararı bozmuştur.

Gerekçe:

1. Dâvacı nesebin reddi dâvasını açtığı tarihte, bu dâvanın açılması için 253 (242) maddede yazılı 3 aylık müddet çoktan geçmişti. Çünkü çocuğun doğumunu, doğum gününde öğrenmişti. Fakat 257 (246) maddenin son fıkrasına göre red dâvasının müddeti içinde ikâme edilmemesi ***muhik bir sebepten*** ileri gelmişse müddetin geçmesine bakılmaksızın dâva dinlenir (bundan başka çocuğu müddetinde red etmemek hususunda dâvacının iğfal olunmassı hali başkadır; Bununla beraber dâvalı kadının cinsi münasebette bulunduğunu sadece inkâr etmesi kâfi değildir).

Hâdisede ***muhik sebep*** şudur: baba, çocuğun nesebinin sıhhatı hakkında şüphe etmediği ve kadın itirafda bulunmadığı müddetçe kocanın dâva açması için hiç bir sebep yoktu. Dâvacı bu itirafı elde eder etmez avukata müracaat etmiş, onun tavsiyesi üzerine kan muayenesi yaptırmıştır. Ehli vukuf raporunu aldıktan sonra, adlî muzaheret talebinde bulunmuş, sonra yersiz bir geccikme olmaksızın nesebin reddi dâvasını açmıştır.

Davacının kadın ile birlikte yaşamağa devam etmesi, onun müteaddit zinalarını af etmiş görünmesi çocuğun nesebinin sıhhatını zımnen tanıma sayılamaz.

2. Federal mahkemenin 14 Haziran 1935 tarihli Walter—Bigler dâvasında verdiği karar (R O 61 II s. 72; Jd T 1936 s. 239) Prefesör Zanggler'in bir mütelâa ve istişaresine dayanmaktadır. Bu Prefesöre

göre mühtelif kan guruplarının ayırt edici vasıflarının veraset geçmesine dair araştırmalarda hata ihtimali, bütün ihtiyat tedbirleri alındığı ve kullanılan teknik usullere karşı hiç bir itiraz ve tekit yapmak kabil olmadığı takdirde, 1/1000 den çok daha azdır. Bunun üzerine Federal mahkeme «Çocuğun kan gurubu ne ana nede davalı erkeğin kan gurubundan intikal etmediği takdirde» dâvalı erkeğin (evlilik dışı) babalığı hakkında ciddi şüpheler bulunduğuna karar vermiştir.

Bununla beraber, kanun 314 (301) maddenin 2. fıkrasında dâvalı erkeğin babalığı hakkında *ciddi şüpheler uyandıracak* hallerin sübutu takdirinde babalık dâvasının red edileceğini bildiriği halde; 254 (242). maddede kocanın, evlendikten en az yüz seksen gün sonra doğan çoçuğun kendisinden olması *imkânı bulunmadığını* isbat etmedikçe çocuğun nesebini red edemeyeceğini kabul etmiştir. Bu delilin kesin olması ve kocanın, çocuğun babası bulunmaması hususunda son derece uzak bir imkân bile mevcut olmamak lâzımdır. (R O 55 II s. 297 ve orada geçen kararlar). Genel olarak koca;buhranlı devrede yani doğumdan önce 300 ile 180 gün arasındaki devrede (hususile karı kocayı birbirinden ayıran mesafe yüzünden) karisile cinsi münasebette bulunmadıklarını, hiç olmazsa cinsî münasebetin kendisinin ademi iktidarı veya karının esasen gebe olması yüzünden esasen neticesiz kalacağını isbat etmelidir. Bu hallerden sarfı nazar; «çocuğun taşıdığı ırk alâmetleri, babanın ırkından bir adamdan olması ihtimalini -ilmi araştırmaların verdiği sonuca göre- kesin olarak berteraf ediyorsa, karı koca arasında cinsi münasebet vukuuna rağmen, kocanın baba olması hususundaki imkânsızlık yine kabul edilmelidir»(R O 55 II s. 295). Bütün bu haller şu sonuca varmaktadır: Kocanın, çocuğun babası olması hususunda hiç bir imkân ve ihtimal olmadığına kanaat getirdiği zaman nesebin reddi dâvası kabul edilecektir. Kan muayenesi bu kanaati doğuracak mahiyette bir delil sayılmaz, çünki pek cüz'i de olsa hatâ imkânından tamamile masun değildir.

Hakikatte, babanın çocuk hasıl etmesi hususundaki imkânsızlık yahut çocuğun yabancı ırk alâmetleri taşıması sebebile fakat yanlış yere nesebin reddine pek nadir de olsa hükmedilmesi mümkündür. Fakat bu takdirde Yargıcın hatası, hatalı bir tıbbi ihtibardan ileri gelmiştir. Buna karşılık, tam bir mükemmellikle başarılan bir kan muayenesi bile yanlış bir sonuca varabilir, çünkü bu muayenede uzmanın yanılabilmesinden müstakil hata kaynakları mevcuttur.

Kanunun her iki dâvayı (babalık dâvası ile nesebin reddi dâvası) tamamile başka surette düzenlemiştir. İşte bu sebepten dolayı evli

796

pora göre çocuğun cetlerinin saf kan İsviçreli olması imkânsızdır.(halbuki karı koca saf kan İsviçrelidir) Çocuğun ana veya babası tarafında bir Mongul vardır, bu itibarla buhranlı devrede (yani doğumdan önce 180 ile 300 gün arasındaki devrede) ana ile cinsi münasebette bulunan Japonuu çocuğun babası olduğunu kabul etmek icabeder. Kanton mahkemesi nesebin reddi dâvasını kabul etmişti. Federal mahkemenin bu hâdisedeki düşünüş tarzı şöyledir:

254 (243) maddenin aradığı isbat kesin bir tarzda vaki olmalıdır; Dâvacı kocanın, nesebini red ettiği çocuğun babası olması hususunda pek uzak bir ihtimal de mevcut olsa bu isbatın yapılamadığı kabul olunmalıdır. (R O 40 II s. 582; 42 II s. 313). Bununla beraber İsviçre kanunu—Alman kanunu medenisinin 1591. maddesine uygun olarak (bak *Staudinger*, şerhinin 9. basımı cilt 4, 2. kısım s. 857) ve Fransız medeni kanununun 312 ve 313. maddelerinden ayrılarak nazarı itibare alınabilecek imkânsızlık sebeplerini göstermiyor. Şu halde, dâvacı koca, karısının doğurduğu çocuğun kendisinden olması imkânsız bulunduğu hususunda Yargıca her türlü delil ile kanaât verebilir (ayni mealde olmak üzere *Staudinger* yukarda sözü geçen eserin zikredilen yerde; *Egger* mad. 254 ı c).

Çocuğun taşıdığı ırk âlametleri, babanın ırkından bir adamdan olması ihtimalini ilmi araştırmaların verdiği sonuca göre kesin olarak bertaraf ediyorsa, karı koca arasında cinsi münasebet vukuuna rağmen kocanın baba olması imkânsız görünür. Böyle bir halde, ananın kocasile cinsi münasebetten gebe kalması, onunla ilk cinsi münasebette bulunduğu zaman esasen başka bir adamdan gebe bulundugu zamanki kadar, imkânsız sayılmalıdır. (*Staudinger*, adı geçen eser s. 860; *Silbernagel* MK. 254. N. 3).

Dâvacı bu hususu isbat etmiştir. Dâvalı kadın bilir kişi raporunun son cümlesindeki tahdidi ifadeye dayanarak bu delilin getirilmediğini iddia etmiştir. Fakat bu iddia haksızdır. Antropoloji enstitüsü istenen bütün vüzuhla beyan ediyor ki çocuğun babası bir monguldur. Bu itibarla nesebin reddi dâvasının kabul edilmesi için babalığı bahis mevzuu Japona izafe edilmesi gerekmesi önemi haiz değildir. Davacının baba olmasının imkânsızlığını isbat kâfidir.

Babalık dâvası. Kan muayenesi

Mahkeme bilir kişilerin kullandığı usul ve—İsviçrede bu alanda hata etmek tehlikelerinin mevcudiyeti yüzünden—kan muayenesi kesin bir önemi haiz görünmediği için babalık dâvasını kabul etmiştir.

Federal mahkeme bu karar aleyhine yapılan müracaat üzerine ilmi bir otoriteye kendiliğinden baş vurmuş ve bilir kişi incelemelerinin onun istediği şartlara uygun şekilde yaptırılması için dosyasını mahalli mahkemeye iade eylemiştir.

İ M K 314
T M K 301

1. *İsviçre adli teşkilât kanunu, federal mahkemenin bilfarz biyoloji alanında ortaya çıkan bir prensip meselesini atorite sayılan bir kimseye inceletmesine engel değildir.*

2. *Kan muayenesi ve genel olarak kan alma muamelesi güvenliir sonuçlar vermek için ancak bu alanda tecrübesi böyük olan ve kusursuz bir teknikle çalışan ilmi enstitülerde yapılmalıdır.*

3. *Bu aranan şartlar içinde yapılan bilir kişi incelemesinde çocuğun kan gurubunun, ananın kan gurbu ile dâvalı erkeğin kan gurnbunun birleşmesinden ileri geldiği sabit olursa babalık dâvası, dâvalı erkeğin babalığı hakkında ciddi sebepler bulunduğundan dolayı ret olunur.*

4. *Babalık dâvasında dâvalı durumda bulunan erkek, kan muayenesi yapılmasını istemek hakkını haizdir. (eski içtihadın değiştirilmesi).*

Walter—Bigler, 14 Haziran 1935
RO 61 II s. 72
Jd T 1936 s. 241

Babalık dâvası, bir yabancı çocuğun kayyumluğu. Kan mnayenesi

İtalyan uyruğu (tebası) olan bir kadın İtalyada bulundug sırada bir çocuk doğurmuştur.—Bu kadın İsviçredeki ikametgâhı mahkemesinde babalık dâvasi açmıştır.

İ M K 311, 314; Küçükler üzerlnde vesayete dair La Haye anlaşması M. 1, 7. T M K. 298; 301

1. Doğum esnasında ananın ikametgâhının bulunduğu yerde vesayet makamı evlilik dışında çocuğa bir kayyum tâyin etmeğe yetkilidir. Ananın doğum yapmak için gittiği yabancı bir memlekette doğmuş olan çocuk İsviçreye hiç gelmemiş olsa bile hüküm böyledir

2. Küçükler üzerindeki vesayeti düzenleyen La Haye antlaşması yalnız gerçekten vesayete uygulanır; İ M K. 311. (298) maddeye uy-

298

gun olarak bir kayyum tâyini gibi daha az önemli ve geçici antlaşmalara uygulanmaz.

3. Evlilik dışı bir çocuk adına badalık davası açmakla ödevli bir kayyum tayini, küçükler üzerindeki vesayeti düzenleyen La Haye antlaşmasının 7. maddesinde anılan ivedili (müstacel) hallerden sayılmalıdır. (Anası tarafından tanınan bir İtalyan çocvğu belki bu hükümden müstesnadır; bu mesele kararda hal edilmemiştir).

4. Babalık dâvasında dâvalı durumda bulunan erkek talep ettiği takdirde esas itibarile ana ve çocuğun kan muayenesi yaptırılır. Bununla beraber kan muayenesi, mahkeme ictihatlarınca kabul edilmeye ve bu itibarla az kullanılan bir memlekette yapılmak icabettiği takdirde, yetesiye teminat arzetmiyecektir.

Âdi kira. Edada imkânsızlık. Clausula rebus sic stantibus

Gıda maddeleri satan bir ticarethane tarafından kullanılmak üzere bazı dükkânlar kiralanmıştır. Kiracı kiralanan yeri işgal etmiştir.—Daha sonra idarî makamlar kiracının ticaret yapmasını men etmiştir.—Kiracı edanın imkânsızlığını ileri sürerek kira bedelini ödemekten kaçınmıştır.—Mahkeme bu kaçınmayı haksız bulmuştur.

İMK 119, 269
TMK 117 294

Özel maksatlar için kullanacağına dair hususi şartlar konmaksızın kiralanan yeri işgal eden bir kiracı; İdari bir makamın koyduğu yasak yüzünden kiralanan yeri umduğu şekilde kullanmazsa edada imkânsızlık sebebile bağıtı fesh edemez; bu hal olsa olsa bağıtın müddetinden önce feshine hak verebilir.

Ne kısa süreli bağıtlarda, nede borçlunun borcu yerine getirmemesi alacaklı bakımından fahiş bir istismar teşkil etmediği hallerde Clausula sebus sic stantibus ileri sürülebilir.

Miğros S A. — Bel. Bir Metropole B. S A 25 Şubat 1936.

R O 62 II
J d T 1936 s. 247.

7299

Dâvalı Bel — Air anonim şirketi A. de Mestrol veya onun tâyin edeceği kimseye 24 Temmuz 1933 tarihinden itibaren bir yıl müddetle depo, antrepo, yazihane olarak muhtelif mahalleri kiralamıştı. Yıllık kira bedeli 13000 frank olarak tesbit edilmişti. Kiracının kiralanan yerleri bir gıdaî maddeler satan ticarethaneye kiralayabileceği ve kira bağıtının her yıl süküt ile yenileneceği kabul edilmiştir.

Ayni günde Lozanda Migros anonim şirketi kurulmuştur. Bu şirket 26 Temmuz tarihinde ticaret siciline tesçil edilmiş ve 4 Ağustos tarihinde 9 Temmuz tarihlikira bağıtını devr almiştir; Daha sonra kiralanan yerleri işgal etmiş ve bu yerleri tanzime koyulmuştur.

Vaud kantonu Saylavlar meclisi 15 Kasım 1933 yılında verdiği bir kararla Federal meclis meselenin esası hakkıuda hüküm verilinceye kadar Vaud kantonu içinde Migros şirketinin şübe açmasını yasak etmiştir. Dâvacı şirket yaptığı bütün muracaatlara rağmen ticaretini yapmak için kiralamiş olduğu yerlerde işiyile uğraşmak hususunda bir musaade alamamiştir.

Altı aylık kirayi ödedikden sonra Dâvaci, 21 Ocak 1934 tarihinde mucire depo ve mağazaları işletmek ve bu itibarla idari makamlar kendisine hareket serbestisini iade etmedikçe kirayi ödemek hususunda karşılaştığı imkânsızlığı ihbar etmiştir. Dâvacıya göre büyük mağazalar hakkındaki federal kararnamenin kendisine uygulanması doğrudur, bu takdirde kiraci kira bedellerinin ödenmesini tatil etmek için bir mücbir sebep mevcüt olduğunu ileri surebilecektir; yahut bu kararnamenin kiracı hakkında uygulanması kanunsuzdur, bu takdirde kiraci Migros ticaretile uğraşabilecek ve kirayı ödeyebilecektir; Şimdilik bu yerleri başkasına kiralamakta menfaati olup olmadığını bile bildiremiyecek durumdadır.

Dâvaci 24 Nisan 1931 tarihinde kira bağıtını vâdesi olan 24 Temmuz 1934 tarihi için feshetmiş, ödenmemiş olan kira bedelleri bakımından arada alınıp verilen mektuplara atıfta bulunmuş ve ileride alınacak kararlara göre kira bağıtını yenilenmesi hususunda bir anlaşmayı mahfuz tutmuştur.

Kiraye veren durumunda bulunan Bel — Air şirketi, 24 Mart 1934 tarihinden itibaren % 5 faizile birlikte 6500 frangın ödenmesi için icraya muracaat etmiştir; Borçlu kiraci itiraz etmiş, lâkin alacaklı itirazı ref ettirmeğe muvaffak olmuştur.

Kiracı Migros 20 Ağustos 1934 tarihli dâva arzuhali ile borçtan kurtulma dâvası açmıştır.

Vand kantonu hukuk mahkemesi 20 Kasım 1935 tarihli karar ile dâvayı ret etmiş ve bu karar aleyhine vaki müracaat federal mahkemece kabul olunmamıştır.

Gerekçe:

1. Dâvacı, borçtan kurtulma dâvasını desteklemek için B K 119 (117) maddeyi ileri sürmektedir: « Borcun ifası, borçluya izafe edilemeyen sebeplerden dolayı imkânsız bir hal alırsa borç sukut eder". Dâvacıya göre hâdisede böyle bir hal vardır. Kanton dahilinde şube açmasını meneden 10 Kasım 1933 tarihli kararname. Netekim federal mahkemenin 10 Kasım 1931 de borçlu lehine hal ettiği Emrich — Schmitzberger dâvasında da bir kanuni memnuiyet vardı (R O 57 II s. 532; JdT 1932 s.

Federal mahkemenin sözü geçen dâvada kiracının kira bedelini ödeme borcu bakımından B K 119 (117) maddeyi uyguladığı doğrudur; fakat o dâva ile bu dâva arasında esalı farklar vardır. Sözü geçen dâvada mal sahibi Emrich ile diplomasız dişçi Sbhmitzberger arasında pılan bağıtta, dişçi yalnız dişçi kabinesi olarak kullanmak üzere bir bina kiralamiş değildi, ayni zamanda ev sahibinin müşterilerini devir almıştı ve her ikisi için ayda toptan 500 frank veriyordu. Kiralanmış yerin dişçilik sanatının icrası için işletilmesi bağıtın esaslı bir şartı (Voranssetzung). idi ve kiralanan yerin kiracı tarafından şart edilen husus için istimali imkâni ev sahibi tarafından vadedilmişti, bu bakımdan bir teminat verilmişti (Eine Zusicherung) Kantonu mevzuatındaki bir değişme neticesinde bu şartlar müayyen bir andan itibaren tahakkuk etmemiştir. Kiracı ve temellük edenin sorumlu olmadıkları bir sebepten dolayı kiralanan yerin müayyen maksat için kullanılması ve bu itibarla temlik edilen müşterilerden istifade imkânsız bir hal almıştı ve 119. maddenin 2. fıkrası uygulanmıştı."

Migros hâdisesinde böyle bir şey vaadedilmiş değildi: Muayyen bir surette istimal edileceği tasrih edilmeksizin bazı mahallerin kayıtsız ve şartsız kiralanması bahis mevzuudur; kira mukavelesinde, kiralanan yerin gıda maddeleri satan bir ticarethaneye ikinci elden kiralanabileceği zikredilmekle iktifa olunmuştur. Şu halde, Emrich kararı işbu dâva için bir emsal olamaz.

Dâvacı, bu hâdisede ne özel bir mukaddem şart (Voraussetzung), nede özel bir teminat ve vait (Zusicherung) ileri süremiyor. Kiralanan yerler emrine terk edilmiştir; o da bu yerleri işgal etmiş, fakat hâlâ o yerlerden umduğu istifadeyi temin edememekte bulun-

801

olmayan bir kadın evlilik dışındaki cinsî münasebetlerine dayanarak babalık dâvası açtığı takdirde, kan muayenesi dâvalı erkeğin baba olması ihtimalini berteraf eder mahiyette bir sonuç verir ve bu suretle bu bakımdan ciddi şüpheler uyandırırsa 314 (301)maddenin 2. fıkrası uyarınca bu dâva red olunur, çünkü kanuna göre böyle şüphelerin vücudu dâvanın reddi için kâfidir.

Bunun aksine olarak Yargıç, pek istisnai hallerde bile, zinada bulunmayan veya buna benzer kusurlar işlemeyen ve bunun neticesi evlilik dışında gebe kalmamış olan bir kadının çocuğunun sır, kelimenin en dar manasile mutlak surette emin olmayan, bir kan muayenesinde kocanın baba olmasının imkânsız gibi görünmesi yüzünden reddine muvafakat etmemelidir. Yargıç kan muayenesinin hâla tazammun ettiği velev pek cüz'i de olsa yanılma ihtimalleri yüzünden, ananın kocasının yine çocuğun babası olması hususunda fiilen hiç bir imkân bulunmadığına kani olmadıkca sahih nesep karinesinden faydalanan çoçuğa gayri meşruluk damğasını vurmamalıdır.

II H. Dairesi—Strebel, jaeger, Leuch, Hablützel, Studer, Guex ve Ros

Not. a) Valter—Bigler dâvasında verilen 27 Nisan 1934 tarihli karara(bak JdT 1934 s. 621) tahsis ettiğimiz notun sonunda şu satırları yazmıştık: Bir çok hallerde kan muayenesi babalık dâvasında dâvalı erkeğin babalığı hakkında hiç olmazsa, ciddi şüpheler uyandırabilecek bir netice verir; bu da 314 (301) maddenin 2. fıkrası gereğince babalık dâvasının reddi için kâfidir. Bu, *nesebin reddi dâvasında* da kâfi gelecek midir? Bu mesele daha naziktir. Çünkü 254(243) maddeye göre kadının kocası çocuğun babası olması ihtimali bulunmadığını isbat etmedikçe nesebi red edemez.»

Federal mahkeme yukarıda yazılı *Hochuli—Hochuli* dâvasında bu meseleyi menfi şekilde halletti. Bu hal suretini tartışma konusu yapmadan şu noktayı ileri sürmek istiyoruz: Nesebin reddi bakımından bazı hallerde diğer bazı alâmetler (meselâ karı kocanın birbirinden uzakta bulunuşu, mânevi imkânsızlık denilen halin mevcudiyeti) bu hususta ciddi bir fiilî karine tesis ettikleri zaman kan muayenesi Yargıcın kanaâtını tamamlayamaz mı?

b)19 Aralık 1929 tarihli federal mahkeme kararının esaslı kısımlarını burada kısaca nakletmeği faydalı buluyoruz (Bu karar için bak RO 55 II s. 295):

Dâvacı, anasile evlendiği tarihten başlıyarak 180 gün sonra doğan çocuğun nesebini ret dâvası açmıştır. Dâvacı Zürich üniversitesi Antopoloji enstitüsünün verdiği bilirkişi raporuna dayanıyordu. Bu ra-

Yargıtay Kararları

Ceza Bölümü

Nr. 6

İÇTİHAT BİRLEŞTİRME GENELKURULU KARALARI

Tazminat — Orman Suçları

Ormanlardan izinsiznsiz ağaç kesilmesinde zoralımı ve tazminattan başka ayrıca ağaçlandırma masrafına hükmolunamaz.

(OK 105, BK 41, CK 37)

İçtihat Birleştirme Genelkurulu
Esas 16 — Karar 17 (19/12/1945)

Ormanlardan ruhsatsız ağaç kesilmesi halinde zoralımı ve tazminattan başka ayrıca teşcir masraflarına da hükm olunması lâzımgelip gelmiyeceği hususunda Yargıtay üçüncü ceza dairesinin 8/5/1944 tarih ve $\frac{3944}{3871}$ sayılı ilâmiyle Üçüncü hukuk dairesinin 26/10/1942 tarih ve $\frac{7769}{6785}$ sayılı ilâmı arasında hasıl olan aykırılığın tevhidi içtihat yoliyle halli Üçüncü ceza dairesi başkanlığının 20/9/1945 gün ve 401 sayılı tezkereleriyle istenilmesi üzerine toplanan tevhidi ictahat genel kurulunda keyfiyet incelenerek:

Sonuçta;

Bütün memleket ormonlarının işletilmesinde devlet murakabesinin istisnasız yürümesi esasının fiilî şekil ve sureti ilk önce 504 sayılı : (Bil umum ormanların fennî usul dairesinde idare ve işletilmeleri hakkindaki kanun) ile konularak gerek devlete gerek fert, şirket, cemiyet, müessesee ve köy gibi gerçek veya tüzel kişilere ait bütün ormanlarda ağaç kesimi işletme plânlarına bağlı tutulurken bu tutuluşun kuvvetle yürürlüğü sağlanmak üzere işletme plânlarını tamamile uygulamayan yahut ormanda yıkımlar yapan orman müteahhit, müteneffi veya mutasarrıfları tahribe uğrayan yeri ağaçlandırmakla da yükümlendirilmiş ve o kanunu yürürlükten kaldıran 3116 sayılı orman kanununun dördüncü maddesile devlletten başkasına ait bütün ormanların devlet murakabesi altında olduğu ve devlet namına bu murakabenin kanun hükümleri dairesinde orman idaresi tarafından yapılacağı gösterilmiş olmakla beraber 56, 57, 60,

67 nci ve 73 üncü maddelerile de devlet ormanları dışında kalan umuma, vakfa ve şahıslara ait ormanların işletilmeleri devlet ormanlarında olduğu veçhile amenajman plânlarına tâbi tutularak o plânlara göre yapılan kesmeler münasibetile açık kalan yahut yangın sebebile seyrekleşen kısımlarını ağaçlandırma yükümü konulma suretile kesilen bir ağaç yerine mutlaka bir ağaç dikme esası teyit olunmuş ise de , 504 nnmaralı kanun, işbu ağaçlandırma mecburiyetini yalnız orman müteahhid, müteneffi veya mutasarıflarına hasr ve tahsis etmiş olduğu gibi onu kaldıran 3116 sayılı orman kanunu da ayni mecburiyeti hasren orman sahiplerine yükümlemiş olması, diğer taraftan sahip ve müteneffii olmaksızın ormanlardaki yaş ağaçlar üzerinde kanun ve nizama aykırı hareket eden kimselere ceza veren 105 inci maddesinde yazılı cezalara ve müsaderelere zamime olarak istek halinde hükmolunabilecek tazminatı da münhasıran devlet ormanları icin yapılan mıntaka tarifesinde gösterilen bedel olarak tâyin ve tahsis etmiş bulunması, bu hükümlerin başlı başına yürürlükte bulundukları zaman içinde mukaveleye müstenit haller müstesna olmak üzere hususi orman sahiplerinden maadası sözü geçen 105 inci maeddede gösterilen cezalar ve neticelerden başka hukukî veya cezaî her hangi bir yükümün mahkemelerc hüküm altına alınmasına imkân bırakmamıştır.

Her ne kadar, fertlerle vakıf, köy, belediye ve özel idareler gibi gerçek veya tüzel kişiliklere ilişkin bütün ormanları devletleştiren 4785 sayılı kanun dahi, şaz ve müstesna ofarak ilgililer elinde bıraktığı bazı ağaçlıklar üzerinde suç işleyenlere yapılacak muameleyi gösterirken kesimler sonunda bu ağaçlarda açılan boşlukları yeni ağaçlamalarla doldurmak yükümünü ilgililere yani o ağaçlığın ellerinde bırakılmış olduğu özel ve tüzel kişilere hassa ve tahsis etmiş ise de, şu veçhile ağaçlandırma görevi yerine getirilmeyen ormanların ilgilileri elinden alınarak devletleştirileceğini gösterme suretiyle o görevin fiilî teminatını yerine getirmeyi orman idaresine vermiş olduğu dan 3116 sayılı orman kanununda orman sahiplerine münhasir olarak yükümlenmiş olan ağaçlandırma yükümünün dahi mahkemelerce hüküm ve ilzamına 4785 numaralı kanunun yürürlüğe geçmesindenberi mahal kalmamıştır.

Bu sebeplerden dolayı ormanlarda ruhsatsız veya nizama aykırı olarak ağaç kesenler kim olursa olsun — mahdut yerlerde icrası 3116 sayılı kanunn muvakkat maddelerinde tecviz olunmuş olan mukaveleler mucibince: vakı taahhüdlerin yerine getirimesine terettübleden hukukî neticeler arasında teşcir yükümünün de bulundu-

504

ğu haller müstesna olmak üzere haklarında mahkemelerce 3116 sayılı kanunun 105 inci maddesinde şekil ve sureti gösterilen tazminat dışında ve ağaçlandırma namı altında maddî veya nakdî bir yüküm ve mecburiyet hükmolunmasına mesağ ve mesned bulunmadığına 19/Aralık/1945 gününde dört oya karşı mevcudun üçte iki çoğunluğunu geçen 55 oyla karar verildi

---

Tazminat—Orman suçları

Ormanlardan izinsiz yaş ağaç kesme suçunda müsadere, tazminata hükmedilmesine mâni değildir. Bu tazminat Devlet, ormanları için yapılan mıntaka bedel tarifelerine göre hesaplanır.

(CK 37, BK 41, OK 105)

İçtihat Birleştirme Genelkurulu

Esas 35 —**Karar** 1 (9/1/1946)

Ormanlardan ruhsatsız ağaç kesilmesi halinde orman mahsullerinin zoralımından başka ayrıca tazminata da hükmulunması lâzımgelip gelmiyeceği hakkında Yargıtay ceza genel kurulunun 15/12/941 gün $\frac{189}{221}$ sayılı ilâmı ile 5/11/1945 gün ve $\frac{86}{114}$ sayılı ilânı arasında hasıl olan aykırılığın halli yargıtay birinci başkanlığının 24/12/945 günlü tezkerelerile istenilmesi üzerine toplanan tevhidi genel içtihat kurulunda keyfiyet incelenerek:

Sonuçta;

Ormanlardaki yaş ağaçların kanuna aykırı olarak kesilmelerinden dolayi müsadere edilmiş olmaları, kesilme yüzünden sebebiyet verilmiş olan maddî, mânevî zarar ve hasarı telâfi etmiş olmaz. Hattâ müsadere ile birlikte mücerret kesilme zamanındaki kıymetlerinin tazmin ettirilmiş olması bile kesilen ağacın neşvü nema devresinde vasıl olmuş bulunduğu dereceye göre çok kere ilerde kesbetmiş olacağı iktisadî ve sıhhî kıymeti karşılayamaz. Bu cihetler nazara alınınca yaş ağacın kesilmesinden doğan zararın tazmininde kesilenin ilerde kesbetmiş olacağı kıymet bakımından devletin mahrum kalmış olacağı kâr ile birlikte yeniden dikilecek ağacın dikme ve yetiştirme masrafının da hesaba katılmasından başka neşvü nema halinde bir ağacın memleket havasına ve dolayisiyle genel sağlığına ve

805

umranına yaptığı hizmetler itibariyle kesme yüzünden sebebiyet verilmiş olan mânevî zararın dahi nazara alınmış olması mevzuun önemile mütenasip bir tedbir olunur. Burasa böyle olmakla beraber 3116 sayılı orman kanunu 105 inci maddesinde yaş ağaca müteallik tazminatta Devlet ormanları için yapılan mıntaka bedel tarifesinin tatbık olunacâğı açıkca gösterilmiş olması bu bahisde bedel tarirfesinden başka esas ve mülâhazaların nazara alınmasına mâni teşkil etmektedir.

Gerçi orman idaresince bugün de tatbık edilmekte olan mıntaka bedel tarifesinin 3116 sayılı kanun ile kaldırılan 504 sayılı «ormanların fennî usul dairesinde idare ve işletilmesine dair» kanunun 7 inci maddesine dayanılarak yapılmış olan tarife olduğu anlaşılmakta ise de, orman kanunun, sözü geçen işletme kanununun 7 inci maddesinde bedel tarifesi için konulu esaslar yerine başka hükümler koymamış olmasına karşı 504 sayılı kanunun uygulama şekline dair olan 18/Haziran/340 tarihli orman talimatnamesinin ikinci maddesinde her kaza idare mecilisince bedel tarifesinin yapılmasında nazara alınmak üzere birer birer gösterilmiş olan hususlar 3116 sayılı orman kanununun 133 üncü maddesine dayanılarak yapılip yayınlanmış olan nizamnamesinin 22 inci maddesinde de hemen aynile tekrarolunmak suretiyle tazminat bahsinde o zamanakadar yürümüş olan uygulamanın aynile devamı iltizam olunmuş olduğundan orman kanunundan önceki bedel tarifeleri o kanunun yürürlüğe başlamasından sonra da carî olmak kuvvetini ihraz etmiştir.

Böyle olunca yaş ağaçların kanuna aykırı olarak kesilmelerinden dolayi orman idaresi tarafından tazminat istenilmesi halinde o ağaçların müsadere edilmiş olup olmadığına bakılmaksızın devlet ormanları için yapılan bedel tarifelerine göre tazminat hükmü lâzımgeleceğine 13 muhalif oya karşı 42 oyçoğunluğiyle 9/1/946 gününde karar verildi.

806

GENELKUL KARARLARİ

Memurların kötü muamelesi

CK 245 uygulanması için sanığın mağdura karşı kuvvei cebriye imalini gerektirir görev ile mükellef olması lâzım değildir.

(CK 245)

Yargıtay ceza genelkurulu.

Esas 339/17—Karar 2.

Çarşıda yol işlerinde çalışmakta bulunan mahkûmları muhafaza etmek görevini ifa ettiği sırada mahkûmlaldan birisi ile konuşmak hususunda ısrar eden Nasuh Kökeri döğmekten sanık Jandarma eri Abdullah Oğlu Mustafa Şenin yapılan yargılama sonunda: hareketine uyan ceza kanununun 456/4, 251 ve olayda kabuledilen cezayı azaltıcı takdiri sebebin mevcudiyetine binaen 59,89,ve 94 üncü maddeleri gereğince ve neticeten (Yirmi altı gün) hapsine ve cezasının ertelenmesine ve (200) kukuş harcın kendisinden alınmasına dair (SALİHLİ) asliye ceza mahkemsinden verilen 14/9/945 günlü hüküm C.Savcılığının temyizi üzerine Yargıtay dördüncü ceza dairesince incelenerek; sanığın magdure karşı kuvvei cebriye imalini gerektirir, bir görev ile mükellef olmasına göre teblignamenin birinci bendi ve itiraz yerinde değilse de; asker olan sanığa harç yükletilmesi yolsuz olduğundan muayyen harcın kaldırılması suretiyle esas hükmün ıslahen onanmasına dair sâdır olan 2/11/945 günlü karar aleyhine C.Baş Savcılığından; Türk ceza kanununun 3 üncü babının hükûmet memurları tarafından efrada karşı yapılacak kötü hareketlerden bahseden 6 ıncı faslı altındaki maddeler içerisinde hâdiseye konu teşkil eden 245 maddenin tetkikinden de anlaşılacağı veçhile işbu maddede (Kuvvei cebriye imâline memur olanlar ve bilumum zabıta ve ihzar memurları memuriyetlerini icrada) demek suretiyle bilumum zabıta ve ihzar memurları görevlerini yaparken efrada karşı 245 inci maddede yazılı fiil ve hareketlerde bulunursa bu maddenin uygulanacağı eski mütalâaya yer vermeyecek şekilde açıkça göstermektedir. Hadisede de sanık çalışmakta olan mahkûmların muhafızı olarak bulunurken mahkûmlardan birisi ile konuşmak isteyen mağduru men ettiği halde dinmeleyerek konuşmakta ısrar eden mağdura tokat vurmuş olan sanık muhafız Jandarmanın resmî sıfatına ve görevinin mahiyetine ve hâdisenin oluş şekline göre 245 inci maddenin uygulanacağı mezkûr maddenin sarahatından anlaşıldığı halde eyleme uygun kanunda yazılı bu madde varken memurların görev esnasında

807

bir kimse aleyhine bir suç işledikleri ve kanunda yazılı olmayan hallerde uygulanması lâzımgelen hallere münhasır 251 inci madde uygulandığı takdirde hataya düşülmüş olacağı maddelerin tertip ve tanziminde ve metinlerin ifade ettiği kasit ve mânadan anlaşılmakta olduğu cihetle aksi mütalâa edilerek yazılı şekilde hükmün onanmasına dair verilen kararda kanuna uygun görülmediğinden Yüksek Ceza genelkurulunca incelenerek daire kararının kaldırılması ve hükmün tebliğname veçhile bozulması hususunda ve süresinde itiraz edilerek bu işe ait dâva dosyası 29/11/945 günlü itirazname ile Birinci Başkanlık dairesine gönderilmekle ceza genel kurulunda okunnp iş anlaşıldıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Geçen yargılama sonuçlarına ve dosya arasındaki belgelere göre itiraznamede gösterilen sebepler yerinde olmakla itirazolunan kararın kaldırılmasına ve hükmün itiraznamede yazılı düşünce gibi bozulmasına 14/1/946 gününde oy çokluğu ile karar verildi.

Kanuna bağlı hafifletici sebep.

Çalınan şeyin kıymeti pek hafif ise cezanın yarısından fazla miktarının indirilmesi lazımdır.

(CK 522)

Yargıtay Ceza Genelkurulu.
Esas 37—Karar 36.

Abdülcbebarin evinden 47 lira 50 kuruşunu çalmaktan sanık Havvanın Ceza kanununun 491/1, 525 ci maddeleri gereğince ve çalınan paranın pek fahişaddedilmesi hasabile 522 ci madde ile yarı nisbetinde indirilmek suretile 3 ay hapsine ve okadar da emniyeti umumiye gözetimi altında bulundurulmasına dair Birecik asliye ceza mahkemesinden verilen 14/4/945 tarihli hüküm sanığın temyizi üzerine Yargıtay 4 cü ceza dairesince incelenerek çalınan paranın kiymeti pek fahiş olduğu yazılı bulunduğu halde 522 ci madde ile cezanın yarısının indirilmiş olması bakımından fahiş kelimesinin hafif yerine kullanıldığı anlaşılmakta ve bu suretle çalınan paranın pek hafif olarak kabul edildiği tezahur etmekta bulunmasına binaen noksan indirme yapılması yolsuz olduğundan bozulmasına mütedair sâdır olan 12/1/945 tarihli karkr aleyhine Baş Savcılıktan cezayı artırıcı ve azaltıcı sebeplerden dolayı kanunen muayyen olan haller arasında artırma ve eksiltme nisbetini tâyin etmek hakimin tadirine

bırakılmış bir keyfiyet olup 522 ci madde ile cezanın yarıya indirilmesi de yargıç tarafından takdir ve tensip kılınmış bulunduğundan bu hakkına dokunulmaması gerekirken yazılı şekilde bozma yapılmasında kanunî isabet ghrülmemiş ve esasen Yüksek kurulnnuzun 81/1 ci maddenin uygulanmasına taallûk eden bir hâdise dolayısile ittihaz buyurduğu 28/2/944 tarih va 28 itiraz sayılı kararı da bu görüşümüzü teyit eder mahiyette bulunmuş olduğundan 4 cü ceze dairesinin genel kurulu kararına uymayan işbu kararının itirazen kaldırılarak mahalli hükmünün onanmasına karar verilmesi hususnda ve süresinde itiraz edilerek bu işe ait dosya 28/12/945 tarihl itirazname ile Birinci başkanlık dairesine gönderilmekle ceza genc kurulunda okunup iş anlaşıtdıktan sonra oluru düşünüldü:

Cürmün mevzuu pek hafif olarak kabul edilmiş olmasına ve tâyin edilen cezanın yarısından fazla bir miktarının indirilmesi muktazi bulunmasına binaen itiraznamede gösterilen sebepler yerinde olmadığından reddine 28/1/946 tarihinde oy cokluğu ile karar verildi.

Yargıcın taktir hakkı — Dükkân kapatma cezası Taktire bağlı hafifletici sebep.

1—Yapılan indirmelerde kanunda gösterilen hadler dahilinde olmak üzere mahkeme taktir hakkını serbesçe kullanır.

2— Dükkân kapatma ve ticaretten men feri cezaları CK 59 ile indirilemez.

(CK 29, 59)

Yargıtay Ceza Genelkurulu

Esas 29— Karar 18.

Ofis ununa kara değirmen unu karıştırarak fazla fiyatla satmağa matuf fiil ve harekette bulunmak suretiyle milli korunma kanul nuna muhalefetten sanık Mithat ve İbrahimin Bozmaya uyularak bilmuhakeme sanıkların müştereken işlettikıeri fırının kontrolunda hamur tenekesinde 20 kilo kara değirmen ununa 45 kilo Ofis unu karıştırarak hamur haline gelmiş bir vaziyette elde edildiği tesbit edilmiş ve bu surdtle fazla fiyatla ekmek satmağa matuf fiil ve hareketleri nakıs teşebbüs derecesinde kalmış olmakla hareketlerine uyan mezkûr kanunun 4618 sayılı kanunla değişen 32/1 ci maddesi delâletiyle 57/4 cü maddesine göre tâyin olunan 15 şer gün hapis ve 100 zer lira ağır para cezalarının ceza kanunun 61 ci maddesi gereğince yarıları indirmek ve kabul edilen takdiri tahfif sebebi-ilede 3 de birerleri tenzil olunmak suretile neticeden 4 der güç

hapis ve 33 çer lira 30 kuruş ağır para cezalariyle mahkûmiyetlerine ve 15 er gün fırınlarının kapatılmasına ve aynı müddet ticaretten menlerine ve 63 cü madde veçhile hüküm özetinin yayınlanmasına ve suç mevzuu olup yakalanan 65 kilo unun zoralımına dairhüküm sanıkların temyizi üzerine Yargıtay H. Dairesince incelenerek sanıkların sübuta ait itirazlarının reddine(1) 61 inci madde uygulanırken sebep gösterilmeksizin indirmenin 3 de 2 nisbetinde yapılmayıp sanıkların aleyhine olarak yarı nisbette yapılması (2) muhtelif sebeplerle yapılan indirmelerin fer'î cezalara teşmil edilmemesi yolsuz olduğundan bozulup iade edilmekle bir kilo kara değirmen unu ile 20 kilo kara değirmen ununun Ofis namına karıştırılmasında müsavi bir nisbet olamayacağına göre evvelki kararda yazılı olduğu üzere 20 kilo kara değirmen ununun karıştırılmış olması sebebi izah edilerek takdiren verilen cezanın fiil ile mütenasip bir surette 61 ci madde ile yarısı indirilmiş ve 59 cu madde gereğince yapılan tenzilâtın fer'î ceza olan dükkân kapatma ve ticaretten men cezalarına teşmil edilemeveceği Yargıtay ceza genel kurulunun müteaddit kararları iktizasından bulunduğu beyanyle yukarda tafsilen gösterilen bozma sebeplerine ademi ittibala bu cihetten eski hükümde ısrara ve yalnız 61 inci madde ile yapılan tenzilât dolayısile tâyin olunması lâzım gelen hapis cezası 7 gün olması icap ederken daktilo hatası olara kararda sehven 15 gün yazıldığı anlaşılmasına mebni 2 ci bozma sebebinde yalnız bu noktaya matuf bozma sebebinin kabulile sanıkların 7 gün fırınlarının kapatılmasına ve ayni müddetlede ticaretten menlerine ve evvelki hükümde yazılı diğer hüküm kısımları kanunî sebeplere müstenit olduğundan bunlara da ısrar edilmesine mütedair Konya asliye ceza mahkemesinden bu kere verilen 7/12/945 tarihli hükmün dahi temyizen incelenmesi sanıklar tarafından süresinde istida ve şartı ifa edilerek bu işe ait dosya Baş Savcılığın yolsuz bulunan ısrar kararının bodulmasını isteyen 4/2/946 tarihli tebliğnamesile Birinci Başkanlık dairesine gönderilmekle Ceza genel kurulunda okunup iş anlaşıldıktan sonra oluru düşünüldü:

61 inci madde mucibince muayyen cuzadan yarısının veya üçte ikisinin tenzili hususundaki mahalli mahkemelerinin muhayyer bulunmasına binaen bu hususa matuf ısrar kararı muvafık olduğu gibi ikinci bozma sebebine karşı ısrarda muvafık olmakla yeniden ittihaz edilen kararın tetkiki için dosyanın ait olduğu daireye verilmek üzere Başsavcılığa geri verilmesine 4/3/946 gününde oybirliğiyle karar verildi.

80

Tekerrür—Tahrik—Taammüt

1—Tekerrürle artırmada ölçü olan eski ceza, her suça verilen cezadır. içtima neticesi verilen cezaya bakılmaz.

2—Tahrik, taammüde mâni değildir.

(CK 51, 81, 450)

Yargıtay Ceza Genelkurulu
Esas 1/67/6—Karar 16

Cezayı azaltıcı kanunî sebebin vücudu ile birlikte Necmiyi kasten öldürmekten sanık Sabit oğlu Halil diğer adı Ali Özkurdun yapılan yargılaması sonunda: eyleminin sübutuna ve mükerrirliğine mebni Türk ceza kantnunun 448, 51/1 ve 81/2 inci maddelerine göre (on iki sene, sekiz ay beş gün) ağır hapsine ve 31/33 üncü maddeler ahkâmının tatbikine dair verilen hüküm C. Savcılığı ile sanığın temyizi üzerine Yargıtay Birinci ceza dairesince okunarak; Sanığın temyiz şartını yapmadığı anlaşılmakla temyiz dilekçesinin reddeine dair mahallince verilen karar aleyhine sanık vekilinin temyiz itirazı yerinde görülmediğinden reddine karar verildikten sonra C. Savcısının temyizine hasren yapılan temyiz incelemesi sonunda (1) sanığın hazırlık soruşturmasında C. Savcısı tarafından alınan ifadesindeki açık beyanına ve olayın hüküm fıkrasında açıklanan mahiyetine göre suçun taammütlü işlendiğine ait istemin ret edilmesi. (2) 81 inci madde ile cezanın sekiz ay on altı gün yerine sekiz ay beş gün artırılmış olması yolsuz görüldüğünden bahsile bozularak yerine geri gönderilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda: eylemin oluş tarzına ve toplanan delillere istinat eden mahkeme kararına karşı Yargıtay İlâmında (1) Nolu bent altında gösterilen bozma sebebi varit ve ittibaa şayan görülmemiş olduğu gibi 81 inci maddenin son fıkrası, tekerrüründen dolayı zam edilmesi lâzımgelen cezanın evvelce hükmedilen cezadan fazla olamayacağını tesbit etmekte olup bu kayıt ve sarahat evvelce ayrı ayrı müteaddit cezalarla mahkûm edilen bir suçlunun içtima neticesinde tahassül edecek cezasının toplamı miktarını beyana matuf olmayıp içtima ameliyesi nazara alınmadan evvelki ceza miktarını ifadeyi tazammun etmekte bulunmuş ve esasen tekerrür hükümlerinin içtimadan evvel tatbik edilecegi Yüksek Yargıtayın bir çok kararları ile tebarüz ettirilmiş olup bu cihet dahi tekerrürden dolayı artırılacak ceza nisbetinin içtimadan evvelki ceza miktarı olduğunu başkaca teyit eylemektedir. Bu sebeple tekerrür hükmünün tatbikinde mahkeme kararında olduğu gibi içtimadan evvelki ceza miktarının nazara alınması lâzım geleceği tabiî olup

8-11

sanığın çektirilmiş sekiz ay on altı günlük cezası içtimaen verildiği ve asıl büyük cezasının sekiz ay beş gün olduğu Üsküdar asliye ceza yargıçlığının dosya içinde mevcut 23/3/943 günlü tasdikli ilâm münderecatından açıkça anlaşıldığından bu noktaya taallûk eden iki numaralı bozma sebebi de yerinde görülememiş olduğu beyaniyle eski hükümde ısrarı mutazammın (İSTANBL) Birinci ağır ceza mahkemesinden bu kere verilen 12/9 945 günlü hükmün dahi temyizen incelenmesi C. Savcılığı tarafından süresi içinde verilen dilekçe ile istenilmesine mebni bu işe ait dâva dosyası C. Baş Savcılığının; temyiz ilâmının birinci bendinde yazılı bozma sebebi varit ve uymak icabederken yazılı olduğu üzere ısrar kararı verilmesi yolsuz olduğundan hükmün bozulması istediğini bildiren 1/11/945 günlü tebliğnamesi ile Birinci Başkanlık dairesine gönderilmekle ceza genel kurulunda okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

İkinci bozma sebebine karşı vaki ısrar kararı muvafık isede; ceza kanununun 51 inci maddesinin birinci fıkrasında kabul edilen kanunî tahfif sebebi hâdisenin yirmi gün evvelinden beri düşünülerek tasmim ve tasavvurla işlenmiş olmasına göre öldürmenin tammüden vukuunu selbedemeyeceğine ve tammütle kanunî tahfif sebebinin bir arada kabulüne bir güna manii kauunî bulnnmamasına ve suçlunun hazırlık sırasında ve akabi hâdisede savcı tarafından alınan ifadesinde öldürmeği tasavvur ve tasmim ederek tekirdağından kalkıp İstanbula bunun için geldiğini ve Necmiyi müteaddit defalar öldürmek için aradığını ve nihayet köprü üstünde rastlayarak öldürdüğünü sarahaten ikrar ve itiraf eylemiş bulunmasına binaen bu hususa taallûk eden bozma sebebine uyulmak gerekli iken bazı mutalaâ serdiyle ısrar edimesi yolsuz ve kanuna aykırı görülmekle mezkûr ısrar kararının bu sebepten dolayı ceza muhakemeleri usulü kanununun 326 inci maddesi gereğince bozulmasına 11/3/946tarihinde oy çokluğu ile karar verildi.

Yorum

Kazaî yorumların geçmişe şümulü yoktur.

(CK 2)

Yargıtay Ceza genelkurulu

Esas 52—Karar 56

Yapılan yargılama sonunda; hareketine uygun olan ceya Mahmut Şerbetcinin zeytinliğinden zeytinlerini çalmaktan sanık Nazende Yıldız ve Naciye Yener haklarında bozma kararına uyularak Kanun 491/1 inci maddesi gereğince üçer ay hapislerine ve bun-

812

lardan Naciyenin müddeabih zeytinliğe müdahalede bulunmasından dolayi Antakya sulh ceza yargıçlığından bir ay hapsine dair 20/12/1943 gününde verilen kararın sanığın 21/10/1944 tarihinde ceza evine girip 20/11/1945 tarihinde tahliye edilmek suretiyle infaz edildiği anlaşılmış olmasına binaen 81 inci madde gereğince mutlak tekerrürden dolayi beş gün hapis cezasının yukarda gösterilmiş olan cezanın zam ve ilâvesine sanık Naciyenin üç ay beş gün hapse konulmasına ve 522 inci maddenin tatbıkina mahal olmadığına ve mezkûr kanunun 525 inci maddesi veçhile mahkûmiyet müddetleri kadar emniyeti umumiye gözetimi altında bulundurulmalarına dair Hatay sulh ceza yargıçlığından verilen 2/10/1945 günlü hüküm sanıkların temyizi üzerine yargıtay ikinci ceza dairesince okunarak; Sanıklardan Nazende Yıldızın müddet geçdikden sonra verilmiş olan temyiz dilekçesinin reddine ve şartı yerinde bulunan diğer sanık Naciyenin temyiz dilekçesinin kabûlüne karar verilerek anın temyizine hasren yapılan temyiz incelemesi sonunda; Ceza K.nun 494 üncü maddesiyle cezalandırılmalarına dair evvelce verilmiş olan hükmün mağdur tarafından vukubulan temyize binaen aleyhlerine bozularak iade edilmesi üzerine bu kerre 491 inci madde ile mahkûmiyetleri cihetine gildilmiş ise de, 16/5/1945 tarihli ictihadın birleşdirilmesi kararıyle de teyit olunduğu veçhile mağdur Mahmut Şerbetcinin kamu dâvası açıldıkdan sonra usulün 366 ıncı madderindeki sarahat dahilinde dâvaya katılma için mahkemeye ayrı bir dilekçe ile muracaat etmediği ve mahkemece de böyle bir dilekçe üzerine müdahalenin kabülüne dair verilmiş bir karar bulunmadığı cihetle müdahil sıfatını almamış ve bu itibarla hükmü temyize yetkisi bulunmamiş olduğu halde bunun temyiziuin zühulen kabûlü ile hükmün sanıklar aleyhine boznlmuş olduğu anlaşılmasına göre mahkemece bu bozmaya uyularak sanıklar aleyhine yazılı şekilde karar verilmesi ve sanık Naciyenin tekerrüre esas tutulan gayri menkule tecavüzden dolayi bir ay müddetle hapsine dair 20/12/1943 tarihinde verilen hükmün 20/11/1944 de infaz edilmiş olmasına ve hırsızlık suçu hakkında 15/11/1943 tarihinde verilen dilekçe ile şikâyette bulunulmuş oldğuna göre ictima yerine tekerrür hükmünün uygulanmasında isabet gürülmemiş ve temyiz itirazları bu bakımdan yerinde bulunmuş olduğundan tebliğnamedeki onanma isteğinin reddile sanık Naciye hakkındaki hükmün bozulmasına ve usulün 325 inci maddesi gereğince bozmanın temyiz dilekçesi reddedilmiş olan diğer sanık Nazendeye de teşmiline dair sadır olan 26/12/1945 tarihli karar aleyhine C.Başsavçılığından; 16/5/1945 günlü ictihat birleştirme kararıyle müdahalenin ne süretle kabûle şayan olacağı hususu bir zabıtaya rap-

tedilmiş bulunmakda ise de, bundan evvel teessüs etmiş içhatlar ve tevhidi ictihat tevhidi ictihat kararına şöre tahkıkatın her hangi bir safhasında vaki muracaat üzerinə mahkemece fiilen; zımnen müdahale kabûl edilmiş olduğu takdirde suçtan zarar görenin müdahillik vasfı tanınmış idi. Ve bu vaziyet karşısında son ictihat birleşdirme kararından evvelki zamanlarda müdahil sıfatı tanınanlar tarafından yapılmış muamelelerin tamamen baştan tetkik ve düzeltilmesi neticesini doğuracaktırki, o tarihe kadar keçen muamelelerin bu sebeple yeni baştan düzeltilmesi ve hatta yargıtaya gönderilmemiş olanların dahi âmme bakımından yeniden tetkik ve karara bağlanması imkânsız bir hal alacatır. Ve bu suretle muayyen bir zaman zarfında yürürlükte bulunan ictihatlara dayanan kazaî hükümlerin kıymetsizliğini kabûl zarurî olacaktır. Bu itibarla son tevhidi icctihat kararından evvelki müdahale vaziyetlerinin yeniden tetkiki ile onların da bozulması cihetine gitmek suretiyle hükmün bozulmasında isabeti mutalâa edilemediğinden bozma kararının bu cihetten refiile ancak tekerrür hükümlerine taallûk eden kısmından kararın bozulması hususunda ve süresinde itiraz edilerek bu işe ait dâva dosyası 30/1/1946 günlü itirazname ile Birinci Başkanlik dairesine gönderilmekle Ceza genel kurulunda okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Kazaî yorumların evvele şümulü olmayup yorum tarihinden itibaren benzer hadiselerde uygulanacağına gere 16/5/1945 günlü ictihat tevhidi kararının mezkûr tarihten evvel verilmiş olan eski tevhidi içtitihet kararı dairesinde ittihaz edilmiş bulunan kararlara teşmili mümkün olamıyacağından ittirazname mündericatı yerinde olmakla itiraz olunan bozma sebebinin kaldırılmasına ve diğer bozma üzerine gereği yapılmak için dosyanın yerine gönderilmesine 18/3/1946 gününde oy çokluğu ile karar verildi.

844

DAİRE KARARLARI

Cezaevinden Kaçma

CK 249, parcezasından verilen hapis cezasını çekmekte iken cezaevinden kaçan Kimse hakkında da uygulanır, Para cezasının ödenmesi kaçmadan verilen cezaya tesir etmez.

(CK 299)

Yargıtay 4. Ceza Dairesi
Esas No.270—Karar 127759

Çekmekte olduğu 1683 lira para cezasından muhevvel 561 gün hafif hapis cezasını çektiği sırada ceza evinden kaçmaktan sanık Şuaybin, T. C. K. nun 299/2 ci maedsi gereğince 457 gün hafif hapsi ne dair Çölemerik AslC. Yarğıçlığından verilen 25/4/944 günlü hükmün üst dereceli Van C. Savcılığının temyizi üzerine yapılan incelemede onanlmasını mutazammın daireden çıkan 27/6/944 gün ve 5656/7214 sayılı ilâmın;

1—Suçlunun para cezasından mubavvel hafif hapis cezasını çekmekte iken ceza evinden kaçdığına ve para cezasından muhavvel hapis cezasının infazı sırasında ceza evinden firar suçunda T. C. K. nun 299 cu maddesinin tatbik kabiliyeti bulunmadığı 12/9/939 gün ve 1681 sayılı yargıtay kararıyle müeyyit bulunmuş olmasına göre bu cinetin temyiz tetkikatı sırasında nazara alınmaması zati hükme müessir ve kararın tashihini mucip olduğundan bahsile tashihi karar yolile tetkiki C. Başsavcılığından talep edilmiş ve dâva evrakı 28/9/945 gün ve 944/476 sayılı tebliğname ile daireye gönderilmiş olmakla incelendi.

Ödenemiş olan para cezasının 19/3 cü madde gereğince çevrileceği hapsin mahiyetini 19/5ci maddeye göre para cezası yerine kaim olkn hapis) ve 54/4 cü madde açıkca yazılı olduğu vechile (para ceza sıddan çevrilmiş şahsî huriyeti bağlayıcı ceza) olması ve bunun infazı için mahkûmun kanun dairesinde hapsedilmesi tabiî bulunması itibariyle hapsolunduktan sonra ceza evinden kaçmanın (bir kimse bir suçtan dolayı kanun dairesinde hapsolunduktan sonra kaçarsa) diye başlayan 299 maddenin (muvakkat şahsî hüriyeti bağlayıcı bir ceza mahkümiyetinden bahseden ikinci bendi ile cezalandırılması zarurî ve afin halinde geri kalan cezanın infaz edilmeyeceğini gösteren 444 cü madde nasıl 440 veya 441 ci maddeleriyle mahkûm olan kimseninin ceza evinden kaçmasını suç mahiyetinden sıyıramazsa para cezasının

815

sonradan ödenmesi halinde gerri kalan cezanın icra olmayacağını gösteren 19/5 ci maddenin de para cezasından çevrilmiş hapis mahkûmunun kaçmasını suçluluktan kurtarmeyacağını kabul tabiîdir. Binaenaleyh yerinde olmıyan düzeltme sisteminin reddine 28/2/1945 de oybirliğile karar verildi.

Dükkân kapama cezası

Hükümden sonra ve cezanın yerinegetirilmesinden önce sırf bu cezanın tamamen yerinegetirilmemesini sağlamak üzere dükkanının ikiye bölünmesi ve ortaklardan birinin kendi namına yeniden dükkân açması cezanın yerine getirilmesine mani olamaz.

(MKE 63)

Yargıtay hususi Ceza Dairesi

Esas 4143—**Karar** 4066

Millî Korunma kanununa aykırı hareket etmekten sanık Seyfullah kardeş hakkında Ankara Milli koruma mahkemesinde yapılan duruşma sonunda: mezkûr kanunun 32/1 ve 59/2—4 ve 63 üncü maddeleri uyarınca ve türk ceza kanununun 69 ve 76 ıncı maddeleri mucibince bir sene hapse ve 2000 lira agır para cezasına mahkûmiyetine ve suçun içinde işlendiği Necip ve Seyfullah kardeşler kollektif şirketine ait 39 No lu dükkanın kapatılmasına ve Şirket müdürü olup suçta iştiraki olan Zeki İpeklinin de aynı kanun hükümlerine tevfıkan beş ay hapis ve (200) lira ağır para cezasına mahkümiyetine ve dükkanın iki ay mütdetle kapatılmasına dair verilen 22/11/944 günlü hüküm hapis cezası yerine getirilip dükkan kapatma cezasının infazına başlandığı sırada şirket şeriklerinden Necip kardeş tarafından verilen 6/10/945 günlü dilekçe ile kapatma cezasının suçtta iştiraki olmeyan kendisine ait 39 numaralı dükkana teşmil edilmesi ne muhalefet ve hükmün bu cihetten tavzihi istenmesi üzerine Ankara Milli kornma mahkemesinde yapılan inceleme sonunda Necip ve Seyfullah kardeşler kollektif şirketine ait olup şirkt müdürü İsa Zeki İpekli tarafından idare edilen Bankalar caddesinde 39 No lu (Seyfullah ve Necip kardeşler Kollektif fotograf malzemesi ticarethanesinin) kapatılmasına karar verilmiş ve kendisi mahkûm edilmemiş olsa dahi kapatılan müessesenin şeriki bulunması hasebiyle malen sorumlu bulunduğu cihetle kapatılmasına karar verilmiş olan dükkanın bir kısmının tefrik ve munzam numara ile işletmesine cevaz bulunmadığına mütedair olarak 20/10/945 tarihinde verilen karara karşı Nacip Kardeşler tarafından

816

yapılan itiraz üzerine (Ankara) ağır ceza mahkemesinde icra olunan tetkikat sonunda kapamanın suçta iştiraki bulunmayan ve Necip kardeşin idaresinde bulunan kısmına teşmili doğru bulunmadığından bakisle Milli korunma yargıçlığının 20/10/945 günlü kararın raf, ine ve 39 A. No lu dükkanın açılmasına dair itibaz olunaun 9/11/945 günlü kararın evrak münderecatına ve Ankara Milli kornuma savcılığı tarafından sonradan yapılan keşif tutanağı ve alınan ifade zabıtlarına göre içinde suç işlenen Seyfullah ve Necip Kollektif şirketine ait ve bankalar caddesinde kain 39 No: lu dükkanın kapatılmasidair verilen 22/11/944 günlü bükmün hapis cezasının tamamen infazınanetakaddüm eden on beş gün içinde kapatılmasına karar verilen 39 No lu dükkanın kontrpilakla ikiye bölünüğü ve ayrılan kısma 39 A munzam nnmara konulup suçta iştiraki bulunmeyan fakat kapatılan 39 No lu dükkan sahibi Necip kardeş namına yeniden açıldığı anlaşılmış ve kapatma cezası 39 No.lu dükkanın heyetiumumiyesine şamil bulunmuş olmakla beraber bilhassa durumu yakından bilinen ortaklardan Necip kardeşin infaz sırasında dükkanı ikiye bölerek bir kısmını işğal etmesi sırf cezanın infazını tesirsiz bırakmağa matuf bir hareket mahiyetinde bulunması itibariyle hüsniyete ve meşru bir hakka dayanmeyacağı aksi hal Milli ko. kanununun kapatma hükümleriyle istihdaf olunan gayesini neticesiz bırakacğı düşünülmeden yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülemediğinden bahisle mezkur Ankara ağır ceza mahkemesi kararının C. M. U. K. nun 343 cü maddesi geregince (bozulması lüzumu Adalet Bakanlığının 24/12/945 günlük ve 1986/1132 sayılı yazılı emrine atfen C. Başsavcılığından 26/12/945 günlü tebliğname ile daireye ihbar ve dâva evrakı birlikte tevdi kılınmış olmakla geregi düşünüldü ve aşağıda yazılı karar tesbit edildi:

Yazılı emre bağlı ihbarnamedeki mutaalâa yerinde otduğundan Ankara ağır Ceza mahkemesinden verilen 9/11/945 tarihli kararın ceza M. U. K. 343 cü maddesi uyarınca bozulmasına 29/12/945 tarihinle oybirliğile karar verildi.

818

Yargıtay Kararları
Hukuk Bölümü

Nr. 6

Yargıtay İçtihat birleştirme kararı

Hilâfetin ilgasına dair 431 sayılı kanunun 8. maddesi, bu kanunun yayımından önce ölmüş bulunan padişahların mirasçılarına intikal etmiş olan gayri menkullere şamil değildir.

(431 sayılı K. 8)

Yargıtay Tevhidi içtihad Genel kurulunun
15/ Esas—Karar 4

Ölmüş halifenin uhtesinde batapu mukayyet bulunan emvali-gayri menkulenin Türkiye Cumhuriyeti memaliki haricine çıkarılmasına kanunen lüzum bulunmıyan varislerine intikali lâzım gelip gelmiyeceği hususunda Yargıtay Birinci hukuk dairesinin 11/Şubat/-1935 tarih ve 92/334 sayılı ilâmıyle 7/12/1944 tarih ve 5722/3693 sayılı ilâmı arasında hasıl olan aykırılığın tevhidi içtihat yoliyile halli Birinci hukuk dairesi Başkanlığının 19/6/1945 gün ve 2859 sayılı tekereleriyle istenmesine mebni toplanan tevhidi içtihat genel kurulunde keyfiyet incelenerek:

Sonuçta;

İkinci Abdulhamidin tapu ile uhdesinde iken 1333 senesinde vefatiyle kendilerine intikal etmiş olan gayrimenkullerin veraset senedi muçibince belli hisseleri hakkında tapu müdürlüğünce intikal muamelesi yapılmadığından bahsile zevceleri tarafından açılan dâva neticesinde bu gayrimenkullerdeki dâvacılara ait hisselerin namlarına tesciline dair Asliye mahkemesinden verilen 19/9/1934 tarihli hükmün hazine tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay birinci hukuk dairesince Abdülhamidin vefatına kadar mülkiyetinden çıkmamış ve hayatında Maliye Haziynesine terkedilmemiş olan şahsî emvalinin varislerine intikalini men eder bir kanunun mevcut olmamasına ve 431 numaralı kanunun 8 inci maddesinin mezkûr kanun vaz ve neşrinden evvel vefat etmiş olan Abdlhamidin Maliye hazinesine terketmediği ve vefatı anına kadar şahsen malik olduğu gayrimenkul mallarına şumulü bulunmamasına mebni Hazine avukatının bu hususlara ait temyiz itirazlarının reddine 16/2/1935 Tarihinde karar verildiği halde: ayni dâvacılar tarafından Abdülhamidden intikal eden diğer bir gayri menkuldeki hisselerinin tescili için açılan dâva neticesinde dâva edilen gayrimekulün Abdülhamid

819

namına müseccel olmasına ve Padişahların zamanı saltanatlarında iktisabeyledikleri emlâk, emlâki hususiyeden olmayıp emlâki şehaneden bulunmasına mebni kanunen Hazineye intikal edeceğinden dâvanın reddine dair verilen hükmün Yargıtay birinci hukuk dairesince Hilâfetin ilgası hakkındaki kanunun 8 inci maddesine göre Onanmasına 7/12/1944 tarihinde verilen kararın dâvacılar tarafından tashihi karar yoliyle tetkiki istenilmiş ve dairece yapılan incelemede tashihi karar talebinin kabûlü hakkında oyçokluğu hasıl olmaması hasebile son karar ile evvelki karar arasında hasıl olan mübayenetin ictihadın birletirilmesi suretile halli birinci hukuk dairesi başkanlığından yazı ile istenilmiş ve Birinci Başkanlıkca da işin görüşülüp bir karara bağlanması için tevhidi ictihat gündemine konulmuştur. Aradaictihat ihtilâfı bulunduğuna ve ihtilâfın birleştirilmesi lâzım olduğuna çoklukla karar verildikten ve Birinci Başkan tarafından müzakereye konu olan ilâmlar okunup hulâsa edildikten sonra yapılan tartışmalar sonunda Hilâfetin ilğasına ve Hanedanı Osmanîyenin Türkiye Cumhuriyeti memaliki haricine çıkarılmasına dair olan 431 Numaralı kanunun «Osmanlı imparatorluğunda Padışahlık etmiş kimselerin tapuya merbut emvali ğayrımenkûleleri millete intikâl etmiştir) hükmünü ihtiva eden 8. inci maddesini, bu kanunu yürürlüğe konmasından evvel ölmüş Padişahların hayatlarında tapuya bağlı ve şahıslarına ait olan gayri menkullere teşmil etmeğe imkân yoktur. Çünkü: gerek eski ve gerek yeni hükümlere güre bir kimsenin ölümüyle menkul veya adına tapuya bağlı gayrimenkul malları varislerine ve intikal hakkına malik olanlarına geçer ve tapuca intikal muamelesinin yapılmış olup olmaması mülkiyetin intikalinde hiç bir tesiri haiz olamaz. Bu itibarla ihtilâfın konusunu teşkil eden dâvalarda, ikinci Abdülhamidin 1313 senesinde ölümiyle şahsına ait tapulu gayri menkulleri ölümü anında mirasçıların malı olmuş ve Abdülhamid'in mülkündan çıkmış bulunduğu için bu kabil gayri menkulleri Abdülhamide nisbetini iddiaya imkân mülâhaza edilemez.

Mallar: ölümüyle ölünün mülkiyetinde çıkacağına göre madde hükmünün bu kanunun çıktığı zamanda sağ olan Padişahın tapulu gayri menkul mallarına şamil olduğu şüphesizdir. Esasen dosya içinde noterlikce tasdikli örnekleri bulunan 17/11/1930 ve 2/8/1931 tarihlerini ve 10247 ve 11551 numaralarını taşıyan Vekiller hey'eti kararlarında: Abdülhamidin kendi nakdiyle aldığı tapulu gayrimekullerinin veresesine intikal edeceği kabûl olunmak suretiyle sözü geçen maddenin neşrinden evvel ölmüş Padişahlara şumulü olmadığı açıklatılmış bulunmaktadır. Bundan ötürü Yargıtay Birinci hukuk daire-

820

sinin ilk kararı kanunun ruhuna muvafık olduğuna ve sözü geçen kanunun neşrinden evvel ölmüş Padişahlardan vereselerine intikal etmiş bulunan gayrimenkullere şumulü olmadığına kurul mevcudunun üçde ikiyi geçen Oyçokluğu ile 6/2/1946 Tarihinde karar verildi.

Kira İhtarsız Tahliye Posta Ücreti

1— Kiracı açıktan açığa fena kullanarak kiralanan yere daimî bir zarar verdiğinde kiralayıp hiç ihtara hacet olmadan hemen kira bağıtını bozabilir.

2— Talimat yazılması için gerekli posta parasının kesen mehil içinde ödenmemesi halinde HMUK. 414 Hükmü uygulanır.

(BK 256, HMUK 414)

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
Esas 31/177/25— Karar 8

Kiralanan ve bakımsızlık yüzünden tahrip edilmiş ve dâva olunanın da uzun zamandan beri evi kapayarak başka bir yerde oturması dolâyisiyle ev metruk bir vaziyette bulunmuş olduğundan boşaltılması ve tesbit edilen 235 lira zararın tahsili talebinden ibarettir.

Hüküm sabit olduğundan bağıtın çözülerek boşaltılmasına ve mevcudiyeti devam eden tahribatın tazmini için takdir edileen 172 buçuk liranın tahsiline dair verilen hüküm Yargıtayca:

1— Dâvada ihtimamsızlık ve ihmal ve lâkaydi yüzünden esaslı tamirata sebebiyet verildiği beyan edilmiş ve açıktan açığa sui istimal suretile devamlı bir zarara sebebiyet verildiği iddia edilmemiştir. Kiralanan şeye karşı ihtimamsızlığın ve ihmal ve kayıtsızlığın akdin bozulmasını gereklendirmesi için ise önceden ihtar yazılması ve ihtara rağmen bu mükellefiyete muhalifet eildiğinin sübutu lâzım dır. Dâva dışında fena kullanmanın ve bu sebeple önceden ihtara lüzum olmadığının kabul edilmesi ve bununla beraber sui istimalin hangi hususlarda ve ne gibi delillere dayanılarak kabul edildiğinin gösterilmemesi.

2— Tireye yazılmasına karar verilen talimatın posta ücreti verilmediğinin ne suretle anlaşıldığının de gösterilmemiş ve bu hususta dâva edilen vekiline söz verilmemiş olması.

3— Eve ağır soba kurulmaması hakkında iki tarafın sözleşmiş olup olmadığı araştırılmaksızın evin böyle bir sobaya daynıklığı ol-

821

madığını bildiği anlaşilmayan kiracının bu sobanın husule getirildiği divar çatlaklığından mesuliyeti cihetine gidilmesi yolsuz olduğundan dolayı bozularak mahalline geri gönderilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda: Dâvacı tesbiti delâil raporunda evin uzun zamandanberi metruk ve bakımsız olduğu ve kötü kulanmadan müte. vellit daimi zarar husule getirecek tahribat yapılmış olduğunu belirterek bununla müsteniden tahliye dâvası açmış bulunmasından ve mahallince yapılan keşifte tesbit edilen hususların herbiri müstecirin mecuru açıktan açığa fena kullanmak suretile kanunun kastettiği daimi ve vahim tahribatı yapmakta olduğunu göstermiş ve ehlivukuflarca öylece kabul ve mahkemeyede böyle takdir edilmiş olduğundan ve dâvalının Tireye yazılacak talimata ait posta ücretini verilen gat mehil zarfında vermediği ikrarından anlaşılmış ve tekrar mehil verilmediğinide istememiş bulunduğundan bahsile evvelki kararda israr olunmuştur.

TEMYİZ KARARI

Hukuk genel kurulunca incelenerek israrı mutazammın olan son hükmün süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dâvacı dâva arzuhalinde boşaltılmasını istediği evi, dâvalı kiracının kötü kullanarak daimi zarar verecek surette tahrip ettiğini beyan ve iddia etmiş ve bu iddia vukuf ehilleri tarafından mahallinde yapılan keşif ve incelemeler sonunda tamamile kabul ve tesbit edilmiş olmasına ve borçlar kanununun 256. ncı maddesinin 2. ci fıkrası hükmünce kiracının açıktan açığa fena kullanarak kiralanan yere daimi bir zarar verdiğinde hiç ihtara hacet olmadan kiralayanın hemen kira bağıtının bozulmasını istemeğe hakkı olacağına ve dâvalının Tirede bulunan diğer iki savunma şahidinin dinlenmesi için yazılacak talimata gerekli posta parasının kesinliği içinde ödemediğini sorup öğrenen yargıcın hâdiseye hukuk usulü muhakemeleri kanununun 414. cü maddesi hükmünü uygulanmasında bir yolsuzluk bulunmadığına göre mahkemenin ısrar kararı doğru olduğundan temyiz isteyen dâvalının yerinde olmayan temyiz itirazlarının reddi ile usul ve kanuna uygun görülen israr kararının onanmasına ve aşağıda müfredatı yazılı 200 kuruş temyiz ilâmı harcının temyiz edenden alınmasına 2/1/946 gününde çoklukla karar verildi. 28/1/946

022

Görev

Sulh mahkemelerinin salâhiyetleri dışında kalan bütün hukuk, ceza, ticaret dâvalarını Asliye mahkemeleri görür.

(469 Sayılı K. 3)

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
Esas 53/8— Karar 2

Dâvacı vekili, dâva olunan Mustafa, müvekkili kumpanyanın satış memuru iken zimmetine 794 lira geçirmiş olduğundan bu paranın faiz ve vekâlet ücretiyle birlikte asalet ve kefaletleri hesabiyle dâva olanlardan tahsilini istemiştir.

İleriye sürülen salâhiyet itirazının reddine ve ehli vukuf raporiyle sabit olan 736 lira 34 kuruşun % 5 faiz ve 42 lira 21 kuruş vekâlet ücretiyle berlikte dâva olunanlardan müteselsilen tahsiline ve ziyade iddianın reddine dair verilen hüküm Yargıtayca incelenerek: Mukavelede salâhiyetli mahkeme tâyin edilmemiş iken mukaveleye göre dâvacının istediği mahkemeye müracaata muhtar olduğundan bahsile selâhıyet itirazının reddi cihetine gidilmesinde isabet görülmediğinden dolyı bozularak mahalline geri gönderilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda: Bazı sebep ve düşüncelele evvelki hükümde ısrara karar verilmemiştir.

TEMYİZ KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek, ısrarı mutazammın olan son hüküm süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Üsküdarda yalnız (Ahkâmı şahsiye) işlerini görmek üzere 340 senesinde kurulmuş olan asliye mahkemesinin lâğviyle yeniden 1/-Haziran/1927 yılında kurulan iki asliye mahkemesinden birinin bugün mevcut ve vazife görmekte olduğu ve kadı köyünde 19/6/1943 tarihinde ayrıca bir asliye mahkemesinin kurulduğu Adalet Bakanlığından öğrenilmiş olmasına ve 469 numaralı kanunun 825 numaralı kanun ile değiştirilmiş olan üçüncü maddesinde sulh mahkemelerinin salâhiyetleri dışında kalan bütün hukuk ceza ve Ticaret dâvalarını asliye mahkemelerinin göreceği yazılı olup bu suretle Üsküdar ve Kadıköy asliye mahkemelerinin de iicaret dâvalarını görmesi kanunun cevazına uygun olduğuna ve yetkiye itiraz halinde kanun hükümlerinin incelenerek gereği gibi uygulaması iktiza eylediğine göre Yargıtay Ticaret dairesinin bozma kararı varit ve hükmüne uyulmak lâzımken ilâmda yazılı düşünce ile ısrar kararı verilmesi

doğru görülmemiş ve temyiz isteyen dâvalının bozma dileği varit bulunmuş olduğundan temyiz olunan son kararın dahi Hukuk U.M.Kanunun 429 uncu maddesi greğince Bozulmasına ve aşağıda müfredatı yazılı 905 kuruş temyiz ilâmı harıcının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 2/1/1946 gününde Çoklukla karar verildi.

İflâsta Şikâyet. Görev

İflâs idaresinin teşkilinden önce mürakabesi altında bulunduğu iflâs dairesinin yaptığı muameleye karşı vaki şikâyetin bağlı olduğu tetkik merciince incelenmesi gerekir.

(İ İ K 16, 227)

Yargıtay İcra ve İflâs Dairesi
Esas 945/3070—Karar 57

Yukarıda yeri, tarih ve numarası ve tarafları gösterilen ve hâdisede hükmü hâkime iktiran eden bir mülkiyete karşı ancak o hükmün kanunî yola baş vurulmak suretile bozdurulmadıkça muaraza edilmiyceğinden bahsile yerinde görümiyen itirazın reddine mütedair bulunan kararın süresi içinde temyizen incelenmesi adı geçen ithâlat ve ihracat Kontnarı Türk Limited şirketi vekili avukat Nesim Sages tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili evrak mahallinden daireye gönderilmiş olmakla okundu ve gereği görüşülüp düşünüldü:

İcra ve İflâs kanununun 16 ıncı maddesi hükümlerinin İflâs idaresi hakkında da cari olacağı 227 inci maddesinde yazılı ve iflâs idaresinin teşkilinden evvel mürakabesi altında bulunduğu İflâs dairesinin yaptığı muameleye karşı vaki şikâyetin yukarda gösterilen 16. madde gereğince bağlı bulunduğu icra tetkik merciince incelenmesi gerekli olduğu halde mahkemece görev ciheti düşünülmeksizin icra tetkik merciinin vazifesi dahilinde bulunan işbu hâdisenin tetkik olunup sonuçlandırılması mezkûr madde hükmüne aykırı görüldüğünden temyiz olunan kararın bu bakımdan İcra ve İflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 428inci maddeleri gereğiuce (Bozulmasına) ve diğer itrazların tetkikine mahal olmadığına ve aşağıda yazılı masrafın ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 7/1/946 tarihinde oybirliğile karar verildi.

İstihkak Dâvası. Görev

1— İcra marifetiyle haczedilen mallara karşı açılacak istihkak dâvaları icra tetkik merciince incelenir.

2—Yetkili merci, haczi koyan İcra memurunun bağlı olduğu tetkik merciidir.

3—Bu gibi dâvalarda müddeabihin kıymeti nazara olunmaz.

(II K 97, HMUK 8)

Yargıtay İcra ve İflâs Dairesi
Esas45/3622—Karar 233.

Yukarda yeri, tarih ve numarası ve taraflari gösterilen ve hâdisede haczedilen eşyalar hakkında ikame edilen istihkak dâvasının görev noktasından reddine mütedair bulunan kararın süresi içinde temyizen tetkiki adı geçen dâvacı tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili evrak mehallinden daireye gönderimiş olmakla okundu ve gereği görüşülüp düşünüldü:

İcra marifetiyle haczedilen mallara karşı açılacak istihkak dâvalarının haczi koyan memurun bağlı olduğu icra tetkik mercince incelenip sonuçlandırılması İcra ve İflâs kanununun tâdtil olunan 97 inci maddesinin açık ve kesin hükümü iktizasından bulunmuş ve şu suretle mahcüz eşya hakkında ikame olunacak istihkak dâvaları hususî bir hükme tâbi tutulmuş olduğundan bu kabîl hadiselerde H.U.M. kanununun 8 inci maddesi hümünün uygulanmasına kanunî cevaz olmrdığı ve müddeabihin kıymetinin azlığı veya çokluğu nazara alınmaksizın mahcuza karşı vaki işbu istihkak dâvasının çözülmesi içra işlerini iucelemeğe yetkili bulunan Bakırköy İcra Tetkik mercine ait bulunduğu halde görevsizlik kararı verilmesi kanunnen doğru görülmediğinden temyiz olunan kararın icra ve İflâs kanununun 366 ve H.U.M. kanununun 428 inci maddeleri gereğince (Bozulmasına) ve aşağıda yazılı masrafın ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 15/1/-946 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Olağan Üstü Zaman Aşımı Görev

Olağan üstü zaman aşımının şartları gerçekleştiği zaman tescil için dâva açmak lâzımdır. Böyle dâvalar idari mahiyette değildir.

(MK 639)

Yargıtay 1 inci hukuk dairesi
Esas — 7062

Görelenin İsmail Beyli Köyünden Bayram ogullarından Yusuf mahdumu Hasan Erol Vekili Hüseyin Demirelin Tapuda kayıtsız ola-

825

rak müvekkilinin babasının vefatiyle müvekkilinin elli seneyi müte. caviz bir zamandanberi nizasız ve fasılasız tasarruf edegelmekte oldukları hudut ve mevkii belli bir kıta gayri menkulün müvekkili namına tapuca tescili talebiyle Maliye hazinesi aleyhine açtığı dâvadan dolayı yapılan yargılama sonunda müddeabih mahallin 13 dönümden ibaret olduğu ve 55 senedenberi ihyaen dâvacının babası Yusufun ve ölümüyle oğlu dâvacının nizasız ve fasılasız tasarruflarında bulunduğu ve keşif ve şehadetle sabit olmakla işbu mahallin tapuca dâvacı namına tesciline ve masarıfı muhakeme ve ilâm harcının dâvacıya aidiyetine ve hazine tarafından verilmiş olan 650 kuruş keşif masrafının dâvacıdan alınarak hazineye verilmesine dair Görele Asliye Hukuk Yargıçlığından verilen 25/6/945 tarihli ve 246/221 NO. lu ilâmın Yargıtayca incelenmesi Maliye Hazinesi namına Malmüdürü Temel Ülgen tarafından süresi içinde verilen dilekçe ile istenilmiş olmakla gereği düşnüldü.

Medenî Kanununun 639 uncu maddesi gereğince kimsenin namına Tapuda kaydi olmayan ve sahipsiz bulunan gayri menkuller hazinenin hüküm ve tasarrufu altında olup bunları 20 sene müddetle fasılasız ve nizasız ve malik sıfatile yedinde bulunduranlar kendi namına tescilini Yargıçtan talep ve dâva edebileceklerine göre bu habîl dâvalar idarî olmayıp maddenin sarahatına göre mahkemelerin görevi içinde bulunduğu ve gerek dâvacının ve gerekse murisinin de bu yeri 35 senedir bu suretle yedlerinde bulundurdukları şehadet ve keşifle sabit bulunduğu cihetle temyiz itirazlarının reddiyle hükmün (ONANMASINA) ve 1169 kuruş temyiz masrafının temyiz edenden alınmasına 21/2/945 tarihinde oybirliğile karar verildi.

Görev Kadestro Mahkemesi

Kadastro mahkemesi, kadastro ve tahriri ilgilendiren her türlü ihtilâfları halletmekle görevlidir. Bir bakımdan haricen satın alınan gayri menkul üzerine bina yapılması keyfiyetine dayanarak tescil dâvassında görebilir.

(Kadastro ve Tapu tahriri k 27; MK. 650)

Yargıtay 1 inci Hukuk Dairesi
Esase — 6860

Suadiyede İskele caddesinde 3. NO. da oturan Rıza Vekili avukat Vecdi Tanın Beyoğlunda mektep sokağında 46 NO. da oturan Asiye, Merih ve Zeki ve Ali aleyhlerine dâvalıların mutasarrıf oldukları mevkii belli arsayı müvekkiline 1000 lira mukabilinde satıp teslim

076

ettikleri ve memuru huzurunda takrir verilmek üzere vekâletde verdikleri halde bilâhara vekâletten azil etmiş olduklarından müvekkili bu arsa üzerine hüsnü niyetle bir bina yapmış olduğundan arsa kaydının bedeli mukabilinde müvekkili namına tashibine karar verilmesi talebiyle açtığı dâvadan dolayı yapılan yargılama sonunda: dâva cebri temlik dâvası olup kadastroyu alâkadar etmeyeçeği cihetle vazifesizlik yönünden dâvanın reddine dair Kadıköy kadastro yargıçlığından sadır olan 12/9/945 tarihli ve 64 sayılı ilâmın dairece incelenmesi davacı Rıza Tarcan vekili Vecdi Tan tarafından süresi içinde verilen dilekçe ile istenilmiş olmakla bütün kâğıtlar okunup gereği düşünüldü.

Kadastro ve Tapu tahriri kanunun birinci maddesinde kadastro gayri menkul malların hukukî ve hendesî vaziyetlerini tesbit edip gösterir diye yazılı buluumuş ve 27 inci maddesidde de gayri menkul mallara taallûk eden ve kadastro ve tahriri alâkalandıran her türlü ihtilâfların halli kadastro mahkemesine ait olacağı beyan edilmiş ve dâvanın konusu da gayri menkulün haricen satın alındığından ve üzerine bina yaptığından arsanın namına tapuya tescili talebinden ibaret bulunmuş ve bu itibarla dâva gayri menkul malların hukukî vaziyetine ve kadastroca da tesbitine taallûk etmekte bulunmuş olduğundan rüyeti mahkemenin görevi içinde bulunduğu halde görevsizlikten bahsile dâvanın reddine karar verilmesi yolsuzdur. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 428 inci maddesi gereğince (BOZULMASINA) ve evrahın mahalline geri gönderilmesine ve 2613 NO. lu K. nun 38. meddesî gereğince Damga resmi ile temyiz harçları alınmasına mahal olmadığına 25/2/946 tarihinde oybirliğile karar verildi.

Kendi kendine akan sular. İstifade hakkı. Teamül

Kendi kendine akan sudan istifade derece ve şeklini tâyin için bu baptaki teamül ile faydalananın bahçesinin eski ve yeni hali nazara alınmalıdır.

(M K 666, M K Tatbikat K. 22)

Yargıtay 5 inci Hukuk Dairesi
Esas 945/68—**Karar** 29

Dâvacı; Saray mahallesinden önünde ve bahçesinin bitişiğinde ki dereden kendiliğinden çıkarak akip giden sudan birinci bendi teşkil eden 100 senelik bahçesini büyük masraflarla betou

817

bent vesaire gibi teşkilât yaparak sulamakta iken dâvalı belediye 15 günde 3 defa sulanmaya alışmış olan bahçesine 15 günde bir defa verdiği 20 saat su için her saati 150 kuruştan 30 lira dara istemekte olduğundan bahçesinin suyuna vaki müdahalenin önlenmesine ve eskisi gibi serbest olarak sulanmasına ve yolsuz olarak istenilen paranın verilmesine karar verilmemesini istemiştir.

Medenî kanunun 666 ıncı maddesinden ve belediyenin sular kanununu icap ettirdigi hususlara ait hiç bir teşkilât yapmamış ve sular halile ceryana bırakılmış ulduğundan bahsile dâvacının ihtiyacına yetecegi kadar suya dâva olunanın müdahalesinin önlenmesine ve para isteginin rednine karar verilmiştir.

Temyiz kerarı.

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu görüldükten ve dosya içindeki bütün kağıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra işin geregi hakkında görüşülüp düşünüldü.

Bu baptaki teammül ile dâvacının bahçesinin eski ve yeni hal ve vaziyeti usulü dairesinde incelenmeksizin bazı düşüncelerle ve mücerret bilirkişinin sözlerine ve eksik incelemelere dayanılarak müdahalenin önlenmesine karar verilmesi kanuna uygun görülmemiş ve bozma dileği bu bakımlardan yerinde bulunmuş olduğundan temyiz olunan hükmün H. U. M. K. nun 428 inci maddesi gereğince (BOZULMASINA)ve aşağıda yazılı 470 kuruş temyiz masrafının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 13/11/945 gününde oybirliğile karar verildi.

Vakıf başkasının arsası üzerine inşaat. Enaz kiymet.

Vakıflar kanununun 42. maddesine ve davalının müezzin olduğu sırada binayı, süknadı müezzine meşrut olan arsa üzerine kendisi için yapmış bulunmasına göre arsa sahibinin vereceği tazminatın levazımın en az kiymeti olarak tesbiti yolsuzdur.

(MK 648—649 Vakıflar kanunu 42)

Yargıtay 5 inci Hukuk Dairesi
Esas 945/106—Karar 54.

Dâvacı vekili; Gülşen binti Abdullah vakıfından müezzin meşrutesi vakıfların 9/3/932 tarihli tapu senedile zeminine mutasarrıf Hoş olup kadem camiinde müezzinlik sıfatile şartı vakıf mucibince içinde oturan dâva olunan tarafından üzerine inşa edilen evi dâva

828

olunanın kötü niyetle yaptırmış olduğu kesinleşmiş asliye ve yargıtay ilamları ile anlaşıldığından ve zikri geçen camiin kadro dışında bırakılması dolaysiyle bu camiin müezzinliği ile beraber dâva olunanın sıfatı ve bu evde oturma hakkı kalmamış olduğundan vakıflar idaresinin bu evi yıktırma hakkına dayanarak bilirkişiye biçtirilecek asgari malzeme değerinin dâva olunana verilmesi suretile vakıf arsa ile birlikte üzerindeki binaya vaki müdahalenin önlenmesiyle olduğu gibi vakıflar idaresine teslimini istemiştir.

Yeri ve sınırları belli evin dâva olunan tarafından vakıflar idaresinin rızası olmadan kötü niyetle inşa edildiği geçen dâvalar sonucunu havi ve yargıtayca tasdikli ilâmla anlaşılmış ve bilir kişi tarafından inşaat levazımının en az kıymetinin 1000 lira olduğu takdir edilmiş olduğundan iş bu bin liranın dâvacı idareden tahsili ile dâva olunanana verilmesine ve evin dâvacıya teslimine karar verilmiştir.

Temyiz isteminin süresi icinde oldnğu görüldükten ve dosya içindeki bütün kâğıtlar okunup iş anlaşıldıtan sonra işin gereği hakkında görüşülüp düşünüldü.

Vakıflar kanununun 42. inci maddesi ve temyiz isteyen dâvalının müezzin olduğu sırada binayı sükناsı müezzine meşrut olan arsa üzerine kendisi için yapmış olduğu göz önünde tutulmayarak en az kıymete hükmedilmek suretiyle yazılı olduğu üzere karar verilmesi yolsuz ve bozma dileği bn bakımdan yerinde olduğundan hükmün H. U. M. K. nun 428 inci maddesi gereğince (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı 470 kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 22/11/945 gününde oybirliğile karar verildi.

Şuf'a. Beldede muvazaa. Şahit. yemin.

1 — Şuf'ada bedelin muvazaalı olduğu iddiası şahitle ispat edilebilir.
2 — Gerektiği takdirde meşfu hisseyi alan müştekiye bu hususta and içirilir.
(**MK. 658 mad. HMUK. 245 mad. 337 mad.**)

Yargıtay 5 inci Hukuk Dairesi
Esas 945/135 — Karar 56

Dâvacı; Sınırları belli 10 adet tarlanın yarı hisse sahibi olan kız kardeşi Naime hiseesini 1500 liraya dâva olunana satmış isede hakikatte ferag bedeli 500 lira olduğu halde muvazaa suretiyle 1500 lira gösterilmiş olduğu cihetle ispat ettiği takdirde 500 lira öde-

829

mediği surette 1500 liraya meşfu hisseyi almağa razı olduğundan şufa hakkının sübutuna ve yarı hisselerin tapuca tashihen namına geçirilmesine karar verilmesini istemiştir.

Dâvacının meşfu hissesinin 500 liraya satıldığına dair şahit dinletecği hakkındaki iddiası yerinde görülmediğinden reddile sınırları belli 10 parça tarlanın yarı hisse bedeli olan 1500 liranın dâvacıdan alınarak dâva olunana verilmesine ve tapununda dâva olunana verilmesine ve tapunun da dâvacı namına tashihine karar verilmiştir.

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu görüldükten ve dosya içindeki bütün kâğıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra işin gereği hakkında görüşülüp düşünüldü.

Muvazaa iddiasının şahitle ispatına bu olayda kanunen bir engel bulunmadığı cihetle dâvacının bu baptaki delillerinin dinlenmesi ve gerektiği takdirde diğer tarafa and içirilmesi ve elde edilecek sonuca göre bir karar verilmesi lâzım gelirken bundan zühul edilerek dâvacının meşfu hissenin 500 liraya satıldığı yolundaki iddianın şahitle ispatının varit görülmediğinden bahisle yazılı olduğu üzere karar verilmesi kanuna uygun bulunmamış ve bozma dileği bu bakımdan yerinde bulunmuş olduğundan temyiz olunan hükmün H . U . M . K . nun 428 inci maddesi gereğince BOZULMASINA ve aşağıda yazılı 470 kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 22/11/1945 gününde oybirliğile karar verildi.

Tapu Kaydı. Tashih dâvası. Husumet.

Tapuda Kayıtlı bir tarlanın hududunun ve miktarının tashihi için açılan dâvada husumet sınırlarda görülen Kimselere teveccüh eder. Yalnız hazineye karşı dâva açılması yolsuzdur.

(MK. 933, 935)

Yargıtay 5 inci Hukuk Dairesi
Esas 945/118 — **Karar** 63

Dâvacılar vekilleri, müvekkillerin murisi Talât Tarakçı namına kayıtlı ve tapuda 43 cilt ve 21 No. ile Kânunsani/939 günlü ve piyadeler köyünün Mehmetali timarı mevkinde kâin ve sınırları belli ğayri menkulun hudutlarında değişiklik ve miktarında noksanlık olduğundan yerinde tatbikat icrasile bu kaydin tashihini ve miktarının çoğaltılmasın istemişlerdir.

Mahallen yapılan keşif varakası mahalline ve tapu kaydına göre dâvacıların murisi Talât Tarakçı namına kayıtlı 43/26 sayılı ve Kânunsani/939 günlü tapu kayıtlarının şarkan Talât Tarakçı mirasçıları, garben Davutlu ve Kemaliye yolu ve şimalen Zekiye ve Mehmet Şevki müşterek bağları ve Veli Akın ve Talât Tarakçı bağı ve Cenuben Hasan oğlu Ömer mirasçıları olarak tashihine ve miktarının da 80 dönüm olarak genişletilmesine karar verilmiştir.

TEMYİZ KARARI.

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu görüldükten ve dosya içindeki bütün kâğıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra işin gereği hakkında görüşülüp düşünüldü.

Bu olayda husumetin sınırlarda görülen kimselere teveccüh edeceği göz önüne alınmayarak yalnız hazineye karşı açılan dâvanın gerekçesi gösterilmeksizin kabulile yazılı olduğu üzere hükme bağlanması uygunsuz ve bozma dileği yerinde görülmüş olduğundan temyiz olunan hükmün H. U. M. K. nun 428 inci maddesi gereğince o yönden (BOZULMASINA) ve diğer yönlerden şimdiden inceleme yapılmasına yer olmadığına ve aşağıda yazılı 870 kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 24/11/945 gününde oybirliğile karar verildi.

Tereke iştirak halinde mülkiyet

Medeni Kanunun yürülüğünden önce ölenleri kimsenin terkelcesinde iştirak halinde mülkiyet esaslara cereyan etmiş,

(MK. Tebliğat K. M. 16, MK 581)

Yargıtay 5 inci Hukuk Dairesi
Esas 945/194 — karar 111

Dâvacılar vekilleri müvekkillerinin murisi babaları molla Ahmet namına tapuda kayıtlı 2 dönüm ve 400 lira değerinde sınırları belli fındıklığım dâva olunanlar tarafından bu kere gûya haricen babalarından satın almış oldukları iddiasile ve hakkı karar suretiyle tapu almak teşebbüsünde bulundukları dosya içinde bulunan gazete ilâmından anlaşılmış olduğundan öteden beri zilyetlerinden bulunan iş bu fındıklığa vaki müdahalenin önlenmesini istemişlerdir.

Ahmet mirasçıları Zehra, Nesime, behire, beşire, ve Ayşe ve Rızanın müştereken dâva etmeleri veya iştirâk halindeki mülkiyetin münterek mülkiyete çevrilerek ona göre dâva açmaları gerek-

MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA

li bulundugu cihetle dâvanın bu bakımdan ret ve iptaline ve usul noksanlarının ikmalile dâva açma hakkı mahfuz bulundugundan 3 ay müddetle olan tedbirin devamına karar verilmiştir.

Temyiz Kararı

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu görüldükten ve dosya içindeki bütün kağıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra işin gereği hakkında görüşüiüp düşünüldü.

Dâvacıların murisleri Mustafa oğlu Ahmetdin medeni kanunun yürürlüge girmesinden evvel 340 tarihlnde öldüğü veraset ilâmından anlaşılmasına ve dâvacılar da müteveffanın o tarihte bıraktığı mirascılardan olmasına göre bu olayda iştirâk halinde mülkiyetin bahse konu olamayacağı göz önünde bulundurulmaksızın iştirâk halinde mülkiyetin vücudundan bahsile yazılı olduğu üzere karar verilmesi kanuna uygun görülmemiştir. Bozma dileği bu bakımdan yerinde olduğundan temyiz olunan kararın H.U.M.K.nun 428 inci maddesi geregince (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı 970 kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 3/12/945 gününde oybirliğile karar verildi.

Evlenmenin Butlanı. Butlan kararının mahiyeti. Zaman aşımı.

1—Butlanı dâva zaman aşımına tâbi değildir.

2—Evlenmenin butlanına dair karar insaî mahiyetindedir. Evlenme yargıçın iptâl kararına kadar sahih bir evlenmenin hükümlerini hâsileder.

(M 112, 124)

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi,
Esas 6735—Karar 250

Müvekkilesi Halisenin Şaban nam şahısla ahkâmı sabıka dairesinde evlenrerek ilelvefat bir arada karı koca halinde yaşadıkları halde vaki evliliklerinin nufusa tescil edilmemesinden istifade eden dâvalı kendisini M. K. nun neşrinden sonra ve müvekkilesinin haberi olmaksızın ve Şabanı Ölümünden beş sene evvel kanuna aykırı bir surette Şabanı karısı olarak nüfusa kaydettirmiş ve bu suretle terekeye müdahele etmekte bulunmuş olduğundan bahisle kayıdı vakin terkinine ve evlenme mevcut ise onun da butlanına karar verilmesi istenilmiştir.

Ölü Şabanın M. K. nun neşrinden evvel dâvacı ile evli iken bu evliliklerinin nüfusa tescil edilmemesinden bilistifade dâvalı Elife ile de evlenerek iki de çocuğu dünyaya geldiği ve 11/8/940 tarihinde oldüğü nüfus cevabı ve Halise tarafından istihsal olunup dosyada mevcut kesinleşen ilâm mündericatile tahakuk etmiş olmasına ve evli olan bir kimseenin diğer ile tekrar evlenmesi K. M. nun 112 inci maddesi gereğince bâtıl ise de hüsnü niyetle evlenmiş olan dâvalının butlan kararı verilinciye kadar sahih — evlenmenin bütün hükümlerinden istifade edebileceğine ve tarafların butlan dâvası açmağa hakları olduğu mezkür K. nun 113 üncü maddesi hükmü iktizasından buluulundğuna mebni dâvalının evlenmenin butlanına ve ölüm tarihine kadar iktisap etmiş olduğu hakların hükümlerinden istifadesine karar verilmiştir.

Temyiz Karar

Temyiz isteğinin süresinde olduğu görülüp kabulü oybirliğile kararlaştırıldıktan ve dosyadaki evrak okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

940 yılında ölen Şaban M. K. nun yürürlüğe girmezden evvel dâvacı Halise ile evlenip bunula karı koca iken M. K. nun meriyetinden sonra dâvalı Elife ile de evlendiği hükmü kesinleşen ilâm mündericatı ve resmî kayıtlarla tahakkuk etmiş ve butlan dâvaları müruru zamana tâbi bulunmamış olmasına mebni dâvalı tarafından dermeyan olunan temyiz itirazları varit olmadığı gibi M. K. nun 112 inci maddesinin birinci fıkrası gereğince evli olan karı veya kocanın başkasile evlenmesi bâtıl ise de «evlenmenin butalanı ancak hâkimin kararıyle hüküm ifade eder. Evlenme mutlak bir butlan ile malül olsa bile hâkimin kararına kadar sahih bir evlenmenin hükümlerini haizdir» diye sevk olunan 124 üncü maddenin ıtlak ve sarahatına nazaran butlan kararlarının nsai mahiyette mutalâası zaruri olup bu halde dâvalının ve çocukların ölümden evvel ve ölümle iktisap eylediklari haklardan istifadeleri ikitza etmesine mebni dâvacının temyiz itirazları da varit görülmediğinden cümlesinin reddiyle temyiz olunan hükmün (onanmasına) ve aşağıde yazılı temyiz masarflarının temyiz edenden alınmasına 17/1/946 tarihinde Oybirliğile karar verildi.

809

Evlât edinme

Bir kimse kanuni şartlar mevcut olduğu takdirde müteaddit kimseyi evlât edinebilir.[1]

(MK 253)

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi
Esas 5959 — Karar 266

22/5/943 tarihinde vefat eden murisleri kâmil Altıntartı sağlığında müddeaaleyhlerin her ikisi de evlât edindiğinden ve bir kimsenin birden ziyade kimseyi evlât edinmesine mesağı kanunî olmadığından bahsile hilâfı kanun olarak yapılan işbu evlât edinme akdinin fesh ve iptaline karar verilmesi istenilmiştir.

yapılan duruşma sonunda:Bir kimsenin iki şahıs birden evlât edinemiyeceği hakkında mevzuatı kanuniyede bir kayıt ve sarahat olmadığı ve nesebi sahih füruu olmayan bir kimsenin bir diğerimi evlât edinmeye mâni bulunmadığı cihetle dâvanın reddine karar verilmişdir.

Yargıtay istidanamesinin müddeti içinde ita ve kaydedilmiş olduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıkdan ve dosyadaki evrak okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görülüp düşünüldü:

Şeraitinin vücudu halinde bir evlât edinilebilip müteaddit evlât edinilmiyeceği hakkında kanuni bir hüküm olmasına ve kanunun metnindekî nesebi sahih füruu kaydin evlâtlığa teşmile nema lâfzı ne de manti kitefsir kaideleri müsait olmadığına mebni varit olmıyan itirazların reddiyle hükmün (Tasdıkine) ve aşağıda yazılı temyiz masraflarının temyiz edenden alınmasına 13/1/1945 tarihinde oybirliğile karar verildi.

[1] Zürih şerhinde aile hukuku kısmını yazan pref *egger'de*, ayni fikirdedir: Daha önçe evlât ebinmiş olmak bir mâni teşkil etmez: Ayni zamanda veya birbirleri ardınca *müteaddit* evlât edinme mümkündür. (Lak mad., 264 şerhi m. 5).

Bildiri

946 yılı Adalet Dergisi Abone kaydı kapatılmıştır.

Bu sebeple abone için para veya maliye makbuzu gönderilmemesi.

Yayım Müdürlüğü

834

Adalet Dergisi

Sayısı 30, yıllık abonesi 300 kuruştur

Adalet Bakanlığı tarafından bastırılan veya satın alınan ve mevcudu bulunan kitapların adları, fiyatları, aşağıda; eldeetme yolu da kapağın içinde gösterilmiştir.

Adı	*Fiyatı Kr.*
Avukatlık kanunu	50
Alman ceza muhakemeleri usulü kanunu	175
Bağlamlar kanunu şerhi (H. Oser) ...	150
Ceza kanunu üzerinde bir inceleme	75
Cezalı kanunlar ve bunları tatbik eden merciler üzerinde mülâhazalar	40
Ceza Muhakemeleri kanununun esbabı mucibesi	50
Âdalet Mantığı	300
1941 942 Yılları Yargıtay Ceza Kararları	300

Adı	*Fiyat Kr.*
Ceza Muhakemeleri usulü kanunu üzerinde bazı izahlar	50
Ceza Muhakemeleri Usulü kanunu alfabetik fihristi	75
Deniz ticareti kanunu.....	50
Hâkimler kanunu .	50
Meşhut Suçlar Kanunu.....	[illegible]
„ „ „ talimatı	[illegible]
Varşova konferansı .	75
Tamimler mec. (1928-193[illegible])	175
„ „ (193[illegible])	1[illegible]0
„ „ (1939 1940).	100
Noter Kanunu .	50
Devletler umumi hukuku	30[illegible]
Madrid Konferansı	100

Dergiye konulmak üzere gönderilen yazılar yeni türkçe terimlerle yazılmış olmalıdır.

895